

Reisbeschrijvingen voor de jeugd. Eerste deel

J.H. Campe

bron

J.H. Campe, *Reisbeschrijvingen voor de jeugd. Eerste deel*. Wed. J. Dóll, Amsterdam 1786

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/camp033reis01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Voorbericht des Vertaalers.

Het onlangs uitgegeeven werk van den Heer CAMPE, over de ontdekking van America, viel zo zeer in den smaak van alle welmeenende Ouders en Kindervrienden, en bleek, by de ondervinding, zo zeer geschikt te weezen om den leeslust der leergierige jeugd op te wakkeren, en haar met eene meenigte van weetenswaardige kundigheden te verryken; dat het ontwerp van den zelfden bekwaamen Schryver, om ook op dezelfde wyze van de beste Reisbeschryvingen gebruik te maaken, niet alleen ten hoogsten wierd goedgekeurd, maar ook de uitvoering van hetzelfde met verlangen te gemoet gezien. Zo wel het nuttige als aangenaame van zulk een werk, valt elk te klaar in 't oog dan dat het eenig gezocht bewys zou noodig hebben. 'Immers (gelyk de Heer CAMPE zich elders deswegen uitdrukt) indien 'er eigenlyk, in den strik-

sten zin, iets geschikt is om het jeugdig brein te vervrolyken; om zyne waereld- en menschenkennis op eene gemakkelyke en aangenaame wyze uittebreiden; om de zucht tot romaneske uitzichten in de toekomende dagen des levens, en allerlei Arkadische droomen, waartoe zo veele andere boeken naar de mode hem uitlokken, te verzwakken; om hem vroegtydig eene heilzaame walging van al het beuzelende, oppronkende, vertederende geklap der gemelde modeboeken, welke van tyd tot tyd en ligchaam en ziel bederven, te gelyk met eenen wenschelyken smaak voor allen ernstiger en nutter onderhoud in te boezemen; het zyn gewisselyk zodanige Reisbeschryvingen, by welker keuze en vervaardiging, men, zo wel met opzicht tot de zaaken als ook de schryfwyze, alleen deezen jeugdelyken ouderdom onverzettelyk heeft in 't oog gehad.'

Onze kundige Opsteller sloeg, met deeze byzondere bedoelingen, de handen aan het werk;

en wy hebben het genoeg, hiermede den Nederduitschen Leezer een vertaaling van het eerste stukje aan te bieden, behelzende, voornaamlyk, de Reis van HEEMSKERK naar Spitsbergen, en van VASCO DE GAMA, NAAR Oostindië. In het Hoogduitsch volgt nog, als een aanhangsel, de beschryving eener kleine reis van Trittouw naar Wismar en Schwerin, van den Heer CAMPE zelven. Dewyl deeze laatste echter, inzonderheid, het bevorderen van plaatselyke kennis, by de jeugd zyner natie schynt te bedoelen, hebben wy dezelve voor alsnog hier niet by gevoegd; ons inmiddels voorbehoudende, daarvan, in het vervolg, zodanig gebruik te maaken, als wy uit de verdere behandeling des Schryvers kunnen besluiten, dat met ons groote oogmerk, algemeene nuttigheid naamelyk, meest overeen komt.

‘Wat voor het overige het plan van dit werk betreft (het zyn de eigen woorden van den Heer CAMPE, in zyn bericht voor het oirsprongkelyke) ik zal onder alle de Reis-

beschryvingen, welke my bekend zyn, de gewigtigste uitzoeken, en, met voorbygaan van dat geene; het welk voor de jeugd niet eigenlyk geschikt is, alleenlyk dat geene verhaalen, het welk hen tevens vermaaken en onderwyzen kan. Met opzicht tot de gebeurde dingen en geschiedenissen, zal ik my naauwkeurig bepaalen tot de bronnen, waaruit ik schep: ik zal echter te gelyk trachten aan den draad van elk verhaal zo veele algemeen-nuttige kundigheden vast te hegten, als, zonder hen te vermoeijen, eenigzins mogelyk is. In den beginne was ik van voorneemen de tydreekening te volgen, en een begin te maaken met de eerste reizen der Portugeezen, ter ontdekking van de Indiën: maar de eerste Europeaanen, die vreemde waerelddeelen bezochten en beschreven, waren meestal ellendige Opmerkers; en ik vond welhaast, dat het, by den overvloed van betere narichten uit die gewesten der waereld, de moeite niet waardig was, om

den jongen Leezer den tyd te bederven met zodanige Reisbeschryvingen, welke voor het grootste gedeelte met dorre en zeer onvolkomen waarneemingen of verdichte verhaalen zyn doorweeven. Hierom gaf ik het eerste voorneemen op, en stelde my daarentegen voor; om myne jonge Leezers, volgens een bedekt plan, en onder geduurige afwisselingen, van tyd tot tyd in alle gewesten om te treden, en daarby van meerdere Reisbeschryvers telkens dien tot onzen Leidsman te verkiezen, die my de aangenaamste en tevens de veiligste zal toeschynen. Inmiddels heb ik gedacht, om ook van de vroegere reizen, welke niet zo vruchtbaar en van zo veel belang zyn, die geenen te moeten beschryven, waaraan wy de merkwaardigste ontdekkingen, gelyk by voorbeeld aan die van VASCO DE GAMA, zyn verschuldigd.'

Wy hoopen en voortrouwen dat ook dit werk, gelyk alle de voorgaande van den zelfden ach-

tenswaardigen Opsteller, met genoeg ontvangen, en met wezenlyk nut van alle Leezeren, inzonderheid van onze leergierige Vaderlandsche jeugd, gebruikt zal worden.

Eerste Reis. Ter ontdekking in het Noorden.
Door *Jacob Heemskerk*, en *Willem Barendsz.*

I. Deel.

1. Inleiding.

Ik maak een begin, myne jonge Vrienden! met u in zeer koude en eenzaame gewesten te leiden. Onze eerste reis zal naamelyk zyn naar SPITSBERGEN en NOVA ZEMBLA. Gy weet immers wel welke landen dit zyn, en waar zy liggen?

Doch laat u de moeite niet verveelen, om deeze landen nog eens op de kaart te zoeken, opdat de ligging van dezelve, geduurende myn geheel verhaal, u altyd voor de oogen moogen zweeven. Gy kunt 'er de eerste de beste platte globe toe gebruiken.

Ziet gy niet hier, boven Noorweegen heen, naar het noorder aspunt toe, een vry groot en eenige kleiner eilanden naast elkander? Dit is SPITSBERGEN. Al ware 't ook dat de naam 'er niet by stond, zoudt gy evenwel niet kunnen missen, om dat het onder alle de bekende landen het verste naar het noorden ligt. Men heeft niet altyd ge-

weeten, dat daar – zo midden in de yszee – nog een land was; ook weet men 'er, om de waarheid te zeggen, thans nog niet veel van. Maar wat men 'er tot hiertoe van weet, en wie dit het eerst ontdekt heeft, zult gy alles verneemen, zo gy slechts verder gelieft te leezen.

Gaat nu met uw oog van daar, en wel schuins naar de rechte-hand, een weinig nederwaards, tot naby de noorder kust van Asië Hier zult gy een ander, nog veel grooter eiland zien liggen; en dit is NOVA ZEMBLA. De Russen noemen dit eiland wel *Nowaja Semla*, dat is, het nieuwe land; maar omdat de eerste half latynsche, half russische naam reeds algemeen in gebruik is, zullen wy dien naam ook behouden.

Dit eiland wordt door eene zee-engte van Asië afgefneeden, welke men *Waigats* noemt- Ziet toch eens, of deeze zee-engte ook wel op uwe kaart is opgegeeven? Zo gy ze 'er niet mogt vinden, moet u dit niet vreemd dunken; want het is nog niet zeer lang geleeden, dat men nog in twyfelstond, of NOVA ZEMBLA aan Asië gehegt, dan of het een eiland was.

Doet nu uwe oogen eens toe, en neemt de proef, of gy u de ligging van beide deeze landen wel zo levendig kunt voorstellen, alsof gy nog beide uwe oogen daarop gevestigd had. Dit moet gy altyd doen, zo dikwerf gy een land, een' rivier, of eene plaats op de Kaart beschouwd hebt; dan zult gy de kaarten van tyd tot tyd in uw hoofd hebben, en gy kunt de kaarten van papier, welke men niet altyd by zich hebben kan, des noods zynde, ontbeeren. Voor het overige vertrouw ik, dat gy u by het leezen van deeze reisbeschryvingen zult gewinnen, om elk voorkomend land en elke voorkomende plaats, waarvan gy de ligging nog niet volkomen in het geheugen hebt, altyd wederom op nieuws op de kaart opte zoeken. Gy zoudt anders met veel minder nut leezen, dan ik wensch dat gy doen moogt.

Dat het in de landen, waarvan hier wordt gesproken, zeer koud zyn moet, zoudt gy van zelven reeds kunnen vermoeden, al ware 't ook, dat gy 't nooit had gehoord, dewyl gy ziet, dat dezelve zo verre tegens het noorden liggen, Wanneer ik u nu daarenboven nog zeg, dat de zon daar, geduuren-

de een groot gedeelte van het jaar, in 't geheel niet opgaat, en het dus in deezen tyd altyd nacht is * : zult gy de vreesselyke koude, welke daar moet heerschen, nog beter kunnen begrypen. Zo gy 'er dan ooit eens naar toe wilt reizen, om 'er misschien eene walvischvangst of robbenjagt bytewoonen: vergeet dan niet, om u wel te voorzien van warme kleederen; anders zoudt gy 't daar niet kunnen uithouden.

Doch het is tyd, dat ik u lieden bekend maak met de personen, wier reis en lotgevallen ik u zal verhaalen, en met het oogmerk, 't welk hen in zulk een onvriendelyk gewest bragt. – Gy weet toch allen wel, waar Oostindië ligt, en door welke zeeën men van Europa der waards pleegt te zeilen? Neemt nu nog eens de platte globe voor u,

* Deeze lange nacht duurt in *Spitsbergen* van den agttienden October af tot den vierden February. Daarentegen heerscht in dit gewest van den vierden Mey tot den tweeden Augustus een altyd duurende dag, dewyl geduurende dien tyd de zon in 't geheel niet ondergaat. In *Nova Zembla* is de lange dag zowel als de lange nacht reeds wat korter.

en ziet eens, welk een ontzagchelyk verre omweg het is, wanneer men, by voorbeeld, uit Holland, eerst door het kanaal, vervolgens in den Atlantischen Oceaan, voorby *Frankryk*, *Spanje* en *Portugal* naar de *Kanarische Eilanden*, van daar langs de Afrikaansche kust naar de *Kaap de goede Hoop*, en dan aan de andere zyde van Afrika weder opwaards, by voorbeeld, naar het eiland *Java*, en van daar somtyds nog verder op naar *China* of *Japan* zeilt, om Chineesche thee of Japansch goud in te ruilen. In plaats van zulk een langen weg wenschten de Europeaanen zeer, eenen korteren weg, en wel insgelyks te water te hebben: want met eenen weg over land naar zo verre afgeleegene gewesten waren zy weinig gediend; waarom? Dit moogt gy zelven gissen. Ten dien einde nam nu deeze en geene, vooral in Holland, de kaart van de geheele bekende waereld ter hand, beschouwde dezelve en dacht: hoe! wanneer men daar eens naar *Noorwegen* op, voorts regts over *Lappland*, langs het Europeische en Asiatische *Rusland* tot aan het einde van Asië steevende, en vervolgens tusschen Asië en Amerika wederom afzakte?

Dit zou immers een veel korter' weg zyn? Zekerlyk! zeiden anderen, en dit moet beproefd worden, rustten spoedig schepen uit, en zeilden 'er op los.

Gy zult denken, dat niets gemakkelyker is geweest, dan deeze vaart uitte vinden, welke men gemeenlyk den *noordoostlyken doortogt* noemt. Maar weest niet te voorbaarig met uwe oordeelen; want hoe gemakkelyk dit plan ook scheen te zyn, heeft men 't echter zeer moeijelyk gevonden; en ik moet u voortzeggen, dat men 'er tot deezen dag toe nog niet in geslaagd is. ‘Wel, dat is wonderbaarlyk! – En wat toch zou de menschen hebben kunnen beletten, om hun oogmerk te bereiken?’ Eene enkele verdrietige byzonderheid; naamelyk, wanneer zy, daar boven, over Rusland kwamen, geraakten hunne Schepen eensklaps vast, en zy moesten God danken, wanneer zy zich wederom los maaken en terug konden vaaren, van waar zy gekomen waren. Ik zal 't u duidelyker voorstellen: de zee daar boven is door de verbaazende koude, vol ys, het welk daar in groote stukken, gelyk bergen, rond dryft, dan zich aan elkanderen hegt,

en tot een ligchaam wordt, even alsof 'er by ons een vyver is toegevroozen. En ziet dit is de reden, waarom het de *Yssee* genoemd wordt. Begrypt gy nu, waarom het zo gemakkelyk niet valt, om derwaarts eenen weg te vinden?

Tweemaal hadden de Hollanders reeds de proef genomen, om deezen noordöostlyken doortogt in het werk te stellen: maar altyd vruchteloos. Nu beslooten zy, als braave mannen, die zich door zwaarigheden niet terstond laten afschrikken, om voor de derde maal deeze onderneeming te waagen. Tot dat einde wierden 'er twee schepen uitgerust. JACOB HEEMSKERK wierd tot Commissaris of Bevelhebber van deeze schepen benoemd. De onder hem staande Opperstuurlieden waren WILLEM BARENDZ op het één, en JAN CORNELIS RYP op het ander schip. – In het volgende Hoofdstuk zullen wy ze zien afvaaren.

2. Vertrek van Amsterdam. Ontdekking van het Beereneiland en het eiland Spitsbergen.

Het was in't begin van de maand May, in het jaar 1596, dat onze zeelieden van Amsterdam onder zeil gingen. Den 18^{den} liepen zy voorby *Vlieland*, een van de eilanden, waarvan de *Zuiderzee* wordt ingeslooten, en zeilden de Noordzee in. Wind en weeder waren gunstig; en hieröm ging 't ook alsof zy vloogen, en vier dagen daarna hadden zy reeds de *Schotsche* of *Hitlandsche eilanden* in 't gezicht, welke gy daar boven in de Duitsche zee tusschen *Schotland* en *Noorweegen* op de kaart van Europa vinden kunt. Denk eens, over de honderd duitsche mylen in den tyd van vier dagen af te zeilen! Dit moest 'er eerst doorgaan.

De togt ging lynregt toe op het Noorderaspunt. Eenige dagen daarna waren zy reeds tegenover het eiland *Ysland*, in dat gewest van den noordelyken Oceaen, waarover men, gelyk

gy weet, denkbeeldig den kring tegens het noorder aspunt getrokken heeft. Den eersten Juny, en dus veertien dagen na hun vertrek van *Vlieland*, waren zy reeds over den zeventigsten graad *noorder-breedte* *; en deeze dag was het, waaröp by hen de eerste maal de nacht uitbleef. Want nu waren zy daar gekomen, waar in dit seizoen de zon gedurende eenige maanden in 't geheel niet ondergaat, maar altyd boven den gezichtsëinde blyft staan, wanneer zy langs denzelven in vier- en twintig uren schynt rond te loopen. Stelt u nu eens, myne lieve Leezers! levendig voor, hoe vreemd het zyn moet voor iemand, die uit een land komt, waarïn dag en nacht altyd met elkanderen afwisselen, en zich nu eensklaps geplaatst ziet in een gewest, waar de zon des avonds aan den hemel blyft staan, en den geheelen nacht door, even zo helder schynt, als by dag! Nu zou men wel denken, dat het in zulk een gewest, al-

* Ik veronderstel, dat myne jonge Leezers weeten, wat door de lengte en breedte van onzen aardbol wordt verstaan. Zie CAMPE's *Ontdekking van Amerika* 1. Deel. blad. 51. en volg.

thans in dat seizoen, waarin de zon aldaar nooit ondergaat, ondraaglyk heet moest zyn, omdat wy 't by ons in den zomer meestal aan de nachten moeten dankweeten, dat de lucht na eenen zoelen dag wederom afkoelt. Maar neen! In deeze hooge noordelyke gewesten heeft men, onaangezien de geduurige zonneshynen, zelfs in het warmste jaargetyde, zo weinig reden om over hitte te klaagen, dat veelmeer onze reizigers van koude klappertanden. 'Dit is zonderling! Wat daarvan wel de reden is?' Bedenk u eens een oogenblik, of gy van u zelve wel in staat zyt, om zulks te begrypen. Zo niet, leest dan maar verder.

Dit komt daar van daan, dat de zon hier midden in den zomer byna zo laag aan den hemel staat, als by ons in de korte winterdagen. By gevolg kunnen haare stralen ook niet, dan van ter zyde of schuins op dit gewest vallen. Nu weet gy wel, dat 't in een vertrek veel warmer wordt, wanneer de zon regt tegenöver hetzelfde staat, dan wanneer zy slechts van ter zyde daarop schynt. Dus begrypt gy ook, dat 't daar boven, in weêrwil van den onafgebrooken dag, ook in den zo-

mer niet veel warmer kan worden, dan het somtyds by ons op eenen schoonen winterdag is.

En nu zult gy 'er u ook niet meer over verwonderen, wanneer gy hooren zult, dat onze Reizigers kort daarna midden onder zwaare ysschorsen waren, welke wyd en zyd de zee bedekten. Het was den 5^{den} Juny, toen de manschappen, die op het verdek waren, eensklaps sterk begosten te schreeuwen, en hunne kameraaden riepen, om eene ontzagchelyke meenigte van zwaanen te zien, welke op hen kwamen aanzwemmen. Allen schooten zy toe, en verheugden zich reeds vooräf in het lekker gebraad, het welk 't hen zoude opleeveren, zo zy gelegenheid mogten hebben, om 'er een dozyn of twee van te schieten. Maar toen zy hunne oogen wel opengedaan en 'er een oogenblik op gestaard hadden, ontdekten zy, dat hunne maats zich vergist en ysschotsen, met sneeuw overdekt, voor zwaanen hadden aan gezien. Het duurde niet lang, of zy waren 'er midden in. Dus moesten zy hunne belustheid op zwaanengebraad welhaast opgeeven.

Eenige dagen te vooren hadden zy een

ander zonderling verschynsel, en wel aan den hemel gezien. Zy zagen naamelyk drie zonnen te gelyk aan den hemel staan; en 't geen dit schouwspel nog verwonderenswaardiger maakte, was, dat 'er omtrent deeze zonnen drie regenboogen stonden, welke kruislings door elkanderen liepen. En wat meent gy zou dit toch wel beteekend hebben? Heeft men in die noordelyke gewesten indedaad meer dan eene zon? Of ging dat geene, 't welk deeze menschen hier geloofden te zien, misschien *niet zuiver toe*, gelyk de oude wyven kakelen? Ik zal u de zaak verklaaren, zo gy ze nog niet weet.

Ook by ons ziet men wel eens twee, drie of meer zonnen, ook wel by nacht even zo veele maanen aan den hemel staan, welke men gewoon is *By-zonnen* en *By-maanen* te noemen. Dit komt nu hier van daan. In den *dampkring* (gy weet immers, dat dit de beteekenis is van het woord *atmosphæra*?) zyn somtyds zodanige dampen, door welke de zonnestraalen niet kunnen heen dringen, maar van dezelve, gelyk van onze spiegels, weêr af kaatzen. Deeze dampen maaken dus een soort van spiegels uit: want terwyl de zonne-

straalen van dezelve terug gekaatst worden, en ons in de oogen vallen, zien wy op dezelve het beeld der zon, of, wanneer het stralen van de maan zyn, het beeld van de maan. Zodanig een luchtverschynsel zien wy by ons gewoonlyk in den winter, en wel in eenen tyd, wanneer veele fyne dampen in de lucht tot kleine ysdeeltjes gevrooren zyn. —

Onze zeelieden zeilden nu eenige dagen door ysschotsen heen, welke, hoe verder zy kwamen, al grooter en dikker wierden. Op den 9^{den} July bespeurden zy land. Zy zagen op hunne kaarten, om te ontdekken wat land het was: maar deeze toonden hen op de plaats, waar zy zich thans bevonden, niets. Dus merkten zy wel, dat het een nog onbekend land weezen moest.

Men zeilde daaröp aan, en zag nu duidelyker, dat het een eiland was van omtrent vyf mylen in de lengte. Nadat zy de schepen voor anker hadden gelegd, ging een bende van hen in de sloep, en voer aan land. Het eerste, 't welk zy hier zagen, was eene groote meenigte meeuwen-eyeren, welke zy yverig vergaderden, om 'er eenen

goeden avond-maaltyd mede te houden. Daaena klouterden zy, om eens rond te zien, op eenen berg, die zo steil was, alsof hy met opzet naar het dieplood was afgehouden. Het viel hen moeijelyk; inmiddels kwamen zy 'er gelukkiglyk op. Maar nu was de vraag, hoe zy 'er wederom zouden afkomen? Hieraan scheenen zy by het opklouteren niet gedacht te hebben; en hierin hadden zy zeer onvoorzichtig gehandeld. Niet dan met eene rilling zagen zy nederwaards, en begreepen nu met veel berouw, hoe verre zy zich, zonder noodzaakelykheid, hadden gewaagd: want, 't geen 't gevaar nog vermeerderde, beneden aan den voet van dien steilen berg lagen veele puntige rotzen, waaröp men gewisselyk zeer onzacht zoude neêrvallen. Doch, wat nu te doen? Zy waren nu toch eenmaal boven, en moesten wederom naar beneden. Hier help geen moedeloosheid; als braave mannen greepen zy moed, leiden zich neêr op hunne kniën of op hun buik, en sulden zo allen gelukkig naar beneden. BAREND SZ, die in de sloep was gebleeven en dit spel aanzag, had hen-allen voor verlooren gehouden.

Des anderen daags ontdekten zy een vreesselyk viervoetig gedrocht, van twaalf voeten lang, met lang wit gekruld hair, en met eenen bek vol scherpe tanden, waaruit het een schroomelyk dof gebrom maakte. Myne jonge Leezers zullen wel reeds kunnen gissen, wat dit gedrocht voor een dier geweest is. Het was een *witte beer*, welke nergens dan alleen in de noordelyke gewesten gevonden worden. Deezen verschillen van een gemeenen beer, eensdeels door hunne grootte, dewyl zy, gelyk reeds gezegd is, twaalf voeten of meer, lang zyn; anderdeels door hunne witte kleur; en eindelyk ook door hunne grooter roofzucht, dewyl zy zonder onderscheid menschen en dieren aanvallen, om ze op te eeten. Hun gewoon voedsel bestaat in visschen, zeehonden en doode walvisschen. Hieröm onthouden zy zich aan de kusten en op het dryfys van de yszee, en kunnen zwemmen en duiken, gelyk de eenden.

Maar hoe vreesselyk dit dier ook zyn moge, onze scheepelingen hadden evenwel lust, om hunne krachten tegen hetzelfde te meeten. Zy beslooten, niet om het van ver-

re dood te schieten, maar 'er op los te gaan, het een touw om den hals te werpen, en hetzelfde óf op deeze wyze te worgen, óf levend te vangen. Vol moeds sprongen zy in de sloep, en roeiden op het dier aan. Maar nader gekomen zynde, vonden zy hetzelfde zó grimmig, dat zy hun plan met het touw moesten opgeeven. Dan zy vielen op hetzelfde aan met bylen en andere scherpe werktuigen. Het gevecht was hevig en van langen duur. Twee geheele uren moesten zy 'er mede worstelen, tot het hen eindelyk gelukte, hem den kop van den romp aftehouwen.

Men sleepte het doode ligchaam naar het schip, en trok 'er de huid af. Van het vleesch bereidden zy eenen maaltyd, maar zy vonden het niet naar hunnen smaak, schoon anderen zeggen, dit vleesch even zo smaakelyk gevonden te hebben, als rundervleesch. Maar wat eet men niet al, wanneer men zich aan de andere zyde van den poolkring, by het noorder aspunt, onder louter ysschorsen bevindt, waar geene vruchten groeijen, en waar geene slaagers wonen, waarvan men kalfs- of schapen-vleesch tot een gebrad kan koopen?

Deeze gelukkig geëindigde beer-jagt gaf aanleiding, dat men het eiland, waar men nu by lag, het *Beeren eiland* noemde. Wanneer gy op de platte globe boven Noorwegen naar Spitsbergen heen ziet, zult gy 'er dit eiland zien liggen. Misschien staat 'er de latynsche benaaming by: *Insula ursorum*.

Des anderen daags ligten zy het anker, en voeren wederom noordwaards op. Tegens den avond, dat is, in den tyd, dat by ons, maar niet in dat gewest, de dag ten einde loopt, zagen zy iets in zee dryven, 't welk zeer groot was, en 't geen zy in den beginne voor een schip, naderhand voor een klein eiland hielden. Maar naderby komende ontdekten zy, dat het – een doode walvisch was, waarop een groote meenigte van meeuwen zaten, welke zich zyn vet, of ook wel zyne luizen, zeer goed lieten smaaken. 't Is jammer, dat gy nog nooit eenen walvisch hebt gezien, om u regt levendig voortestellen, welk een vertooning het moet zyn, zulk een ontzagchelyk groot schepsel te zien. Ik ken hem zekerlyk ook niet dan uit beschryvingen en afbeeldingen: nogthans zal ikeens beproeven, of ik u niet de eene of andere

byzonderheid van hem kan vertellen, welke gy mogelyk nog niet regt geweeten, of reeds wederom vergeeten hebt.

De walvisch behoort eigenlyk in de yszee t'huis, zowel by het noorder als by het zuider-aspunt; evenwel gebeurt het ook dikwerf, dat zy in de zeeën meer naar 't zuiden gevonden worden. Hy is het grootste van alle bekende dieren. Eertyds doodde men veelen van hen, die meer dan honderd, ja wel tweehonderd voeten lang, en zeventig tot tagchtig voeten breed waren: maar nu, terwyl men alle jaaren een paar duizend van dezelve doodt, wordt hen zo veel tyds niet meer gelaaten, om tot zulk eene ontzagchelyke grootte aantegroeijen. Hieröm zyn ze thans gemeenlyk niet langer dan zestig of zeventig voeten. Het hoofd maakt het grootste stuk uit van zyn ligchaam, en wel byna de helft van het geheel; maar de keel is slechts vier duimen breed, weshalven hy ook alleenlyk van haaringen en zee insekten, welke men walvis-aas noemt, leeven kan. Zyn huid is zwart, één duim dik, hier en daar enkel met sterk hair bezet, en overal begroeid met zeeplanten, koraalen

en schulpen. Zy gelykt naar eenen geborsten boom-schors, en hier huisvesten in dezelve eene groote meenigte van insekten of luizen, welke omtrent een duim lang zyn, en 'er van de meeuwen uitgepikt worden, zo dikwerf de walvisch boven water komt. Naar evenreedigheid van zyn verbaazend groot ligchaam, heeft hy zeer kleine oogen, welke aan het einde van het hoofd, benedenwaards naar den buik liggen, en niet grooter zyn dan ossen-oogen. Boven op het hoofd heeft hy twee gaten, waardoor hy het ingezwolgen water, gelyk een fontein, in de lucht blaast. Zyn bovenste kaakebeen heeft dat geene 't welk wy *balein* noemen, en 't welk zó groot en zwaar is, dat de geheele scheepsmagt aan het werk moet gaan, om hetzelve op het schip te heissen. Het onderste kaakebeen bestaat uit twee magtig groote beenderen, welke tien voeten lang en langer, byna een voet breed, en een halven voet dik zyn. By *Hamburg, Altona* en andere plaatsen, waar men jaarlyks schepen tot den walvischvangst uitrust, gebruikt men deeze beenderen tot posten van de hekken aan de wegen, of men zaagt ze aan stukken en heyt

ze, gelyk paalen inden grond, op zodanige plaatsen, waar niemand met een wagen of paard mag ryden. Het geheele dier bestaat voor het grootste gedeelte uit spek, en hierom is 't zyne yyanden, de menschen, hoofdzaakelyk te doen: want uit dit spek wordt, gelyk bekend is, traan gekookt. Voor het overige heeft de walvisch warm bloed, baart zyne jonge leevende, gelyk andere zoogende dieren, en voedt dezelve ook uit zyne borsten met zog.

De walvisch wordt op de volgende wyze gevangen: Aan de twee fonteinen, welke hy door het uitblaazen van het water veroorzaakt, kent men de plaats van zyn verblyf, wanneer hy niet boven de oppervlakte van het water gezien wordt. Zodra men nu ontdekt,, dat 'er een in de nabyheid is, klimmen de walvisch jaagers in sloepen en booten, en roeijen op hem aan. Voorään in de sloep staat de Harpoenier, dat is, de man, die met den harpoen gewaapend is. Dit is een werpschicht van yzer, van twee weêrhaaken en een houten steel voorzien, en aan een touw vast gemaakt. Zodra men nu het gedrocht naby genoeg gekomen is – 't welk

met de uiterste omzichtigheid moet geschieden, omdat een enkele slag met den staart het schip verpletteren zou – werpt de harpoenier hem, uit al zyn magt, de werpschicht in het lyf. Dit is naauwlyks geschied, of de walvisch neemt de vlucht, dewyl hy gemeenlyk naar den grond van de zee schiet en wel met zulk eene snelheid, dat men werk heeft, om het touw van den harpoen zo schielyk bot te vieren. De boot, waarin de menschen zyn, wordt daarby veelyds zo snel voortgerukt, alsöf hy door eenen stormwind word voortgedreeven. De oppervlakte der zee wordt dan door het bloed gekleurd. De gewonde walvisch woelt en raast zo lang in den afgrond, tot dat hy eindelyk vermoeid zynde naar lucht hygt, en dus wederom aan de oppervlakte komt.

Men ontvangt hem terstond met lange en puntige spietsen, welke men hem in het lyf stoot, en als hoornen daarin laat zitten, zo dat hy eindelyk naar een klein bosch gelykt. Ten laatste, wanneer hy ten eenemaal heeft uitgebloed, blyft hy dood op de oppervlakte van het water liggen, en steekt, gelyk een eiland, boven het water uit. Dan worden

'er touwen aan vast gemaakt, en alle sloepen en booten ingespannen; en op deeze wyze sleept men hem naar het schip toe, 't welk men *boegseeren* noemt.

Nu klimmen de scheepelingen op den dooden walvisch, en hakken 'er het spek en het bovenste kaakebeen uit. Andere hyssen 't geen los gemaakt is, omhoog, snyden het spek aan stukken, en pakken hetzelfde in vaten. Heeft men met dit werk aan de eene zyde van den walvisch gedaan, dan wordt hy omgekeerd, om hetzelfde ook te doen aan de andere zyde. Het vleesch en de beenderen laat men liggen, behalven de twee beenderen van het onderste kaakebeen, welke men ook op het schip hyst, en daar overend zet, wanneer 'er meerder dan een vat met traan uitsypelt. Het vleesch wordt een prooi van de roofvogelen en van de witte beeren.

Ik hoop, dat myne weetgierige jonge Leezers my deezen kleinen uitstap niet kwaalyk zullen neemen. Thans keer ik weder tot onze scheepelingen.

Den 17^{den} en 18^{den} Juny moesten zy door veel dryfys heen werken, terwyl zy al ver-

der tegens het noorden hunnen koers voort zetten; en kwamen vervolgens wederom aan een klein eiland. Dit was een van die eilanden, welke gy boven het *Beeren-eiland* onder *Spits-bergen* ziet liggen. Zy zagen daar niets, 't welk eenige aantekening verdient, en voeren verder.

Des anderen daags ontdekten zy wederom land; en dit was dat geene, 't welk men daarna *Spits-bergen* heeft genoemd, dewyl men op hetzelfde veele spitse bergen ziet uitsteeken. Onze scheepelingen hielden het voor een gedeelte van Groenland, waarin zy zich vergisten.

Den 21sten Juny wierpen zy het anker uit in het gezicht van dit land. Een gedeelte van het Scheepsvolk roeide in booten naar de kust, om *ballast* inteneemen. Gy weet reeds wat door deezen naam verstaan wordt; maar wanneer gy, gelyk ik hoop, met nadenken leest, zal waarschynelyk de vraag by u opkomen: waarom men 'er nu eerst aan dacht, om ballast inteneemen, nadat men reeds eenige honderd mylen had afgelegd? Wie onder u neemt aan, om deeze vraag te

beantwoorden? Hy doe dan het boek toe, en zegge ons zyn gevoelen!

Wel getroffen, Vriendje lief! – want ik zie in den geest, dat elk van myne jonge Leezers terstond dit antwoord in gereedheid hebben zal: ‘dit kwam daar van daan, dat 'er reeds een gedeelte van 't geen het schip by deszelfs vertrek had zwaar gemaakt, by voorbeeld, brandhout en leeftocht, gebruikt en opgeteerd was; dus moest 'er in de plaats van deeze zaaken iets anders gelegd worden, opdat het schip wederom zynen behoorlyken last mogt hebben.’ Ik vind dit antwoord volkomen goed, en ga dus voort in myn verhaal.

Toen de Matroozen steenen en afgebrooken stukken van rotzen genoeg byeengebragt hadden, en gereed waren, om dezelve in de booten te laaden: kwam 'er een groote witte beer op hen aan zwemmen, die alle blyken gaf, van hen den oorlog te willen aankondigen. Onze Matroozen, die het hart op de regte plaats hadden, beslooten, om zyne komst niet eerst aftewachten, maar hem kloekmoedig te gemoet te roeijen. Dit

geschiedde. Zy ontmoetten elkanderen; en nu ontstond er een vreeslyk gevecht. Het schietgeweer was in dien tyd zo algemeen nog niet bekend, als thans. Onze vechters – naamelyk zy, die in de booten waren – hadden dan ook niets anders, dan spietsen, bylen en andere soortgelyke waapenen, waarmede zy hunnen vyand dapper aanvielen. Maar de beer had zulk een dikke huid, dat de spietsen 'er voor 't grootste gedeelte op aan stukken braken of krom wierden. Daarenboven beproefde hy het een en andermaal om hen te *enteren*, dat is, het vaartuig van zyn vyand vast te houden, en boord aan boord te vechten. In plaats van de enterhaken, waarvan men zich anderszins daartoe bedient, gebruikte hy zyne klauwen, welke hy met zulk een geweld aan de voorsteeven van den boot sloeg, dat, indien die slag het midden van den boot had geraakt, dezelve naar alle waarschynelykheid het onderste boven zou gekeerd zyn. Eindelyk moest hy 't evenwel met den dood bekoopen. Dood zynde sleepte men hem aan boord, en stroopte hem de huid af, welke dertien voeten lang was.

Beschryving van Spitsbergen. Reis van daar naar Nova Zembla.

Dit land is een van de allerwoestste en koudste in de waereld. Zo verre men van de zee voor uit kan zien, volgt de een spitse berg op den anderen, en deeze bergen bestaan ten deele uit ys en sneeuw, ten deele ook uit zand en steenen. Behalven eenige kruiden en mos, welke hier en daar uitspruiten, groeit 'er op het geheele eiland niets, geen struik, geen boom, hoegenaamd. Alleenlyk in de maanden van July en Augustus heeft men hier iets, het welk eenigzins naar eenen zomer gelykt; maar ook deeze kleine proeve van een aangenaam jaargetyde, wordt dikwerf door ruuwe wintervlaagen afgebrooken. De hemel is byna altyd betrokken. Onweeders zyn onder deeze hemelstreek zeer zeldzaam. De lange winter-nacht, welke, gelyk wy boven reeds hebben aangemerkt, hier byna vier maanden duurt, wordt

door het meenigvuldige en sterk schitterende noorder-licht eenigzins verdraaglyk gemaakt.

Onder de weinige kruiden, welke hier groeijen, munten voornaamelyk uit het *lepelblad* en de *zuuring*. Niet zonder eene byzondere weldaadige bedoeling, schynt de hand der Voorzienigheid juist deeze hier gezaaid te hebben: want zy zyn een voortreffelyk middel tegen de scheurbuik, eene ziekte, waarvan de zeevaardenden, vooral in deeze noordelyke gewesten, zeer veel moeten uitstaan!

De inwooners van dit onvriendelyk land bestaan, behalven veele soorten van watervogels, in witte beeren, rendieren en vossen, welke hier ten deele wit, ten deele blaauw zyn, en wier huiden zeer hoog geschat worden. Van de witte beeren heb ik te vooren reeds gesproken. Het rendier is een van de gebruikbaarste en nuttigste schepselen onder de zon; jammer is 't, dat het in geen andere dan noordelyke gewesten leeven kan. De Laplander leeft byna geheel en al van dit dier. De melk en het vleesch van het rendier levert hem spys op; de huid van hetzelfde dient hem eensdeels tot klee-

ding, anderdeels ter beveiliging van zyne hut tegen wind, koude en regen; het is zyn lastdraagend dier, en, voor zyne sleede gespannen, vervangt het de plaats van het beste paard. Uit de hoornen en beenderen van dit dier maakt hy allerlei werktuigen; uit de zenuwen draaden om te naaijen, ook flessen en beurzen van deszelfs blaas. En 't geen onze hoogste verwondering verdient, dit zo nuttig dier heeft van allen de weinigste behoeften, het is van allen het gemakkelykst te onderhouden. Het heeft tot zyn onderhoud niets noodig, dan mos en droog loof; en ook hiervan behoeft zyn Heer geenen voorraad voor den winter optedoen. Het weet het een en ander zelf te vinden, al is 't ook dat de aarde met den diepsten sneeuw bedekt is. Het krabt, om zich dit bekrompen voedsel te verschaffen, den sneeuw weg met de voeten, en het duurt niet lang, of zyn honger is gestild. Wie ontdekt hier niet de wysheid van de voorzienigheid, welke aan dit dier, door haar voor het koude en onvruchtbaar noorden geschikt, zodanige behoeften gaf, welke zo gemakkelyk kunnen bevreedigd worden!

Voor 't overige gelykt het rendier naar onze wilde harten, behalven dat het eenigzins kleiner is, korter beenen heeft, en dat zyne hoornen wat anders van gedaante zyn. Ook de wyfjes onder de rendieren zyn daarmede versierd, 't welk by de wilde harten geen plaats heeft.

Menschen zyn 'er op het eiland Spitsbergen in 't geheel niet; maar dies te meer zyn de kusten van dit land, de zee en het ys in dezelve bevolkt met schepselen, welke men hier by ons niet kent, en waarvan ik u dus eenigen moet noemen en beschryven. Daar zyn by voorbeeld, behalven de walvisschen, de *robben* of zeehonden, het *zeepaard*, de *zwaartvisch*, de *hay* en anderen.

De *robbe* of zeehond, welke men ook wel het zeekalf noemt, onthoudt zich liefst, gelyk de walvisch, alleenlyk in de noordelyke gewesten, alwaar hy zich gemeenlyk in den zomer op het land, en in den winter op het ys en in het water onthoudt. Zyn hoofd gelykt naar het hoofd van een hond, dien de ooren zyn afgesneeden. De bek en de neus zyn met hair begroeid, welke gelyken naar de zogenaamde speurharen van onze

katten. Een kort blinkend hair bedekt de overige deelen van zyn ligchaam. Hy heeft slechts twee korte voorpooten, welke hy gebruiken kan, om te gaan, of veelmeer om zich voortteschuiven: want zyne achterpooten, welke naar twee kleine vischstaarten gelyken, zyn naar den staart toe geboogen, en dienen hem, als vinnen, alleenlyk tot het roeijen. Hy is van vier tot agt voeten lang. Het dikke spek van dit dier levert insgelyks traan op; weshalven men, wanneer de walvischvangst niet zeer gelukkig is, gemeenlyk eene geheele party zeehonden dood slaat, om zich schadeloos te houden. Eenige schepen vaaren ook eigenlyk uit met het oogmerk, om eene lading van Robbenspek te haalen. Zy liggen, vooral wanneer de zon schynt, in eene groote meenigte op het ys te ronken. Hier gaat men, gewapend met knodsen, op hen los, en dewyl zy met hunne twee korte beenen niet spoedig kunnen ontvluchten, valt het zeer gemakkelyk om een meenigte van hen dood te slaan. Men slaat ze op de neus, alwaar zy, gelyk de honden, het minst lyden kunnen. Door zulk eenen slag worden zy nu wel bedwelmd,

maar niet gedood: want zy zyn zeer taai van leven. Men heeft voorbeelden, dat van eenen zeehond byna al het spek reeds van het ligchaam was afgesneeden, toen het geraamte van denzelfen nog rondom zich beet. Hun voedsel bestaat in zeegras, of *zeetang* en visschen. Voor 't overige is dit dier voor de armoedige menschen, die kort by de aspunten wonen, gelyk, by voorbeeld, de Groenlanders, een schepsel van zeer veel belang, dewyl het voor hen, gelyk het rendier voor de Laplanders, alles is. Zy eeten zyn vleesch, onderhouden hunne lampen met deszelfs traan, zy kleeden zich-zelfen, zy dekken hunne woningen en bekleeden hunne schuitjes met deszelfs huid enz. Ook by ons maakt men van het vel van dit dier tabakszakken voor de landlieden, en overtrekt 'er de reiskoffers mede.

Het *Zeepaard* gelykt naar de robben, behalven dat het veel grooter en sterker, omtrent zo dik en lang is als een os, een veel dikker en ronder hoofd en twee groote tanden in den mond heeft, welke wel een elle of meer lang zyn. Deeze tanden worden, omdat ze zo buitengemeen wit zyn, nog

hooger geacht dan yvoor. Zy liggen insgelyks by geheele kudden op het ys, of ook in het water te ronken. Wanneer zy aangevallen worden, verdedigen zy zich kloekmoedig, staan de een den anderen ook getrouwelyk by, zoeken met hunne groote tanden de booten te vatten en het onderste boven te haalen, en brullen daarby, gelyk de ossen. Wanneer men uit hoofde van hunne overmagt voor hen vluchten moet, vervolgen zy de schuit met zulk een drift, dat zy veelyds onder zich-zelfen in stryd geraaken, dewyl de een den ander tracht voortekomen. Men doodt ze alleenlyk om hunne tanden; want spek hebben zy niet, en hun vleesch is niet te gebruiken.

De *Zwaardvisch* behoort mede onder de merkwaardige bewooners van de yszee. Wanneer hy volwassen is, is hy agttien tot twintig voeten lang, en by de tweehonderd ponden zwaar. Aan het bovenste kaakebeen steekt een lang en breed been uit, gelyk een zwaard, behalven dat het getakt is, en dus naar eene zaag gelykt. Hierom heeft men dien visch ook wel eens de *zaagvisch* genoemd. Hy is een volslaagen vyand van den

walvisch, en strydt met zyne scherpe zaag zo lang met hem, tot hy hem gedood heeft.

Dan neemt hy, gelyk men zegt, voor zynen buit niets, dan de tong van den walvisch, en laat het overige liggen. Wanneer nu de walvisch-jaagers ontdekken, dat een zwaardvisch met eenen walvisch vecht, dan wachten zy zich wel om hem te stooren. Zy zyn hierby veelmeer geruste aanschouwers, omdat zy weeten, dat zy in dit geval hunne moeite kunnen spaaren. Somtyds betwist de zwaardvisch den mensch zynen gedoodden vyand, en sleept dien grooten klomp een endweegs weg, niet tegenstaande eenige sloepen vol matroozen denzelven naar den tegenoverstaanden koers poogen weg te boegseeren.

Van den geduchten *Hay*, welke ook in andere zeeën leeft, heb ik reeds eene beschryving gegeeven in de *Ontdekking van Amerika*. Het zy my dus geoorloofd, om myne jonge Leezers naar dat boek te wyzen, en nu weder te keeren tot onze reizigers.

Deeze voeren eenige dagen langs de kust van dit woeste land, gingen op verscheiden plaatsen voor anker liggen, en roeiden met hunne sloepen aan land. Maar dewyl zy

overal niets vonden, het welk waardig was om aldaar langer te vertoeven, beslooten zy, om hunne reis te vervolgen, ten einde, was 't mogelyk, het groote oogmerk te bereiken, waartoe zy afgezonden waren.

Maar nu ontstond de vraag: werwaards zy hunnen koers eigenlyk zouden neemen? En hieromtrent verschilden de Stuurlieden in hunne gevoelens. De een CORNELIS, meende, dat men nog verder naar het noorden moest sturen, in de hoop, eene van ys ontbloote zee aldaar aan te treffen; BARENSZ, integendeel, de tweede Stuurman, was van het tegengestelde gevoelen. Deeze geloofde naamelyk, dat zy reeds tegens het noorden gezeild waren, en dus hunnen koers van nu af wederom meer zuidwaards moesten neemen. Lang wierd hierover getwist. Eindelyk, toen zy 't niet eens konden worden, wierd besloten, dat elk zyn gevoelen volgen, en zeilen zou, waar heen hy geliefde. Dus wierden dan beide schepen van elkanderen gescheiden. CORNELIS liep naar het noorden, BARENSZ naar 't zuiden; beiden met oogmerk, om vervolgens naar het oosten op te draaijen. Wy zullen,

wat ons aangaat, den eersten aan zyn lot overlaaten, en den laatsten volgen. Misschien zullen wy eindelyk evenwel nog ontdekken, hoe 't met den eersten is afgeloopen.

De scheiding der twee Schepen geschiedde op den 1sten July. Van dien dag af tot den 17den van die maand, gebeurde 'er niets, 't welk van eenig belang was. Dan wy slaan deezen tyd over, terwyl wy onzen jongen Leezers by het slot van dit Hoofdstuk alleenlyk nog melden, dat men op den laatstgenoemden dag in het gezicht was van een land, het welk daarna bleek *Nova Zembla* te zyn.

4. Verblyf op de kust van Nova Zembla. Het Schip geraakt in groot gevaar.

Het oogmerk van den Kapitein was nu, om het noorder einde van dit land omtezeilen, en vervolgens, indien het mogelyk was, zynen koers wederom naar het oosten te neemen. Ten dien einde zeilde hy langs

de kust op. Maar hoewel het thans midden in den zomer was, kon men evenwel, om de meenigvuldige stukken ys, welke de zee bedekten, byna niet van de plaats komen, en moest dus dikwerf stil blyven liggen. Dit gebeurde hen onder anderen by een klein eiland, het welk aan de westelyke kust van dit land ligt, en het *Kruis-eiland* genoemd wordt. Twee kruissen, welke op dit eiland staan, en naar vermoeden van walvisch-jaagers, die dit gewest pleegen te bezoeken, daar geplant wierden, hebben aan dit eiland dien naam gegeven.

Hier voor anker liggende, klom Kapitein HEEMSKERK met eenige matroozen in de sloep, en voer naar de plaats toe, alwaar die kruissen stonden. Zy gingen by één van dezelve zitten, om te rusten; en wanneer zy daarna ook het ander kruis wilden bezichtigen, ontdekten zy eensklaps twee beeren, die zich onder hetzelfde geleegeen hadden. Het gezelschap, ongewaapend zynde, schrikte niet weinig over dit gezicht. Inmiddels traden de beeren op hunne agterbeenen, om dat zy verder rieken kunnen, dan zien. Zodra zy menschen ontdekten, liepen zy hen

te gemoet, om hen aantevallen. Nu reezen de matroozen de hairen te berge, en zy liepen wat zy loopen konden, om by de sloep te komen. Maar de Kapitein, die meerder moeds bezat, en dus ook meer tegenwoordigheid van geest had, hieldt hen tegen, en zwoer, dat hy den eersten den besten, die het op een loopen zette, zynen haak in het lyf zou stooten. Wanneer wy één voor één loopen, zeide hy, dan zal den één of den ander van ons gewisselyk gegreepen worden; maar blyven wy byëen, en maaken een eenpaarig geschreeuw, dan zullen de beesten geen moed hebben, om ons aantevallen. Men volgde hem, en het gebeurde zo als hy had voorspeld. Zy kwamen gelukkiglyk by de sloep. Ziet, myne jonge Vrienden! waar het goed voor is, wanneer men het hart op de regte plaats heeft! Vrees en beschroomdheid brengt ons meermaalen in gevaar dan moed.

Men ging voort, om al verder langs de kust optezeilen, terwyl men geduurig tusschen groote ysvelden moest doorworstelen. Zo dikwerf als zy niet verder kosten komen, lagen zy het Schip vast aan eene ysbank, en

bleven zo lang stil leggen, tot de wind eene nieuwe opening had gemaakt. Dan zeilden zy verder, tot dat zy wederom wierden opgehouden. Maar opdat gy een denkbeeld moogt kunnen vormen van de grootte van zodanige ysbanken, moet gy weeten, dat men één van dezelve mat, en dezelve twee- en vyftig vademen dik bevond te zyn; want zy lag zes- en dertig vademen diep onder water, en stak zestien vademen hoog boven hetzelfde uit. En dit was op verre na nog geen van de grootste. Men zegt, dat zulke ysbergen somtyds wel honderd vademen hoog boven de zee uitsteeken. Denkt eens, honderd vademen! Dit is veel hooger, dan de hoogste tooren, dien gy ooit gezien hebt.

Wanneer het schip nog aan deeze ysbank lag, hoorde de Kapitein, die des avonds in eenen zwaaren nevel op het dek ging, op eenmaal een geweldig snuiven, en toen hy omzag, ontdekte hy eenen beer, welke poogde aan boord te komen. Hy riep: volk! volk! en in het oogenblik liep alles op het dek. Het algemeen geschreeuw, het welk op het gezicht van dien beer ontstond, boezemde dit dier zo veel vrees in, dat het van zyne

onderneeming afzag, en zich achter de ysbergen verschuilde. Het duurde echter niet lang, of hy kwam weder te voorschyn. Maar dewyl men op zyne hoede was, en vier man met schietgeweer gereed stonden: ontving hy eenige schooten, waardoor hy bewoogen wierd, om de vlucht te neemen. Zy verlooren hem door den nevel en sneeuw uit het gezicht, en men zag hem niet weder opdaagen.

Het was den 10^{den} van de maand Augustus, dat het ys brak, en de banken begonnen te dryven. Alleenlyk die, waarāan het schip voor anker lag, stond vast en onbeweeglyk, schoon andere voorby-dryvende ysbanken met een groot geweld daar tegenstieten. Hier uit oordeelde men, dat deeze klomp op den grond van de zee moest rusten. En nu begrypen myne lieve Leezers, hoe men onderscheppen kon, dat deeze ysberg zes- en dertig vademen diep onder water lag. Zodra men naamelyk wist, dat hy op den grond van de zee ruste, behoefde men immers slechts het dieplood uittewerpen, om de dikte van denzelfen te meeten.

Van deezen tyd af stond en brak het ys beurtelings, en onze arme half-doodgevroo-

zen gelukzoekers moesten 'er zich, zo dikwerf als het ys in beweging geraakte, zoeken doorteworstelen, zo goed als zy konden. Zy waren daarby alle oogenblikken bloot gesteld aan het gevaar, om van de dryvende ysbanken verpletterd te worden; en 'er wierd veel omzichtigheid en veel bekwaamheid in het manoeuvreeren, dat is, in de kunst, om het schip te draaijen en te sturen, toe vereischt, om dit zo dikwerf op nieuws opkomend gevaar gelukkiglyk te ontgaan. Zy ontvingen daarby van tyd tot tyd bezoeken van beeren, waartegen zy even zo zeer, als tegen de geweldige ysbergen, op hunne hoede weezen moesten Een en andermaal was het gevecht zwaar; evenwel de menschen behaalden de overwinning.

Onder onuitspreekelyk veele moeijelykheden bereikten zy eindelyk het einde ten noorden van het land, en begonnen hetzelve te omzeilen. Eenigen van de schepelingen, die aan land waren gezonden, om eenen puntigen berg te beklimmen, meenden te bemerken, dat de zee naar het oosten toe, vry was van ys. Dit was eene blydschap voor die arme lieden, welke zy naauwlyks verdraagen konden. Zy

haastten zo schielyk als zy konden, om deeze gelukkige ontdekking aan den Kapitein medetedeelen: en het schip weergalmde van het gejuich over dit blyde naricht. Lieve menschen! maatigt uwe vreugde: menschelyke hoop is veelyds bedrieglyk; wie weet, hoe ras de uwe ook wederom kan verdwynen?

En helaas! zy verdween reeds den volgende dag. Want toen men begon naar die streek toe te zeilen, alwaar de zee gisteren scheen open te zyn, vond men alles met ysbanken zodanig bezet, dat men genoodzaakt was om met veel moeite en arbeid weder te keeren naar de kust van *Nova Zembla*. De proefneeming wierd nog een en andermaal herhaald; maar altyd vruchteloos. Thans gaven zy het oogmerk van hunne reis, om eenen noord-oostelyken doortogt naar *China* te vinden, ten eenemaal op; en hun hoogste wensch was nu, dat het slechts mogelyk voor hen zyn mogt, om langs de oost-kust van *Nova Zembla* wederom aftezeilen, en op die wyze het vaste land van Asië te bereiken. Ten dien einde begosten zy, zo dikwyls als de ysvelden in beweging

waren, tegens het zuiden te stuurén. Maar zy waren nog niet verre gekomen, wanneer de ysbanken het schip zodanig knelden, dat men alle oogenblikken vreesde, dat hetzelfde daardoor zoude verpletterd worden. Nu wierd de voorsteeven, dan de achtersteeven van het schip van het grondys omhoog geligt; dan stond het wederom in evenwigt en vast, alsof het gemetzeld was.

Den 29sten Augustus, wanneer het Schip in die gesteldheid was, beproefde men, om de opeengestaapelde ysbanken met breekyzers en andere werktuigen te scheiden en van elkanderen af te breeken: maar hoe zou dit by de ontzagchelyke dikte van het ys hebben kunnen geschieden? – Den 30sten begon het ys wederom in beweeging te geraaken: een koude snydende wind, met sneeuw gemengd, wierp de losgescheurde stukken ys tegen het schip; op eene vreeslyke wyze stapelden dezelve zich oopen tegen het schip; het kraakte, en men verwachtte byna elk oogenblik, dat het zou bersten. Dewyl de ysbanken onder het Schip zich meer ophoopten aan die zyde, van waar de stroom kwam, dan aan de andere

zyde; geraakte het in den beginne zeer op zy, en nu was men beducht, dat het zou omslaan: maar eindelyk hoopten zich de ysbanken ook op aan de andere zyde, en het Schip richtte zich wederom op, en stond op de ysbanken, alsof het met katrollen of andere werktuigen omhoog was gewonden. Nu voegden 'er zich nog meerder ysbanken by die geenen, welke reeds aan de voorsteeven van het Schip lagen, en ligten hetzelve vier of vyf voeten hooger op, dan de achtersteeven; thans drongen anderen aan op de achtersteeven van het schip, waar het roer is, en dit roer brak aan stukken. De wind huilde; het met ys verglaasde touwwerk van het schip klaaterde; het schip zelf kraakte in alle zyne voegen; de yszee van rondsom brulde onder het vreeslykste gevecht met de ysbergen, welke zich tegen elkanderen drongen en de een den anderen opligtte.

Jonge Leezer! gy die mogelyk by geringe ongemakken des levens uw geduld verliest, ei sla uw oog op dit tafereel; stel u eens onze arme reizigers voor, hoe zy, verstyfd van koude, en in eene angstvallige verwachting van 't geen 'er gebeuren zoude,

altdy nog beezig zyn, om alle mogelyke middelen ter behoudenis van het schip en tot hun eigen behoud in het werk te stellen, zonder in eene werkelooze moedeloosheid wegtezinken: en schaam u over u eigene lafhartigheit, en maak een begin, om u door het geduldig verdraagen van kleiner moeijelykheden te gewinnen, sterk en mannelyk te worden, opdat gy eerlang grooter moeijelykheden en gevaren des levens, welke gewisselyk ook voor u niet zullen uitblyven, door moed en standvastigheit kunt trotseeren.

Onze scheepelingen, die de geheele vernieling van hun schip alle oogenblikken moesten verwachten, bragten de sloep en een boot op het ys, om, in gevalle het eerste zou verpletterd worden, ten minsten de laatste te behouden. In dien hoopeloozen staat bleef men tot den 2den September, op welken dag het Schip door den drang van de ysbanken nog hooger wierd opgeligt. Het kraakte daarby sterk, en kreeg zelfs reeds hier en daar openingen. Dewyl de naderende ondergang van het schip daardoor hoe langer hoe waarschynelyker wierd: laadde

men dertien tonnen met beschuit en twee kleine vaten wyn in den boot, om die aan land te brengen. Den 3den vermeerderden de drang van het ys. De buitenste balk aan den achtersteeven van het schip, waaraan het roer had gezeeten, zonderde zich af; het dik ankertouw en een ander nieuw touw, waarmede men het schip aan een ysbank had vast gemaakt, braken gelyk een dunne draad: inmiddels stond het schip zelf altyd nog het geweld van het ys tegen, 't geen indedaad verwonderenswaardig was. Den 5den wierd het geheellyk op zy geworpen, maar ook daardoor nog niet aan stukken gebrooken. Dewyl men evenwel niet hoopen kon, dat hetzelve 't geweld nog langer tegenstand zou kunnen bieden: ging men voort, om de noodwendigste zaaken – kruid, lood, vuurslag, snaphaanen, beschuit, wyn – nevens verscheidene werktuigen en een oud zeil, aan land te brengen. Van het zeil maakte men aldaar een tent, om de geborgene goederen onder dezelve te bewaaren.

Eenige matroozen, die twee mylen diep in het land waren gegaan, kwamen terug met de heuchelyke tyding, dat zy daar eene ri-

vier met zoet water, en aan de oevers van dezelve eene meenigte *dryvend hout* hadden gevonden. Onder dien naam verstaat men de boomen, welke de wind en de zee op de kust van het vaste land losrukten, en de koude landen in de yszee, waar geen hout meer groeit, toevoeren. Wederom eene weldaadige schikking van de alles bestierende Voorzienigheid! Deze tyding boezemde hen de hoop in, dat 't hen mogelyk zyn zou, om den langduurige schromelyken winter in dit koud en woest land uittehouden; en 'er wierd beslooten, om daar eene hut te bouwen, ten einde zich tegen de ysselyke koud en tegen de aanvallen van wilde dieren, zo veel mogelyk was, te beveiligen. Van dat zelfde oogenblik af wierd 'er gearbeid, om dit plan ter uitvoer te brengen. Maar de zwaare koude, gepaard met hevige winden en zwaare sneeuw stelde hunnen arbeid zo veele hinderpaalen in den weg, dat 'er vier volle weken verliepen, eer zy deezen arbeid voltooid hadden. Ondertusschen gebeurde 'er nog het een en ander, het welk verdient verhaald te worden.

Den 15den, by voorbeeld, zag hy, die de

wacht op het schip had, drie beeren naderen. Hy maakte gerucht, en het volk wapende zich, om dezelve te ontvangen. Op eenigen afstand van het schip stond een open ton met gezouten vleesch op het ys; dit rook de eene beer, waggelde daar naar toe, en wilde juist proeven, welk vleesch het was, toen hem van het schip een kogel door het hoofd wierd geschooten, waarvan hy dood ter aarde viel. De tweede beer stond verbaasd, verwonderde zich, beschouwde zynen gevelden vriend, besnuffelde hem, en vond vervolgens goed, om in alle stilte aftedeinzen. Zyn tweede makker had zich inmiddels achter eenen ys-heuvel verschuild. Het voorgevallene scheen evenwel in zyn beere-hoofd om te loopen; want hy kwam welhaast wederom te voorschyn, en wel op gerecht op zyn achterpooten, in welk postuur zy zich gemeenlyk stellen, wanneer zy eenen aanval willen doen. In deeze oorlogzuchtige houding liep hy lynregt op de matroozen los, om hen hunne handelwyze betaald te zetten. Maar deezen waren nog op hunne hoede, en eer de hairige ridder het verwachtte, had hy ook een kogel in het lyf,

welke hem tot andere gedachten bragt. Dit nam hy nu zeer kwalyk, gelyk men uit zyn gebrom kon opmaaken: hy vond echter goed, om zich met zulke onbeleefde menschen niet verder intelaaten, en deinsde af. Den gevelden beer ontweidde men vervolgens, en stelde hem op de voeten, om te zien, of de lucht en de koude hem mogelyk tot eene mumie zouden maaken, ten einde denzelven eerlang, wanneer zy het geluk mogten hebben, om uit hunne tegenswoordige ellende verlost te worden, mede naar Holland te kunnen neemen.

De koude wierd van dag tot dag sterker, en wel zodanig, dat men zich onder het eerste verdek van het schip, waar de keuken was, niet meer kon verwarmen. Hierom zag men zich genoodzaakt, om den haard in het benedenste ruim van het schip aanteleggen. Dit was echter van dit gevolg, dat het schip met zulk een dikken rook wierd opgevuld, dat wy misschien gedacht zouden hebben, daarin te moeten stikken. Den 23sten stierf de scheepstimmerman, en men begroef hem in de spleet van eenen berg, omdat de aarde te styf gevrooren was, dan dat men

een graf had kunnen maaken. Het geheele scheepsvolk bestond thans nog uit zestien personen, waarvan dikwerf de een of de ander ziek was.

Tegens het einde van de maand September wierd de koude zo hevig, dat men den arbeid aan de hut van tyd tot tyd moest staaken, dewyl den menschen de leden verstyfd, en het dryvende hout, waarvan zy de bouwstoffen moesten neemen, onder de sneeuw zeer diep bedolven lag. Om echter het werk eenigzins voortgang te doen hebben, brak men op het schip de zyplanken van de kajuit los, om de hut rondom daarmede te bekleeden en 'er een dak van te maaken. Hiermede verliepen wederom veertien dagen, in welken tyd het veelyds ongelooflyk koud was, zo dat de sterkste matroozen niet zo verre konden gaan, als het schip lang was, zonder gevaar te loopen, van koude te vergaan. Het schip bleef daarby gelyk te vooren in zyne hoopeloze gesteldheid; de dagen wierden al korter, de nachten al langer, en de naare toestand van die arme menschen hoe langer hoe beklaglyker.

5. Winterverblyf op Nova Zembla. Een vreemd verschynsel.

Het was den 12den van de maand October, toen de helft van de scheepelingen zich gereed maakten, om de hut, welke nu byna voltooid was, te betrekken. Maar zy hadden 'er nog geen stuk beddegoed in; ook kon 'er geen vuur gestookt worden, omdat het nog aan een schoorsteen ontbrak. Denk eens, lieve jonge Leezer! wat die arme menschen daarby al moesten uitstaan! En evenwel droegen zy hun hard noodlot met geduld en standvastigheid; zy gingen voort om de hut te verbeteren, en nog meerder behoeften van het schip te verzamelen, en verzachtten daardoor hunne ellende zo goed als zy konden.

Onder den leeftogt, aan wiens behoud hen zo veel moest geleegeen leggen, waren ook verscheiden vaten met bier. Maar ook deeze verkwikking moesten zy derven. Want terwyl men dezelve naar de hut wilde over-

brengeu, bevroor het bier tot ysklompē, zo dat de vaten, zelfs die welke van yzeren hoepels voorzien waren, daarvan borsten. Dit kan ons eenigzins een denkbeeld geeven van de hevigheid der koude, welke 'er in dien tyd heerschte. Ondertusschen bergde men de gevrozene bierklompē met alle zorgvuldigheid, schoon men by de eerste proefneeming vond, dat zy, by het vuur ontdooid zynde, allen smaak en kracht verlooren hadden.

Den 24sten van dezelfde maand begaven zich ook de overige scheepelingen, agt in 't getal, naar de hut; doch één van hen moest op eene sleede getrokken worden, vermits hy wegens ziekte niet in staat was om te gaan. God verzelle u, arme zieke man! In de hut van jammer, alwaar gy niets ontmoeten zult van al het gemak, 't welk gy thans zo noodig hebt, en waarin wy ons kunnen verheugen, zo dikwerf de Voorzienigheid ons op het ziekbed legt! – Men sleepte ook de sloep met onbeschryfelyk veel moeite naar de hut, dewyl alleen op deeze de hoop van hunne toekomstige verlossing berustte, indien zy den langen vreeslyken winter mogten overleeven. Want aan het behoud van

het groote schip, het welk tusschen het ys zat, was in 't geheel niet meer te denken.

Nóg genooten zy dagelyks, geduurende eenige uren, het heugchelyke en verkwikkende licht van de zon: maar ook dit geluk, het eenigste, 't welk hen thans nog troost verleende, zoude ophouden. Van dag tot dag maakte de zon eenen kleiner kring aan den hemel; en nu stond ze slechts nog één handbreed boven den horizon. Men haastte dus zo veel als men kon, om de rest van leeftogt, van wand en touwwerk naar de hut te brengen. Toen een gedeelte van de manschap met dit oogmerk nog éénmaal naar het schip ging, ontdekte de Kapitein, die hen aanvoerde, drie beeren, die op de matroozen afkwamen, en maakte een sterk geschreeuw, om de beeren te verschrikken. De matroozen lieten terstond de touwen los, waarmede zy de sleede trokken, en zochten zich te redden, terwyl zy naar het schip liepen. HEEMSKERK daarentegen en nog één, die even zo veel moeds had, waapenden zich, voor dat zy het schip trachtten te bereiken, met twee hellebaarden, welke zy op de sleede vonden. Zy keerden zich vervol-

gens naar de andere zyde van het schip, waar de beeren niet waren, en kwamen gelukkig aan boord. De beeren wierden verwoed, toen zy zagen, dat den buit hen was ontgaan, en liepen nu regelregt op het schip los, om hetzelfde te beklimmen. Men had nu nog wel schietgeweer op het schip; maar in dien tyd waren de slooten aan de snaphaanen nog zo ongemakkelyk ingerigt, dat het aansteeken van het kruid op de pan niet door de hulp van een vuursteen, maar van eene brandende lont geschiedde. Ongelukkig had men thans geen vuurslag by de hand; en de twee hellebaarden waren niet voldoende, om die beeren daarmede te keeren. Men zond dan schielyk eenen matroos in de scheeps-keuken, om vuur te slaan, en een anderen om piktouw te zoeken. Maar het vuur wilde zo schielyk niet vatten, en het piktouw was niet te vinden. Ondertusschen poogden de verwoedde dieren met het grootste geweld, het schip te beklimmen, en zy zouden hun oogmerk gewisselyk bereikt hebben, zo men niet op den inval was gekomen, om hen hout en andere dingen naar het hoofd te werpen, waardoor zy telkens

verleid wierden, om naar de hen toegeworpene zaaken te loopen, even als een hond, die het zogenoemd *apporteeren* heeft geleerd. Eindelyk wierp men den grootsten van hen eene hellebaarde in den bek, 't geen zo weinig naar zynen smaak was, dat hy op het oogenblik afdeinsde. De twee kleinen volgden hem; en dus konden de matroozen zich wederom voor de sleede spannen, en naar de hut te rug keeren.

Eenige dagen daarna ving men eenen witten vos, welken men liet braaden. Men vond, dat hy byna van smaak was als een konyn.

Den 4^{den} van de maand November bleef eindelyk de zon ten eenemaal weg, en nu begon den langen treurigen nacht, waarvan men naauwlyks hoopen kon het einde te zullen beleeven. Maar gelyk de goedertierene Voorzienigheid altoos in elken kelk van lyden, welken zy den stervelingen toereikt, eenige verzachtende droppelen van zoeten troost pleegt te mengen: had hy ook dit ongemak met eenige vertroostende omstendigheden gepaard, welke hetzelfde eenigzins konden verdraaglyk maaken. Want vooreerst namen op

denzelfden dag, dat de zon niet meer te voorschyn kwam, ook de beeren hun afscheid van dit duister gewest, om, naar alle waarschynelykheid, den winter in zuidelyker landen doortebrenge. Ten tweeden verving nu de maan de plaats van de zon, en liep, even gelyk tevooren de zon, aan den gezichteinder rond, zonder onder te gaan. Ten derden was de lucht byna onophoudelyk van zulk een heerlyk noorder-licht verlicht, dat het daarvan byna zo helder was, als een donkere dag. Dit alles boezemde dan onze arme vrienden troost in, en stelde hen eenigzins schadeloos voor het missen van het heuglyke daglicht.

Maar nu viel het zeer moeiljelyk, om den nachtyd van den tyd des dags te onderkennen, voornaamelyk, wanneer eene duistere lucht de plaats verbergde, waar de maan en de sterren te zien waren. Zy hadden wel een groot horologie van het schip mede genomen; maar dit stond door de strenge koude stil. By geluk hadden zy ook eenen zandlooper mede gebragt, welke twaalf uren liep, eer hy behoefde omgedraaid te worden. Deezen draaiden zy dan zeer regelmatig om,

opdat zy altyd konden weeten, in welken tyd zy leefden. Tevens maakten zy eene nachtlamp gereed, welke zy, by gebrek van olie, met gesmolten beeren-vet onderhielden.

Den 6^{den} November wierd de koude zo onbeschryflyk streng, dat men in 't geheel geen middel meer vond, om zich te kunnen verwarmen. Het grootste vuur, 't welk mogelyk was, en 't welk men in de hut onderhield, was niet in staat, om te verhinderen, dat zelfs de spaansche wyn, welke zy hadden medegebragt, en die, gelyk men weet, zeer heet is, tot éénen ys-klomp vroom. Het vuur scheen toen zyne hitte verlooren te hebben; zelfs wierden de naaste voorwerpen daarvan niet meer verwarmd: want wanneer men de voeten tegen het vuur hield, gevoelde men dan eerst eenige warmte, wanneer de koussen waren doorgebrand; en ook dit zou men niet gemerkt hebben, zo men 't niet had gerooken. Stil en hoopeloos lag het gezelschap rondom het vuur; de één wierp op den anderen flauwe en medoogende blikken, dewyl men moest vreezen, dat de koude nog hooger stygen, en

dan een rampzalig einde van hun leven maaken zoude.

Des anderen daags, wanneer de koude niets hoe genaamd verminderde, nam men het besluit, om de steenkoolen van het Schip te haalen, dewyl die meerder hitte geeven dan het hout, en ook zo spoedig niet verbranden. Dit voorneemen wierd onder onbeschryfelyk veele moeijelykheden ter uitvoer gebragt; en tegens den avond stookten zy daarvan zulk een groot vuur, dat de hut indedaad vry veel daardoor verwarmd wierd. Deeze warmte deed hen zo goed, dat zy op alle wyze dezelve trachten te vermeerderen. Zy stopten tot dat einde, dewyl zy vergenoegd wilden naar bed gaan, den schoorsteen toe, en praatten nog eenen tydlang, blymoediger, dan ooit, met elkanderen in het bed. Maar hunne vrolykheid had welhaast een einde, en zy wierden zeer wonderlyk te moede. Zy wierden allen duizelig en bedwelmd, en waren buiten staat om zich te helpen, dewyl zy het vermogen niet hadden, om zich opterichten. By geluk hadden twee van hen nog zo veel krachts, dat zy naar de deur en den schoorsteen konden kruipen,

om beiden schielyk te openen. Dit geschiedde nog ter regten tyd; maar hy, die de deur opende wierd flauw, en viel met het gezicht in de sneeuw. Doch dit was voor hem een geluk; want door de koude van de sneeuw, door de frissche lucht, en door een weinig azyn, waarmede men hem besproeide, kwam hy wederom by. De thans indringende koude lucht was het behoud van hun aller leven.

Gy beseft wel, myne jonge Leezers! wat de oorzaak van dit ongemak is geweest? – de opgesloten damp van de steenkoolen. Zodanige dampen hebben reeds meenig mensch het leven gekost. Nog voor vier weken wierden 'er in de landstreek, waar ik woon, twee gezonde, sterke boeren-meisjes door verstikt, die eenen pot met koolen met zich in hun slaapvertrek hadden genomen, om haare bedden te warmen. Den volgenden morgen vond men ze beiden dood. Weest door deeze voorbeelden gewaarschuwde, myn jonge Vrienden! Wacht u voor opgesloten dampen hoe genaamd, voornaamelyk voor dampen van steenkoolen. Duldt in 't vervolg geene vuurpotten met steenkoolen in uw vertrek; en gedooft niet, dat men de pyp van

uwe kagchel toeschuift, zo lang 'er nog een enkele gloeiende kool te vinden is. Meenigeen sterft eenen schielijken dood, waarvan men geloof, dat hy aan een beroerte is overleeden; maar zo men de zaak nauwkeuriger onderzocht, zou men misschien ontdekken, dat hy door een stoof of door een toegemaakte kagchel gestorven was. Laat u waarschuwen, lieve Kinderen! en staat zodanige misbruiken althans, in dat vertrek niet toe, het welk gy het uwe moogt noemen!

En nu zy het my, om alle verveelende wydloopigheid te vermyden, veroorloofd, om de geschiedenis van veele enkele dagen, welke elkanderen in jammer en ellende volkomen gelyk waren, byeen te voegen, en alleenlyk het aanmerkelykste daarvan te verhaalen. Daartoe behoort, dat men besloot, eene nauwkeurige verdeeling van den leeftogt te maaken; dat men eene vossen-val maakte, waarin men meenigen fraaijen witten vos levende ving, zich met deszelfs vleesch verkwikte, en van de vellen mutzen en andere kleeding vervaardigde; dat de scheepschirurgyn in eene ruime ton een bad bezorgde, waarin zy zich van tyd tot tyd moesten

baaden, het welk zowel tot de herstelling der zieken, als ter behoudenis van gezondheid voor de overigen verstrekke; dat de hut meenigmaal onder de sneeuw bedolven was, zo dat men 'er zich wederom moest uitgraaven, om lucht te scheppen; dat de schoenen aan hunne voeten, zelfs in de verwarmde hut, zo hard bevrooren als hoorn, en zy zich van dezelve niet meer konden bedienen; dat zy dus een bekleedsel van vellen over de voeten maakten, het welk zy over drie of vier paar koussen aantrokken, om de voeten eenigzins te verwarmen; en dat zy zich, zelfs in hunne bedden, veelyds niet anders wisten te verwarmen, dan dat zy steenen warm maakten, en deeze de een den ander toereikten.

Zo liep het jaar ten einde; en het volgende 1597ste jaar nam by hen onder dezelfde ellende een begin. De levens-middelen wierden zeer schaars, en men moest tot eene tweede vermindering van het dagelyksche gedeelte spys overgaan, schoon den eetlust door de aanhoudende strenge koude dagelyks vermeerderde. Evenwel gaven deeze ongelukkige menschen nog den moed niet

op; de gewoonte verzachtte hun lyden, en de hoop van eene mogelyke verlossing, na den winter doorgestaan te hebben, gaf hen kracht, om hetzelve te draagen.

Den 5de van de maand January kwam 't hen des avonds in de gedachten, dat dit het feest van drie koningen was. Zy hadden den dag met meenigvuldigen lastigen arbeid doorgebracht, dewyl zy de diepe sneeuw uit den weg gebragt, hout binnen gehaald en hetzelve gekloofd hadden. Hierom wenschten zy, om na zo veele doorgestaane moeijelykheden, eens eene kleine verkwikking te genieten; en de Kapitein, die hen naar zyn vermoogen daartoe wilde helpen, gaf hen twee pond meel en een weinig olie, om 'er een soort van pankoek van te maaken. O hoe smaakte hen dit! Hoe blyde waren zy daarby! O gy, die tien, twintig en meerder uitgezochte schootels noodig hebt, om uwe weeldrige begeerten te bevreedigen, aanschouwt deezen blyden maaltyd van twee pond meel en een weinig olie, en leert, hoe weinig de onbedorven mensch behoeft, om verzaadigd en blymoedig te worden; en sidder op de gedachten, hoe verre gy in uwe

geheele levenswyze afgedwaald zyt van den eenvoudigen weg der natuur, welke tevens de eenige weg tot het waare geluk is! Onze vergenoegde zeelieden waren deezen avond blygeestiger, dan gy by uwe kostelykste slempmaalen immer weezen kunt; en hiertoe hadden zy slechts eenen pankoek zonder boter en eieren noodig! Zy gingen in hunne vrolykheid zelfs zo verre, dat zy naar de gewoonte, welke men in dien tyd op het feest der drie Koningen had, eenen Koning onder zich verkooren. Het lot, waarnaar de keuze beslist wierd, trof den constapel, die dus op deezen avond Koning wierd van Nova Zembla, dat is, van een land, het welk meer dan tweehonderd mylen in den omtrek groot is.

Allenskens begon men nu te merken, dat dag en nacht, welke tot dusverre gescheenen hadden ineen gesmolten te zyn, zich wederom van elkanderen afzonderden en kennelyk maakten. Ook ontdekte men in de lucht zeker rood, het welk een voorlooper van de zon scheen te zyn, 't welk voor hen eene zeer aangename vertooning was. Ook waren de dagen niet meer zo geweldig koud, als tevooren: want wanneer men in de hut

een goed vuur onderhield, vielen 'er groote stukken ys van de muuren, en ontdooiden, wanneer zy tusschen de bedden kwamen te liggen, 't geen te vooren, zelfs by het grootste vuur, niet geschied was. Van dien tyd af gingen zy dagelyks uit, en oefenden zich in het gaan, loopen en werpen, om de leden wederom buigzaam te maaken.

Den 24sten January, toen het juist een heldere, schoone dag was, ging Kapitein HEEMSKERK met twee zyner mede-scheepelingen naar de kust, om te zien, hoe 't met het ys geleegeen was. Eensklaps ontdekte één van hen een stuk van de zonnescyf, het welk boven den gezichtëinder uitstak; en de vreugde, welke die goede menschen by dit gezicht ondervonden, laat zich naauwlyks met woorden beschryven. Zy liepen snellyk terug, om die blyde maare in de hut te verkondigen. Dē vrienden hoorden dezelve met verrukking; BARENDZ alleen, die de sterrekundige reekeningen verstond, schudde het hoofd, en trok de waarheid van de waarneeming in twyfel, dewyl, volgens zyne reekening, de zon eerst over veertien dagen kon zichtbaar worden. Maar wat ge-

beurde? Drie dagen daarna, wanneer de hemel wederom klaar was, stond, tot onuitspreekelyke vreugde van het gezelschap, de geheele zon rond en fraai boven den gezichteinder, en verspreidde haare lieffelyke stralen over dit nog verstyfde wintergewest. Welk een gezicht! ô Hoe klopte hen het hart daarby van blydschap!

BARENDZ stond verwonderd; hy reekende andermaal, en vond op nieuws, dat de zon ongelyk had, met thans reeds te voorschyn te komen, dewyl zy naar den gewoonen loop der natuur, in dat gewest, waarin zy zich toen bevonden, eerst veertien dagen daarna voor de eerste maal wederom moest zichtbaar worden. Hy overtuigde zyne reisgenooten van de egtheid van zyne uitrekening, en het geheele gezelschap stond, even als hy, verwonderd. Hunne oogen getuigden, dat de zon indedaad voor hen stond, en de sterrekundige reekening toonde hen de onmogelykheid der zaak. Wien zouden zy nu gelooven? Hun verstand of hunne oogen?

Bygeloovige menschen zouden dit raadselachtig verschynsel veel spoediger opgelost hebben. Dit is een *Wonder*, zouden zy ge-

roepen hebben. God heeft, om ons te begunstigen, den loop der natuur veranderd, en zyne zon geboden, om haaren gang te verhaasten, opdat zy vroeger voor ons zichtbaar konde worden, dan zulks natuurlyker wyze moest geschieden. Hier ziet gy nu, gy ongeloovigen, die alles, wat in onze dagen aan den hemel en op de aarde geschiedt, uit natuurlyke oorzaaken wilt verklaaren, dat God ook nog hedendaags ten beste der geloovigen wonderen verricht, en dat het godloos is, uit uwe wysbegeerte, sterrekunde en natuurkunde te willen verklaaren, 't geen de hand van God zelve onmiddelyk heeft gedaan! –

Stelt nu eens, dat gy, myne goede jonge Vrienden! zelve daarby waart tegenwoordig geweest; dat gy de zon met uwe eigene oogen gezien, en de egtheid van de uitrekening van den eerlyken BARENDZ met uw eigen verstand erkend had; wat zoudt gy 'er wel van gezegd hebben? My dunkt, ik kan het in uwe oogen leezen, dat gy daarby in groote verleegenheid zoudt geraakt zyn. Ik zal u oprechtelyk zeggen, wat ik daarby zou gedacht hebben.

‘Ik weet niet, zou ik by my-zelfen gezegd hebben, of myn verstand of myne zinnen my misleiden: maar dit weet ik met zekerheid, dat ik geen grond heb om te gelooven, dat de groote en wyze Schepper de orde van zyne waereld om mynentwil zal veranderen. Wat toch ben ik, arme worm, of wat zyn honderd andere van myne mede-wormen op aarden, wanneer wy ons vergelyken met de onmeetelykheid van het Geheelal, en met de onnoemelyke meenigte van andere Schepselen in andere waereldligchaamen? – wat zyn wy, dat wy ons zouden verbeelden, alsof God om een handvol zodanige wormen, de beste orde van zyn groot Heel-Al stooren, en wonderen verrichten zoude, welke niets bedoelen 't welk groot en algemeen weldaadig is, maar welke alleenlyk zouden geschieden, om eenige weinige Schepselen te begunstigen? Wanneer ik iets, 't welk ik niet weet te verklaaren, voor een wonder houden zal, zou ik eerst eene zeer groote en verhevene bedoeling, welke de Schepper daarby zou kunnen hebben, klaar moeten kun-

nen ontdekken. Maar dewyl dit nu het geval hier niet is, zal ik het onbegrypelyke van dit voorval liever als een gevolg van myne onkunde, dan als eene boven-natuurlyke werking beschouwen. 't Geen *ik* niet in staat ben te begrypen, kunnen *andere* menschen, die geleerder en schranderer zyn dan ik, my mogelyk uitleggen. Deezen zal ik by gelegenheid hierover raadpleegen, en tot dien tyd toe de geheele zaak onbeslist laten.'

Het is waarschynelyk, dat BARENDSZ ook zo dacht; want ik vind in zyn dagboek niet, dat hy de zaak voor een wonder heeft gehouden. Hy teekende dezelve echter met alle zorgvuldigheid op, om eerlang, zo 't den hemel behaagde om hem wederom naar Holland terug te brengen, het oordeel der Sterrekundigen daarover te hooren. En dit was ook zeer verstandig; want zonder deeze zyne omzichtigheid zou de geheele zaak mogelyk wel onbekend, en dus ook zonder onderzoek gebleeven zyn; en wanneer de één of de ander van ons eens zulk een geval mogt beleeven, zouden wy hetzelfde nog niet weeten te verklaren.

‘Maar kan men het dan thans verklaaren?’ Zekerlyk, lieve Leezers! en zo gy wilt, kunt gy – het spreekt van zelve in 't klein – hetzelfde wonder in uwe kamer naarbootzen. ‘O schielyk!’ Niet zo driftig, kinderen! anders mogt uwe proefneeming ongelukkig afloopen. Neemt dan eens een theekopje, en legt 'er een klein stuk geld in. Gaat 'er vervolgens zo verre af staan, dat gy zo omtrent tot in het midden van het theekopje, maar niet tot op den bodem van hetzelfde, waar het stuk geld ligt, zien kunt. Is 't niet zo, dat gy nu van het geld niets ziet? Maar geduld! Laat een ander nu het theekopje vol water gieten, maar blyft gy op uwe plaats staan: en – ô wonder! eensklaps ziet gy tot op den bodem van het theekopje, en ziet tevens het geld, 't welk gy tevooren niet kost zien. Hoe toch mag dit toegaan?

Die geenen onder u, welke reeds van de natuurkunde iets geleerd hebben, weeten hiervan de reden; den overigen kan ik hier alleenlyk als by voorraad zeggen, dat dit wonderbaar verschynsel ontstaat van het breeken der luchtstraalen, waarvan zy in 't ver-

volg meer zullen hooren, wanneer men hen ook met de thans genoemde aangenaame wetenschap zal trachten bekend te maaken. Zo dikwerf naameelyk als de luchtstraalen uit eene dunne stof in eene digter overgaan, als by voorbeeld uit de lucht in het water, dan worden zy gebrooken, dat is, zy neemen eenen anderen loop, of gaan eenen anderen gang. Maar geschiedt dit, dan vertoonen zich de van hen verlichte voorwerpen in een andere plaats, dan die, waar zy indedaad zyn. Hier, by voorbeeld, ziet men het stuk geld in het midden van het theekopje, schoon het eigenlyk op den bodem van hetzelfde ligt. Nu behoeft men slechts te weeten, dat de lucht, welke onze aarde onmiddelyk omringt, veel digter is, dan de hooger hemel-lucht: dan begrypt men ligtelyk, dat de zonnestraalen, wanneer zy uit de fyner boven-lucht in de digter beneden-lucht van onzen dampkring overgaan, insgelyks gebrooken worden, en dat wy bygevolg de zon zo wel by haaren op- als ondergang altyd iets hooger aan den hemel moeten zien, dan zy telkens indedaad staat. Zo dikwerf als wy dus de zon des morgens zien opgaan, is

zy dit nog zelve niet, maar slechts haar beeld, het welk wy in den dampkring zien; even gelyk wy thans het stuk geld in het water zien op een plaats, alwaar het indedaad ook niet is. Hetzelfde geschiedt ook des avonds by den ondergang der zon: want ook dan is zy indedaad reeds onder den gezichteinder weggezonden, wanneer wy haar beeld nog klaar en duidelyk aan den hemel zien schitteren.

Begrypt gy nu, vanwaar het kwam, dat men op *Nova Zembla* de zon veertien dagen vroeger weder zag, dan zulks volgens de sterrekundige berekening van BARENDZ had moeten geschieden? De sterrekundige man had recht, want hy reekende de *werkelyke* staandplaats der zon uit; maar de oogen van zyne mede-scheepelingen hadden ook recht, want zy zagen het *beeld* van de zon, het welk van de wezenlyke zon niet kan onderscheiden worden. En waar blyft nu het wonderbaare in dit verschynsel?

Op dezelfde wyze verdwynen de zotheden van de verdichtselen der feeën en spookten, zodra men dezelve met het oog van eene opgeklaarde reden beschouwt.

6. Verder verblyf op Nova zembla. Toestel tot het vertrek.

Daar is geene roos zonder doornen; en geene vreugde zonder leed! Dit is een spreekwoord, 't welk door het geheele menschelyke leven wordt bewaarheid. Ook moesten onze vrienden op *Nova Zembla* deeze waarheid ondervinden; want in denzelfden tyd, dat de wederkeerende zon hen in verrukking wegsleepte, hadden zy het ongeluk, om eenen van hunne mede-reizigers, die reeds eenigen tyd ziek had geleegen, door den dood te verliezen. Zy begroeven hem met leedwezen in de sneeuw.

Ook kwamen nu de beeren wederom, en de vossen, die tot dus verre hun wintergezelschap waren geweest, maakten hen plaats. Een van de beeren, die hen by hunne hut aanrandde, en dien zy gelukkiglyk doodden, was zo vet, dat zyn vet, het welk zy uitsmolten, om hunne lamp te onderhouden, meer dan honderd ponden woog.

De koude was nu reeds eenige dagen merkelyk minder geweest, maar zy keerde telkens met vernieuwde sterkte weder. In het midden van de maand February was dezelve strenger en ondraaglyker dan ooit. Deeze onverwachte verergering zou het geheele gezelschap moedeloos gemaakt hebben, zo de hoop, om eindelyk eens uit hunne ellende verlost te zullen worden, hen niet wederom had opgebeurd.

Hunne grootste zorg was altyd, om zich van eenen genoegzaamen voorraad van brandhout te voorzien. Het opzoeken en aanbrenge van hetzelfde ging steeds van de grootste moeijelykheden verzeld; want het moest niet alleen verre gehaald, maar ook onder bergen van sneeuw opgezocht en door even zo diepe sneeuw naar de hut gesleept worden. Maar wat valt 'er te moeijelyk voor de krachten van den mensch, wanneer hy door moed bezielde en door nood gedreeven wordt?

Op zekeren tyd, toen zy reeds naar den doorgestaan last van den dag op hunne legerstede rustten, kwam 'er een beer aan hunne hut, en verkondigde zyne tegenwoordigheid en oogmerk door een afgrysselyk ge-

brom. Zy sprongen allen op, greepen naar het schietgeweer, en drukten hetzelfde los op den beer. Maar daar was niet een van alle de snaphaanen, welke wilde afgaan, dewyl het kruid nat was geworden. Een droevig geval waarlyk! Inmiddels klom het gedrocht de trappen af, welke in de sneeuw waren gemaakt, en kwam tot aan de deur, welke het poogde open te breeken: maar de Kapitein stelde zich aan dezelve, en hield ze zo vast, dat de beer zyn oogmerk niet kon bereiken. Na veele vruchteloze poogingen deinsde hy af; maar keerde welhaast, even alsof hy zich beter bedacht had, weder, klom op het dak van de hut, en begon zo afgrysselyk te brommen, dat hen-allen de haren te berge reezen. Hy was bezig aan den schoorsteen; en werkte met zo veel kracht, dat men alle oogenblikken moest verwachten, denzelven van boven in de hut neêr te zien vallen. Oordeelt zelve, jonge Leezers! hoe zy daarby moesten te moede zyn! Doch de Voorzienigheid waakte ook hier voor hun leven. De beer moest zyne onderneeming opgeeven; hy scheurde echter eerst nog het zeil, waarmede de hut over-

dekt was, en ging vervolgens, na eene buitengewoone verwoesting aangerecht te hebben, andermaal heen.

De strenge koude hield nog aan tot den 15den April. Op dien dag bezochten zy het schip, en vonden het nog in dezelfde droevige gesteldheid, waarin zy hetzelfde hadden verlaaten. Het ys, waarin het vast zat, was tot eene verbaazende dikte aangegroeid, en vertoonde de zonderlingste gedaanten. Hier verhief zich een tooren, dáár scheen het geheele straat vol van huizen gevormd te hebben; hier had het een schans, dáár eenen wal opgeworpen. Maar wat verder scheen de zee zich allengs te openen, en van het ys vry te worden. Dit verwekte by allen de hoop en den wensch, om spoedig te kunnen vertrekken: maar HEEMSKERK had beslooten, om eerst het einde van de Meymaand aftewachten, opdat men hem niet eerlang zou kunnen beschuldigen, dat hy de hoop, om het schip te behouden, uit eene angstvallige vrees voor zyn leven, te vroeg had opgegeven.

Het einde van de maand Mey verscheen, maar het schip zat nog al vast. Het ys,

waarvan het ingeslooten was, scheen op den grond te rusten: want het stond onbeweeglyk stil, hoe dikwyls ook de ysvelden, welke zy op eenen verderen afstand zagen, braken, en door den wind weggevoerd werden. Thans gaf de Kapitein last, om de sloep en den boot, welke onder de sneeuw bedolven waren, uittegraaven, om dezelve zo goed mogelyk, toeterusten tot de lange en allergevaarlykste reis, welke zy daarmede wilden onderncemen. Dit was een aangenaam geluid in de ooren van de bootslieden, welken geen gevaar, zo groot en vreesselyk toescheen, als dit, dat zy hun geheele leven in dit gruwelyk winter-gewest zouden moeten slyten. Alle hunne krachten waren zeer uitgeput, en het koste onbeschryflyk veel moeite, om de twee vaartuigen uit de diepe sneeuw optehaalen. Dikwerf begaven hen hunne krachten; maar de woorden van den Kapitein: 'Indien gy geen burgers van *Nova Zembla* blyven, en binnen eenen, korten tyd uw graf in deeze sneeuw vinden wilt: moet gy deeze vaartuigen, waarop de geheele hoop van onze verlossing berust, trachten in staat te brengen,' –

deze woorden waren donderslagen in hunne ooren, en gaven hen krachten, om zelfs het onmogelyke mogelyk te maaken.

Ondertusschen verliep de geheele maand van Mey met den arbeid, welken zy aan de verbetering en uitrusting van deeze kleine vaartuigen besteedden. Dikwerf wierden zy gedurende den arbeid van de beeren aangerand, en meer dan eens geraakten zy in het grootste gevaar, van deeze wilde dieren verscheurd te worden. Dikwerf wierd het wéér zachter, en de zee begon van het ys gezuiverd te worden: maar dikwerf bragt een eenige noorden-wind de vreeslykste koude weder, en de zee wierd op nieuws wyd en zyd met ysvelden en ysbergen bedekt.

In de eerste dagen van Juny trok men de vaartuigen over het ys heen naar het schip, om ze, wanneer alles gereed was, van daar verder tot aan het einde van het ys te brengen en dan in het water te laten loopen. De volgende dagen was men bezig, om de hut te ruimen, en alles, wat hen op hunne gevaarlyke reis van nut zyn kon, voorãf insgelyks aan het schip te bezorgen. Dit

was byna de halve weg tot aan de plaats, waar het water open was.

Geduurende deezen arbeid overviel hen een hevige storm, verzeld van sneeuw, hagel en regen, gelyk men hier in lange tyd niet had beleefd. Het weér was zo ysselyk, dat men alles moest laten staan en liggen, om de wyk in de hut te neemen. Maar ook hier bleef geene plaats droog: want dewyl zy de planken van het dak ter verbetering van de vaartuigen gebruikt, en 'er in de plaats van dezelve slechts een zeil overgespannen hadden, drong 'er de zwaare regen door, en de hut stond vol water. Maar ook dit ongemak wierd door geduld overwonnen, en des anderen daag hervatte men den arbeid, om alle de overige zaaken uit de hut naar het schip te brengen.

Den 11den Juny kwam hen een nieuw onheil over, en wel het grootste, 't welk hen in deeze omstandigheden kon overkomen. Alle levensmiddelen, en wat anderzins tot hunne reis onöntbeerelyk was, waren thans aan boord van het schip gebragt, en de twee vaartuigen, waarmede zy de reis meenden aanteneemen, lagen 'er naast. Eens-

klaps stak 'er zulk een geweldige storm op, dat men niets anders kon verwachten, dan dat het ys losbreeken en het schip met alles wat 'er in was, aan stukken slaan en in den afgrond zou doen wegzinken. En gebeurde dit, dan was 'er geen middel meer voor hun behoud. – Maar ook dit onweder trok gelukkiglyk voorby.

Met dies te meerder blymoedigheid gingen zy dan aan den laatsten zwaaren arbeid, welke 'er nog voor hen over was, eer dat zy de vaartuigen naar het water sleepen en scheep gaan konden. Deeze bestond daarin, dat zy eerst eenen weg van het schip tot aan het water moesten baanen. Het ys had naamelyk, gelyk ons reeds bekend is, bergen en dalen gemaakt, daar men de vaartuigen onmogelyk kon oversleepen. Deeze moesten dus eerst effen gemaakt worden; en dit was gewisselyk geen gemakkelyk werk. Ondertusschen gingen zy met bylen en haaken frisch aan den arbeid; zy hadden geduurende denzelfen nog een zwaar gevecht met eenen beer, dien zy overweldigden en bragten eindelyk ook dit moeijelyke werk gelukkiglyk tot stand.

BARENSZ en Kapitein HEEMSKERK hadden middelerwyl een bericht opgesteld van de lotgevallen, welke hen waren overgekomen. Een afschrift van hetzelfde leiden zy in een bus, en lieten het tot naricht voor de geenen, die misschien by ongeluk hier mogten belanden, op het schip. Zy hadden 'er de plaats in beteekend, waar hunne hut stond, en de middelen beschreeven, waarmede zy zich tien maanden lang in dit gruwelyk gewest hadden onderhouden. Men ziet hieruit, dat deeze menschen den plicht der menschlievendheid oefenden, dewyl zy ook het noodlot van die geenen zochten verdraaglyk te maaken, die misschien het ongeluk zouden hebben, van hier te moeten overwinteren. Maar de nood, welken men zelf ondervindt, maakt altyd mededoogend en geneegen tot elk werk van menschenliefde; en dit is juist een van de redenen, waarom de goede God zyne menschen van tyd tot tyd met droefenissen bezoekt. – Twee andere afschriften van dit bericht verdeelde de Kapitein op de twee vaartuigen, opdat men, zo het een misschien mogt verongelukken, en het ander gelukkig aan het

vaste land komen, geloof mogt slaan aan het verhaal van de alsdan nog overgebleeven manschap. Het geheele scheepsgezelschap moest uit dien hoofde deeze berichten onderteekenen, om dezelve dieste geloofwaardiger te maaken.

Nu wierden de vaartuigen naar het water gesleept. Vervolgens bragt men alles, wat tot de lading geschikt was, insgelyks op sleeden derwaards. Men had echter de voorzichtigheid gehad, om alle de waaren, welke door de vogtigheid konden bedorven worden, te winden in zeildoek, door teer gehaald, opdat dezelve niet ligtelyk konden beschadigd worden door het water, het welke 'er somtyds mogt overslaan. De geheele lading bestond uit zes baalen fyne doeken, een kist vol linnen, twee baalen fluweel, twee kleine kisten met geld, twee vaten met takelwerk en linnegoed van het volk, dertien vaten met beschuit, een vat met kaas, een klein vat met spek, twee vaten met olie, zes vaten met wyn, twee vaten met wynäzyn, en de kleederen van de scheepelingen. Deeze meenigvuldige goederen konden zy naauwlyks in de vaartuigen bergen.

7. Vertrek van Nova zembla. Onnoemelyke gevaaren en ongemakken.

Het was den veertienden van juny 1597, des morgens ten zes uren, dat zy sloop en onder zeil gingen. Twee van hen, naamelyk BARENSZ en een matroos, genaamd ANDRIESZ, waren ziek. Van deeze twee zieken had men in elk vaartuig een gelegd, opdat men elk hunner met dieste meer zorgvuldigheid konde oppassen, en het scheepsvolk van beide de vaartuigen daarin mogt deelen.

Vol van moed en blydschap namen zy thans eene reis aan, welke zolang als de waereld gestaan had, niet ligt haare wedergaê had gehad. Want 't geen zy ondernamen was niets geringer, dan in twee ellendige open vaartuigen eenen togt te doen van tweehonderd duitsche mylen onder een hemelstreek, welke midden in den zomer naar onze winterlucht gelykt, en in eene zee, welke vol ysbanken was, die nu vast stonden, dan van

de stormwinden los gerukt en tegen elkanderen geworpen wierden. En wel met zulke uitgemergelde ligchaamen! Met krachten, welke van de doorgestaane ongemakken reeds zo zeer verzwakt waren! Gewisselyk, men moet verbaasd staan, wanneer men zich de grootheid van deeze gevaarlyke en onbeschryfelyk-lastige onderneeming in haare geheele uitgestrektheid voorstelt.

De plaats, alwaar zy overwinterd hadden, was, gelyk wy weeten, aan de oostlyke zyde van het land. De kortste weg van daar naar het vaste land zou geweest zyn, wanneer zy langs deeze oost-kust af naar het zuiden gezeild hadden. Maar HEEMSKERK verkoos – ik weet met zekerheid niet, waarom? maar waarschynelyk dewyl hy reden had te vermoeden, dat de zee aan de west-kant van Nova Zembla vryer zoude zyn, dan die aan de oost-zyde – hy verkoos dan, zeg ik, eene veel langere vaart. Hy besloot naamelyk, om eerst wederom noordwaards op te loopen, voorts om den noorder-hoek van *Nova Zembla*, of van de zogenaamde *Ys-kaap* te zeilen, en dan eerst op de andere west-zyde van het land af naar het zuiden koers te zetten.

Ingevolge dit besluit hield hy 't dus by hun vertrek naar het noorden. Maar zy waren nog niet zeer verre gekomen, wanneer zy reeds zodanig door ysbanken wierden ingeslooten, dat zy niet verder konden komen. Een akelig begin, het welk bygeloovige menschen zekerlyk als een kwaad voorteecken zouden beschouwd hebben! Maar dit deden onze Vrienden, de braave Hollanders, niet, die mannen waren, en geene bygeloovige oude vrouwen. Deezen gingen zo lang aan het ys voor anker liggen, tot dat het wederom in beweging geraakte, om hen plaats te maaken, en zy maakten gebruik van dien tusschentyd, om sneeuw op het vuur te smelten, ten einde zy water mogten hebben om te drinken. In plaats dan, dat zy zich door deeze eerste hinderpaal in de uitvoering van hun voorneemen zouden hebben laten afschrikken, trachten zy veelmeer, om 'er voordeel mede te doen; en dit was verstandig van hen gehandeld.

Ook vonden zy zich welhaast in staat, om verder te zeilen. De wind was gunstig, en de roeyers spanden hunne krachten zodanig in, dat zy reeds op den derden dag

den noorder-hoek van het land bereikten. Met de twee zieken wierd het inmiddels hoe langer hoe erger, hoewel BARENDZ op de vraag, hoe 't met hem was? het antwoord gaf, dat hy aan het beteren was, en dit maal den dood nog hoopte te ontgaan.

Hy vroeg: of men by de *ys-kaap* was? en toen men hem ja! antwoordde, wenschte hy opgebeurd te worden, en dezelve nog eens met zyne oogen te beschouwen. Hy kon 'er ook den tyd wel toe neemen, want de vaartuigen geraakten thans wederom tusschen het ys, 't welk hen noodzaakte om stil te blyven liggen.

Des anderen daags, toen zy tusschen het ys opzeilden, dreeven de ysbanken op zulk eene schroomelyke wyze tegen de vaartuigen, dat het scheepsvolk de hairen te berge reezen, dewyl men met elken slag den ondergang moest verwachten. Het ys had hier, waarschynelyk door eenen sterken zeestroom, zo verbaazend veel schot, dat men hetzelfde noch schielyk genoeg ontwyken, noch door haaken van het schip afweeren kon; en het dreef zo dicht aan elkanderen, dat men volstrekt geen middel zag,

om 'er door te komen. Zelfs de kloekmoedigste gaf hierby alle hoop op; zy oordeelden dat zy allen verlooren waren, en begosten reeds afscheid van elkanderen te neemen. Zy zagen nog wel één middel, om behouden te blyven; maar alle hunne poogingen om zich daarvan te bedienen, bleeven vruchteloos. Daar stond naamelyk niet verre van hen vast ys, waarop zy vluchten, en zich tegen de dryvende ysbanken beveiligen konden: maar zy vonden het onmogelyk, om met de vaartuigen tot die plaats doorteworstelen. Maar ziet, myne Kinderen! hoe een eenig onversaagd en kloekmoedig man veelyds de beschermengel van veele andere menschen worden kan! VAN VEER, een der scheepelingen, die zich reeds by verscheiden andere gelegenheden regt braaf getoond had, besloot ook nu, zich bloot te stellen aan het oogschynelykst doodsgevaar, om, was 't mogelyk, het leven van zyne medereizigers te behouden. Met het einde van een touw in de hand, sprong hy uit het vaartuig, huppelde, gelyk een kikvorsch, van de ééne dryvende ysbank op de ander, en bereikte eindelyk, tegen alle ver-

wachting gelukkiglyk het vaste ys. Nu trok hy het touw naar zich toe, en de vaartuigen, welke naast elkanderen lagen, volgden, en geraakten op deeze wyze insgelyks aan het ys. Veel geluk, braave VAN VEER! met de blydschap, welke gy moest ondervinden, van uwe makkers allen door u gered te zien!

Men zorgde eerst voor de zieken; droeg ze in doeken op het ys, en leide iets onder hen, waarop zy rusten konden. Vervolgens ontladden zy al het overige, en sleepten eindelyk de vaartuigen zelve op het ys, dewyl deeze door het ys zodanig beschadigd waren, dat zy eene groote verbetering noodig hadden. Deeze verbetering was het eerste, 't welk zy deden; vervolgens gingen zy aan het strand, waaraan het vaste ys, waarop zy zich geborgen hadden, gehegt was, om vogel-eieren voor de zieken te zoeken. Maar zy konden slechts eenige vogelen magtig worden.

Den volgenden morgen zagen zy de zee wyd en zyd met ys bedekt. Een zeer hartbreekend gezicht! Want nu scheen het alsof 't hen alleenlyk gelukt was, tot zo verre te

komen, opdat hun toestand slechts nog hulpeloozer zou worden, en zy zo veel te eerder, onder hunne ellende zouden bezwyken. De gezonde scheepelingen benydden byna den zieken ANDRIESZ, toen zy zagen, dat 't welhaast een einde met hem neemen zou, dewyl zy hem moesten gelukkig pryzen, daar hy nu eerlang van alle ongemakken verlost zoude worden. BARENSZ, die 'er van hoorde spreken, verzeekerde dat zyn einde ook zeer naderde. Maar dewyl hy ten zelfden tyde nog met veel oplettendheid eene kaart nazag, welke VAN VEER gemaakt had van de gewesten van dit land, welke zy ingezien hadden, geloofde men niet, dat 't indedaad zo erg met hem was, en sprak van iets anders. BARENSZ lei vervolgens de kaart weg, en eischte iets te drinken. Maar hy had zodra niet gedronken, of hy leide schielyk zyn hoofd nêr, en gaf den geest, tot groot leedweezen van het geheele gezelschap. Men verloor in hem eenen braaven reis- en lotgenoot, en eenen bedreeven stuurman, op wiens bekwaamheid een groot gedeelte berustte van de hoop, dat hunne gevaarlyke onderneeming een gelukkig einde

neemen zou. De matroos ANDRIESZ stierf kort daarna.

Vier droevige dagen moesten zy hier in sneeuw en ys blyven doorbrengen, dewyl de ysvelden, welke de zee bedekten, zo vast stonden als een muur. Op den vyfden dag, den 22sten Juny naamelyk, waaide 'er een zuid-oosten wind, en men zag dat het water open was. Terstond wierd alles ingepakt; men spande zich voor de vaartuigen, en sleepte ze tot op vyftig treden verre van het water. Maar men had ze naauwlyks vlot gemaakt, of men moest ze reeds wederom over andere ysbanken, welke hen nog in den weg lagen, met onbeschryflyk veele moeite voortslepen, tot dat men eindelyk zo gelukkig was, aan een vry en vaarbaar water te komen. En nu zeilde men, hoewel niet zonder menigvuldige hinderpaalen, verder.

Den 25sten, toen men wederom aan een ysveld moest stil liggen, ontstond 'er een hevige storm. Het ys, waaraan de vaartuigen waren vast gemaakt, brak, en de stukken dreeven van elkanderen. De kleine schepen zelve, welke nu los waren, wierden op de hooge zee gejaagd, terwyl zy alle

oogenblikken in gevaar waren, om nu tusschen de dryvende ysbanken verpletterd, en dan door den stormwind omgeslaagen te worden. De scheepelingen spanden alle hunne overige krachten in, om wederom aan de kust te komen, en dewyl dit oogmerk door roeyen alleen niet kon bereikt worden, waagde men het, om het *fokzeil*, dat is, een kleiner aan de voorste mast bevestigd zeildoek, optehaalen. Maar de voorste of fokkemast van de boot wierd door den storm aan stukken geslaagen, en dus zag men zich genoodzaakt, om het groot zeil te hulp te neemen, zo men de sloep volgen, en niet alleen in den grooten oceaan weggevoerd wilde worden. Naauwlyks had men hetzelfde opgehaald, of de wind blies 'er met zulk eene hevigheid in, dat het vaartuig gewisselyk zoude omgeslaagen zyn, zo men het zeil niet op het oogenblik *gestreeken*, dat is wederom neêrgelaaten had. Van alle zyden had de boot reeds water geschept, en de menschen in denzelven hadden hunnen ondergang reeds voor onvermydelyk gehouden. Het was echter een geluk voor hen, dat zy desnietteenstaande nog tegenwoordigheid

van geest genoeg behielden, om in het oogenblik, dat zy zich voor verlooren reekenden, nog op hun behoud te denken. Want den tyd was 'er nog niet, welken de hemel tot hun sterfuur bepaald had. Eensklaps veranderde de storm uit het zuiden in eenen gemaatigden noord-westen wind, die hunne vaart naar het vaste ys aan de kust begunstigde, waarby zy dan eindelyk ook gelukkiglyk aankwamen.

Maar toen zy hier uitzagen naar de sloep, vonden zy dezelve nergens. Inmiddels hoopte men, dat alleenlyk de zwaare nevel, welke de lucht vervulde, hen voor hunne oogten verbergde, en voer langs het ys heen, om ze optezoeken. Maar vruchteloos. Men begon reeds te gelooven, dat zy mogelyk verlooren waren, toen VAN VEER, die den boot kommandeerde, eenige schooten deed, waarop men het genoegen had, om een antwoord door tegen-schooten te hooren. Door dit middel, dikwyls by soortgelyke gelegenheden aangewend, vond het ééne vaartuig het ander gelukkiglyk weder.

Zy vervolgden hierop hunne moeyelyke reis, en voeren des anderen daags langs een ys-

veld, het welk kriede van zeepaarden. Men had zulk eene meenigte van die dieren nog nooit byeen gezien. Het zou de moeite waardig geweest zyn, om 'er jagt op te maaken, wanneer men in eenen toestand, gelyk die was, waarin onze reizigers zich bevonden, tot diergelyke dingen lust hebben kon. Daarenboven, waarom zouden zy deeze dieren onnoodig dooden, dewyl zy dat geene, waarom men ze gemeenelyk dood, naamelyk hunne tanden, thans noch wisten te gebruiken, noch konden medeneemen? Dus vergenoegden zy zich, om te schieten onder eene vlugt van trekvogelen, welke hen juist hier ontmoette, en voor hen van meerder belang waren dan alle de zeepaarden. Zy hadden het genoeg, om een geheel dozyn van dezelve te dooden.

Den 28sten, toen zy wederom aan vast ys waren gekomen, en van het zwaare dryfys zeer geprangd wierden, gingen zy by één van deeze ysbanken voor anker liggen; ontladden alles, wat in de vaartuigen was; en sleepten vervolgens de vaartuigen zelve op het ys; maakten een tent van zeildoek, en

begaven zich te rust, na dat zy een man op de wacht hadden gesteld. Deze omzichtigheid was voor hen van veel nut; want te middernacht ontvingen zy een bezoek van drie groote witte beeren, die een schrikkelyk bloedbad onder hen zouden aangerecht hebben, zo de wachthebbende dezelve niet ter regter tyd ontdekt, en zyne slaapende reisgenooten door een luid geschreeuw van het dreigend gevaar verwittigd had. Men doodde hieröp één van deeze gedrochten, en de twee overigen namen de vlucht. Maar des anderen daags kwamen zy wederom. Eén van dezelve vatte den gedoodden broeder met zynen bek aan, en sleepte hem verre weg, tot aan eenen hoek van het ys, alwaar beiden hem aanvielen, en begonnen te eeten. Men schoot 'er op, en zy verlieten hunnen prooi, vier personen gingen naar de plaats toe, en vonden tot hunne verwondering, dat zy dit groote ligchaam binnen zulk een korten tyd reeds half verslonden hadden. Deeze vier mannen waren naauwlyks in staat, om de nog overige helft weg te draagen; en een éénige beer had het geheele ligchaam weggesleept. Deeze byzon-

derheid kan ons tot een maatstaf dienen, om een denkbeeld te vormen van de buitengewoone kracht van deeze dieren.

Dewyl de wind deezen dag, en de twee volgende zeer hevig uit het westen waaide, zagen zy zich genoodzaakt op het ys te blyven liggen. Binnen deezen tyd waren zy nog blootgesteld aan verscheidene aanvallen van beeren; maar door waakzaamheid en moed behaalden zy altyd de overwinning.

De nacht tusschen den eersten en tweeden July was een van de gevaarlyksten en lastigsten van alle, welke zy tot dusverre hadden beleefd. Des avonds omtrent negen uren, sloegen de ysbanken by eenen storm uit het westen met zulk eene hevigheid tegens het vaste ys, dat het gedeelte van hetzelfde, waarop de vaartuigen van de scheepelingen waren, zich afzonderde en wegdreef. Het grootste ongeluk hierby was, vooreerst, dat alle de baalen en vaten op het ys lagen, en de meesten van dezelve, by het losgaan van het ys in het water vielen. Dit was het echter nog niet alles. De zyde van het los gerukte groote stuk ys, waarop de vaartuigen stonden, was naar zee gekeerd, van

waar telkens nieuwe ysbanken kwamen aandryven, welke aan stukken braken, en elk oogenblik dreigden, om de vaartuigen tevens met de menschen, die 'er by waren, te verpletteren of te bedekken. Uit dien hoofde moest men in aller yl de vaartuigen naar de andere zyde van de dryvende ysbank, welke naar het land gekeerd was, zoeken heen te sleepen. Maar het ys brak daarby meer dan eens onder hunne voeten. De boot nevens de menschen, die 'er mede beezig waren, wierd weg gerukt. De mast van denzelfen brak, en het geheele vaartuig wierd door den aandrang van het ys zodanig beschadigd, dat het lek wierd. De menschen moesten zich van de eene dryvende ysbank op de andere zien te redden, en den half verbryzelden boot achter zich sleepen.

't Geen hun ongeluk nog grooter maakte, was, dat 'er een zieke in lag, dien de braave lotgenooten niet wilden achter laten, schoon elk genoeg te doen had, om zyn eigen leeven te redden. Met een zichtbaar levensgevaar waagden zy zich by hem, namen hem op, en sprongen met hem van de ééne ysbank op de ander, tot dat zy eindelyk by de

sloep kwamen. Ziet hier, myne jonge Vrienden! wat een onbedorven gevoel van menschlievendheid vermag! Middelerwyl de ryke en baatzuchtige wellustling met een saamengeschroeid hart naauwlyks besluiten kan, om den uitgehongerden broeder eenige brokken van zynen overvloed toe te werpen of zyne naaktheid met een afgelegd kleed te bedekken; stellen arme, door honger, koude en ellende afgematte matroozen, hun Alles – hun leven in de waagschaal, om eenen zieken reisgenoot te redden, die hen indedaad tot last was, en van wien zy vermoeden konden, dat hy 't toch niet lang meer maaken zoude. Dit is menschlievendheid! Dit was eene vertooning waarby zelfs Engelen vreugdetraanen hadden moogen storten! De Voorzienigheid zeegende deeze wêergaêlooze daad. Het gelukte hen, om tegen alle verwachting en hoop, niet alleen zich-zelven en hunnen zieken vriend, maar ook de vaartuigen te behouden, en dezelve wederom op vast ys te sleepen. Ook wierd 'er nog het één en ander van de verlooren baalen en vaten geborgen; de stormwind bedaar-

de, en, gelyk het gemeenlyk altyd gaat, na het onweder volgde zonneshyn.

8. Vervolg van de gevaarlyke reis langs de kust van Nova Zembla. Beschryving der Samojeeden. Gelukkige komst aan de kust van Rusland.

Terwyl de helft van de manschap bezig was om de zeer beschadigde vaartuigen te kalefateren, gingen de overigen over het ys aan land, om hout, en voornaamelyk eenen boom te zoeken, welke de plaats van de gebrooken mast kon vervullen. Zy waren zo gelukkig, om het één zowel als het ander te vinden: want ook hier was dryfhout aangespoeld. Zy vonden zelfs ordentlyk gehakt hout, en bytels om het te klooven, waaruit zy konden opmaaken, dat hier menschen geweest waren. Hoe zeer wierden zy door deeze ontdekking aangemoedigd; en hoe liepen zy met de bytels in de hand, om hunne reisgenooten deeze tyding te brengen! Het

kon hen wel, op zich-zelfen beschouwd, weinig baaten, om te weten, dat hier mogelyk voor eenige jaaren een Russische walvischvanger voor anker had geleegen: maar het enkele denkbeeld, op eene plaats te zyn, waar reeds menschen waren geweest, verwekte by hen blydschap. Zo zeker is 't, dat God de menschen onderling verbonden heeft, door onzichtbaare heilige banden der natuur, welke veroorzaaken, dat zy naar menschelyk gezelschap reikhalzen, en dat de één den anderen dierbaar is, ook dan, wanneer zy elkanderen geen voordeel kunnen toebrengen.

Den 1sten July overleed de zieke matroos, dien de overigen met zo veel menschlievendheid hadden behandeld.

Niet voor den 9den van deeze maand brak het ys. Terstond wierden de vaartuigen wederom bevracht, en men ging weder onder zeil. Doch ik vrees, dat het myne jonge Leezers zou verveelen, indien ik wilde voortgaan, om elke nieuwe wederwaardigheid, waarmede de arme menschen moesten worstelen, even zo breedvoerig, als tot hiertoe, te verhaalen. In den grond beschouwd

waren het altyd byna dezelfde vertooningen, dezelfde moeijelykheden en gevaaren, welke ik nu reeds zo dikwerf heb beschreeven. Nu wierden zy van ysbanken gedrukt; dan moesten zy de vaartuigen over groote ysvelden heen sleepen, om dezelve op eene andere plaats wederom in open water te brengen; dan moesten zy vechten met beeren; dan wierden zy vervolgd van een heir van zeepaarden, die hen met hunne lange tanden dreigden te doorsteeken. Louter gevaaren, waarin wy hen reeds meer dan eens gevonden hebben. Dus geloof ik dit alles gevoeglyk te kunnen overslaan; en verzoek myne lieve Leezers, om zich in gedachten aan den uitersten zuider-hoek van *Nova Zembla* te vervoegen, en my te vergunnen, om hen daar, tot dat onze arme gelukzoekers daar zullen aangekomen zyn, het een en ander te verhaalen, van zeker byzonder soort van menschen, die in de zomer-maanden van het vaste land pleegen overtekomen, om hier op de jagt te gaan. Men noemt ze SAMOJEEDEN.

Deeze vry uitgebreide Natie bewoont een groote streek van de kust van de yszee, zo-

wel in het Europeische, als ook voornaamelyk in het Asiatische Rusland. Zy behoort mede tot die soort van menschen die men Poolmensen gewoon is te noemen, dat is zodanigen, die omtrent den noorder Pool-kring en verder op naar het noorder aspunt wonen, gelyk de *Eskimo's* boven in Amerika, de *Groenlanders* en de *Laplanders* in het Noorsche, Zweedsche en Russische Lapland, de *Samojeeden* en de *Ostiäkken* of *Baschkiren*, die in het asiatische Rusland wonen.

De Samojeeden, gelyk de overige thans genoemde Pools-menschen, zyn klein van gedaante, dewyl zy gemeenlyk niet veel boven de vier voeten groeijen, en daarby geel en morssig van kleur. Zy hebben korte beenen, dikke hoofden, een plat onaangenaam gelaat, kleine maar langwerpige oogen, groote ooren, platte neuzen met groote zyvleugels en groote neusgaten, groote wyde monden met kleine leelyke tanden, mismaakte dikke buiken, maar maagere heenen en dunne armen. Hun zwart hoofd-hair is borstelachtig, en hangt, als zwavelstokken neer langs hunne schouders. De mannen hebben weinig of in 't geheel geen baard; maar het

is nog niet beslist, of dezelve hen van natuur ontbreekt, dan of zy hem uitplukken.

Het valt moeijelyk, om man en vrouw van elkanderen te onderscheiden, dewyl zy in gedaante en kleeding zeer weinig van elkanderen verschillen, behalven dat eenige vrouwen, of gelyk anderen verhaalen, alleenlyk de jonge meisjes, hun hoofdhair in twee of drie vlechten binden, welke zy laten nêrhangen. Onder hunne voeten hebben zy een soort van houten schaatsen, welke gemeenlyk zo lang zyn als de geheele kleine man. Onder deeze schaatsen hebben zy een stuk huid van een rendier vast gemaakt, en wel zodanig, dat het hair naar achteren toe loopt. Dit maakt, dat zy niet achteruit gleiden, terwyl zy ys- en sneeuwbergen beklimmen, en de schaatsen zelven dienen hen daartoe, om spoedig voort te komen. Hunne kleeding bestaat in den winter uit huiden van rendieren, welke zy met de peezen van het zelfde dier weeten aanëen te hegten. Hun zomerkleeding, bestaat uit vellen van Peguïn *, daar men de vederen

* De *Peguïn* is een water-vogel, zo groot als een zwaan, doch merkelyk dikker, aan de borst voorzien van eenen grooten buidel of krop, zeer vet en zwaar.

op heeft gelaten. Voor een zakdoek gebruiken zy dunne berkenbast, welken zy tot dat einde by zich hebben.

Beide Seksen wasschen en baaden zich nooit, zyn dus vol van morssigheid, en hebben een ondraaglyke lucht by zich. Ook in hunne hutten, welke van boom-schorssen en huiden gemaakt zyn, heerscht de grootste onzindelykheid en een ondraaglyke stank. De krenge van ossen, schaapen, paarden en andere dieren, welke zy op den weg vinden, of hen gegeeven worden, hangen 'er rondöm in, en worden raauw van hen gegeeten. Ook drinken zy het bloed van geslaagen rendieren, zo warm, als het uit de aderen loopt.

Een man kan, naar hunne zeden, zo veele vrouwen neemen, als hy wil; doch het gebeurt zelden, dat hy meer neemt dan vyf, en de meesten hebben slechts twee. Deeze koopen zy van de vaders voor rendieren, en men verzeekert, dat eene enkele,

veeltyds met honderd en meerder rendieren betaald wordt. Zy kunnen naar hun welbehaagen zich van dezelve scheiden; doch de koopenningen ontvangen zy in dit geval niet wederom.

Hun rykdom bestaat in rendieren. Deeze, benevens de visschery in den zomer, en de jagt in den winter, verschaffen hen hun onderhoud. De visschen eeten zy insgelyks raauw.

Zy gelooven wel een Opperwezen, en eenen magtigen duivel; maar zy bidden noch het eerste, noch den laatsten aan. Daarenboven hebben zy hunne huisgoden, die zy, ik weet niet hoe, somtyds raadpleegen. Ook houden zy de zon en maan voor ondergoden. Van de onsterffelykheid der ziel weeten zy wel iets maar zy gelooven, dat de afgescheidene geest uit het ééne ligchaam in het ander overgaat. Godsdienstige gebruiken, zegt men, hebben zy in 't geheel niet. Zy zyn allen elkanderen gelyk, alleen dat zy de ouden hooger achten dan anderen. By gevolg hebben zy ook geen opperhoofd, en geene wetten; eeniglyk weet men dat zy aan de

Russische regeering eene schatting van pelteryën betaalen.

Men ziet dat hunne geheele levenswyze ten hoogste ellendig is; en evenwel –wie zou het gelooven? – reekenen zy zich, zeer gelukkig, en begeeren geenszins met andere en wel beschaafde volken te ruilen. De reden hiervan is, dat zy geene andere behoeften en begeerten hebben, als zodanigen, welke zy-zelfen kunnen bevreedigen. Jongeling! volg hen hierin! Gewen u aan eene eenvoudige en maatige levenswyze, opdat gy weinig noodig hebt, om vergenoegd te zyn; draag zorg, dat gy nuttige hebbelykheden en bekwaamheden verkrygt, opdat gy u dat geene, 't welk gy noodig hebt, zelven kunt verwerven. Dan zult gy ook in uwen staat en onder uw volk geen reden hebben, om ooit een' anderen te benyden.

En nu is 't tyd, dat wy wederom uitzien naar onze Vrienden, de Hollanders.

Het was den 3^{den} Augustus, toen zy eindelyk, na onnoemelyk veele gevaarlyke ongemakken, den zuider-hoek van dit onvriendelyke land bereikten; allen ten uiterste krachteloos, allen aangetast door de scheurbuik,

welke hen, nog voor dat zy het vaste land konden bereiken, ten eenemaal dreigde te vernielen. Maar het is een even zo waar als vertroostend spreekwoord: ‘Wanneer, de nood ten hoogsten toppunt is gereezen, is de hulp van God het naaste by.’ Dit ondervonden zy ook hier. Want toen zy voor de laatste maal aan land gingen, vonden zy eene meenigte lepelblad. Het was hen bekend, dat het genot van dit kruid, vooral wanneer het ongekookt wordt gegeten, de scheurbuik geneest. Zy plukten hetzelfde dan greetig, en begonnen 'er by handen vol van te eeten. De uitwerking ging alles te boven, wat zy 'er ooit van gehoord hadden; zy openbaarde zich spoedig en verwonderlyk. By eenigen van hen waren de tanden reeds zo los geworden, dat zy geen beschuit meer gebruiken konden – want deze kwaal tast voornaamelyk het tandvlesch aan – maar nu konden zy wederom kaauwen en eeten, wat hen behaagde, of liever, wat zy hadden. En dit was niet veel; want hun voorraad was meest verteerd.

Nu maakten zy zich gereed, om voor-

by de straat *Waigats* naar het vaste land overtesteeken.

Deeze overtocht was in den beginne zeer gelukkig; maar hoe meer zy het land naderden, naar maate nam ook het ys toe, zo dat zy een en andermaal daarvan ingeslooten en somtyds genoodzaakt wierden, om in de hooge zee te steeken. Ondertusschen ontdekten zy den vierden van deeze maand de kust van Rusland, en den vyfden hadden zy dezelve gelukkiglyk bereikt. Men stapte aan land, om, was 't mogelyk eenigen leeftocht optedoen. Maar dit gewest was onbewoond, en bragt niets voort als gras, en eenige wilde struikgewasen.

Eenigen van hen wenschten, om de reis nu te land te moogen vervolgen: maar van daar tot *Kola*, eene kleine stad aan de witte zee, waar zy hoopen konden een Hollandsch schip te vinden, was het nog zo verre! het land zo woest! en hunne krachten waren zodanig uitgeput. Deeze redenen waren beslissende; en dus beslooten zy, de reis in hunne vaartuigen te vervolgen.

Maar al hun leeftocht was, behalven eenige beschuit, welke beschimmeld was, geheel en

al verteerd. Eenigen van hen namen dus eenen dooden zeehond meede, welken zy op het ys vonden, en reeds verrot was. Doch toen zy hem wilden opeeten, wierden zy door de overigen daarin weerhouden, dewyl zy wel wisten, dat zulk eene onnatuurlyke spys hen het leven zou kosten. Men vergenoegde zich derhalven, met eenige beschimmelde beschuit, en zeilde verder.

9. De togt naar de witte zee. Beschryving van de Laplanders. Gelukkige terug reis naar Amsterdam.

Den 12^{den} van deeze maand wierden zy door het gezicht van eene Russische bark verblyd, welke met volle zeilen op hen afkwam. Men bereikte dezelve welhaast, en de Kapitein ging by hen aan boord. Hy vroeg, hoe verre zy nog van *Candnoe's* – een eiland aan den mond van de witte zee – waren? Doch de Russen verstonden hem niet. Dewyl zy echter uit den naam *Cand-*

noes begreepen, dat de Kapitein wilde weeten, wat koers hy moest neemen, om derwaards te komen; bragten zy een kompas, en toonden hem, wat koers hy moest neemen. HEEMSKERK nam vervolgens een stuk geld in de ééne hand, en wees met de andere op een ton met visschen, welke in de bark stond. Dit begreepen de Russen; zy namen het geld en gaven hem daarvoor tweehonderd stuk visschen en eenige kleine koek. De halfuitgehongerde Hollanders waren over deezen handel zeer verheugd, en haasten zich om van die verkwikking gebruik te maaken. De geheele voorraad wierd in gelyke deelen verdeeld, en elk had de vryheid, met het zyne huis te houden, naar zyn welgevallen.

Den 13den hadden zy het ongeluk, dat de twee vaartuigen door eenen storm van elkanderen gescheiden wierden. Zodra was deeze storm niet bedaard, of een zwaare nevel maakte het hen ten eenemaal onmogelyk, om elkanderen weder te vinden. HEEMSKERK was in de boot, en hield zo veel mogelyk was langs de kust; de sloep scheen op de hooge zee verzeild te zyn. Onder

treurige gedachten over het lot van hunne reisgenooten, zeilden zy vier dagen achtereen, wanneer zy wederom een Russische bark ontmoetten. By dezelve komende, bood het volk, 't welk 'er in was, hen van zelve een brood aan, dat zy met dank aan namen. De Russen wilden hen te kennen geeven, dat zy hunne kameraaden, zeven in getal, in de sloep hadden gezien. Maar dewyl men hen niet verstond, hielden zy zeven vingeren op en weezen op den boot, om te kennen te geeven, dat zy zeven mannen in zulk een open vaartuig ontmoet waren. Thans begreep men hen; en wanneer de Kapitein door gebaarden ook de plaats had uitgevorscht, waar hunne kameraads gezien waren; steevende hy derwaards, en liet met alle magt roeijen en zeilen, om hen wederom in te haalen.

Den 18den bereikten zy eindelyk de lang gewenschte kaap van het eiland *Candnoes* aan den mond van de *witte zee*, maar de sloep hadden zy, helaas! nergens gezien. Zy hadden nu nog eenen zeer gevaarlyken togt te doen. Zy moesten naamelyk met eenen sterken wind en eene hooge zee de witte zee

dwars over zeilen tot aan de westkust van dezelve, welke van de Laplanders bewoond wordt; dit was nog eene reis van veertig mylen. Maar menschen, die reeds zo veele en meenigvuldige gevaaren hadden doorgestaan, konden door niets meer afgeschrikt worden. Zy waagden het dan, om met hun kleine open boot in deeze gevaarlyke zee te steeken; en in den tyd van dertig uren hadden zy dezelve gelukkiglyk over gezeild.

Zy ontdekten welhaast eenige kleine huizen aan de kust, en gingen daar aan land. Deeze huizen wierden bewoond door dertien Russen, die twee *Laplanders* met hunne vrouwen en één kind by zich hadden. De levenswyze van deeze Russen was zeer eenvoudig, want zy geneerden zich alleenlyk van visschen, welke zy dagelyks vingen: de arme Laplanders hadden nog veel minder te eeten. Want deeze moesten zich vergenoegen met de overblyfselen en koppen van de visschen, welke de Russen hen toewierpen, en welke zy, gelyk honden, met veel onderdaanigheid oprapten. Dit griefde de Hollanderen zeer. Zy, die zelve zo lang ellendig waren geweest, wierden, zodra zy

anderen zagen lyden, doortrokken van eene mededoogende deelneeming. Maar hier moesten zy 't alleenlyk laten by het mededoogen, omdat het niet in hunne magt stond, om het noodlot van die arme Laplanders te verbeteren.

Dewyl de draad van onze geschiedenis ons thans geleid heeft in een gewest, waar reeds verstrooide *Laplanders* wonen; zal 't, hoop ik, myne weetgraage jonge Leezeren niet onaangenaam zyn om ook van dit volk hier eene korte beschryving te leezen Ik zeg, myne weetgraage Leezeren; want ik moet het rondelyk bekennen, voor andere schryf ik niet. Zo echter iemand dit boek in de handen mogt vallen, die alleenlyk begeerig is, zeldzaame geschiedenissen te leezen, maar geene nuttige kundigheden te verzaamelen: dien verzoek ik, om hetzelve hoe eerder hoe liever weder weg te liggen, en zich te vermaaken met de *verhaalen van moeder de Gans*, welke de geestige jonge heeren en dames van dat slach beter tydkorting zullen verschaffen.

De *Laplanders* gelyken in veelen opzichten naar de boven beschreevene *Samojeeden*,

zo wel ten aanzien van hunne gedaante, als ook van hunne levenswyze; evenwel schynen zy de beschaafde Natiën reeds in veele stukken nader by te komen.

Ook zy hebben eene morssige bruine kleur, het welk eensdeels van hunne onzindelykheid, anderdeels van den rook ontstaat, waarin zy in hunne hutten leven. Zy hebben kort zwart hair, breede aangezichten, ingevallen wangen, een spitse kin, een grooten mond en loopende oogen, en zyn klein van persoon. Wat betreft hunne levenswyze, zy weeten niets van den akkerbouw, niets van ambagten en manufactuuren, en willen 'er ook niets van weeten. Want de eenigste beezigheid, waarvan althans de meesten zich geneeren, is de veefokkery; en het eenigste soort van dieren, het welk zy aankweken, en het welk alle hunne behoeften bevreedigt, is het *Rendier*. Dit is voor hen alles. Ik heb 'er boven reeds van gesproken.

De hoofd-beezigheid der Laplanders, naamelyk de veeteelt, laat hen niet toe, om altyd in dezelfde landstreek te blyven wonen. Zy trekken dus met hunne kudden in 't rond, terwyl zy in den zomer de noor-

der- en in den winter de zuider-gewesten bezoeken. Al wilden zy niet, zouden zy dit echter moeten doen, vermits hunne rendieren hen daartoe zouden noodzaaken, die, wanneer zy in het ééne gewest alles verteerd hebben, zich van zelve gereed maaken, om naar een ander gewest te verhuizen, en niet wederhouden kunnen worden.

Hunne huizen zyn van dien aart, dat zy dezelve ligtelyk kunnen medeneemen. Zy bestaan naamelyk uit paalen, welke zy in het rond oprichten, en wel zodanig, dat zy boven naar elkanderen toe staan. Deeze bedekken zy met zweedsch grof doek, of met huiden van rendieren, of by gebrek van beiden met takken van pynboomen. Van binnen behangen zy dezelve met allerlei kleederen. In het midden van zulk eene hut hebben zy hunnen haard, en boven denzelve eene opening in het dak, welke tot een schoorsteen en tevens tot een venster verstrekt.

In zulk eene hut hebben twintig menschen plaats, voorondersteld dat zy zulk eene groote ruimte niet noodig hebben, als wy, die gewoon zyn, elk zyn eigen vertrek voor zich-zelve te hebben. De stoelen, cana-

pee's, sofaa's en bedden der Laplanders zyn –takken van pyn- of denneboomen, waarop men huiden van rendieren gespreid heeft.

Zy bedienen zich om hunne zaaken overtebrengen, wanneer zy uit het ééne gewest naar het ander trekken, van een soort van sleeden, welke als kleine schepen gebouwd zyn. De daarvoor gespannen rendieren loopen veel sneller en aanhoudender dan onze paarden, bergöp bergäf. Eertyds geloofde men het verdichtsel, dat men by deeze dieren geen toom noodig had, maar dat hun meester hen slechts in 't oor luisterde, naar welke plaats hy van voorneemen was te vertrekken. Maar thans weet men, dat dit, gelyk meenig ander zeldzaam verhaal, welk men eertyds als waarheid aannam, een klaarblykelyk verdichtsel is. De Laplander zelf bedient zich, om spoediger over weg te komen, van even zodanige schaatsen van hout, gelyk wy reeds boven by de Samojeeden leerden kennen. Deeze bestaan uit een smalle plank, van drie of vier voeten lang, welke gelyk een schip naar vooren toe, krom geboogen en puntig is. Zulk eene plank binden zy onder

elken voet, en in elke hand neemen zy eenen stok, die van onderen voorzien is van een waterpas liggend rad, om niet in de sneeuw te dringen. Door hulp van diergelyke schaatsen en stokken loopen zy, zonder ooit in te zinken, over de diepste sneeuw met zulk eene snelheid weg, dat zy beeren en wolven kunnen achterhaalen. De Nooren, Finnen en Samojeeden bedienen zich van hetzelfde wel-uitgevonden hulpmiddel.

De Zweeden en Deenen hebben wel moeite gedaan, om de Laplanders in den christelyken godsdienst te onderwyzen: echter heerscht by hen nog veel bygeloof en afgodery, en wie kan zulks vreemd vinden, die weet, dat zelfs by de Christenen, helaas! nog zo veel van beiden gevonden wort? Voornaamelyk ontdekt men, dat alle wilde, halfwilde en onverlichte menschen, nog veel te doen hebben met één of meerder *booze geesten*, waaraan zy even zo veel, en dikwyls nog meerder magt en geweld toeschryven, dan aan den goeden God zelven. Zy ontzien deeze booze geesten meer, dan het Opperweezen, en het is voor hen van grooter belang, om de eersten, dan het laatste

tot vrienden te hebben. Hierom trachten zy op alle mogelyke wyze te leeven naar 't behaagen van die booze geesten, of, gelyk zy in de taal der Christenen worden genoemd, van de *duivelen*, hen door allerlei bygeloovige middelen te verzoenen, en door allerlei belagchelyke dingen hunnen wil uittevorschen en zich van hunnen bystand te verzeekeren. Dit laatste noemt men *tooveren* of *heksen*.

Onder de Laplanders, gelyk ook onder andere onkundige menschen in alle landen, hebben zich ten allen tyde veel bedriegers opgedaan, die van de onnozelheid en het bygeloof hunner landslieden gebruik maakten, en zich voor tooveraars of heksenmeesters uitgaven, die door de hulp van booze geesten toekomende dingen voorzeggen, en goed en kwaad over andere menschen beschikken konden. De Laplandsche bedriegers van dien aart bedienden zich tot deeze zotte googchelaryën van zekere trommel; maar de zweedsche regeering, waaraan de meeste Laplanders onderworpen zyn, heeft het gebruik van dezelve op levensstraffe verboden.

Het is echter te beklagen, dat bygeloof

en onnozelheid door verbod en straffen niet kunnen uitgeroeid worden! Onderwys in de vroege jeugd is daartegen het eenige veilige middel. Alles wat men door strengheid heeft kunnen bewerken, is, dat; de bygeloovige Laplanders hunne domme googchelaryën thans in 't geheim verrichten, en dieste meer daarop belust zyn, dewyl men 't hen heeft verboden. Men trachte alleenlyk hen meer kunde inteboezemen, en hun geloof aan tooveraars, spooken en duivelskonsten zal zonder verbod van zelve welhaast verdwynen.

Ziet, myne Kinderen! – want waarom zou ik myne jonge Leezers, al zyn ze ook voor een gedeelte reeds jongelingen en jonge dochters, niet zó noemen, dewyl ik verzekerd ben, dat my hun welzyn zo zeer ter harte gaat, alsof ik hun ligchaamelyke vader was? – ziet, zeg ik, hoe nuttig het is, reisbeschryvingen te leezen! Hier leert gy by voorbeeld, als ter loops, wat gy in 't vervolg van tyd moet denken van zodanige menschen, die u van bygeloovige dingen, van spooken, verschynselen, toovery, bezweering van geesten, wonderkuuren, schatten

optedelven, goud maaken en andere soortgelyke vodderyën zullen voorpraaten; dit naamelyk, dat zodanige menschen *of* bedriegers en fielten, *of* onnoozele halzen zyn, en dat wy hen in beide gevallen noch ons oor, noch onze beurs moeten leenen. Hoe duisterer het nog in een land is, dieste meer hoort men van zodanige zotternyën; wordt hetzelve verlicht, worden reden en kunde aangekweekt: weg is de geheele bygeloovige kraam! Althans men durft 'er niet meer openlyk mede voor den dag komen, en zelfs zy, die nog onnoozel genoeg zyn, om zulke dingen te gelooven, schaamen zich om het te bekennen, dewyl zy wel ondervinden, dat zy 'er zich belagchelyk door zouden maaken. Doch laat ons tot onze Laplanders wederkeeren!

Eenigen van hen zyn ryk. Behalven eenige duizend rendieren, waarin hun grootste rykdom bestaat, bezitten deezen ook allerlei kostbaarheden van zilver, by voorbeeld, zilveren ringen, gespen, lepels, beekers enz. Ook is thans het gebruik van geld by hen ingevoerd. Maar by hunne onrustige levenswyze zyn zy veelal gewoon, om deeze

kostbaarheden te begraven; en wanneer zy dan komen te sterven, worden somtyds deeze begraavene schatten niet weder gevonden. Deeze ryke Laplanders trekken om in bergächtige gewesten, alwaar zy het meeste voedsel voor hunne kudden vinden, en worden hierom *Berg-Lappen* genoemd. Anderen, die zodanige rykdom aan rendieren niet bezitten, leeven in bosschen, en geneeren zich meestal met visschen en vogelen, houden ook wel koeyen en schaapen; en deeze noemt men *Bosch-Lappen*. Deeze laatsten zyn uitmuntende boogschutters.

De gegoede Laplander ligt liever den geheelen dag in zyne hut en slaapt, dan dat hy zich met eenigen arbeid zou willen bemoeijen. De armen daarentegen leggen zich toe op veele kleine konsten, maaken sleeden, versierd met allerlei figuren van hoorn en tin, lepels, kistjes, doozen, manden, boogen en allerlei werktuigen. Dus maakt dan ook hier, gelyk overal, de rykdom lui, de armoede werkzaam en bekwaam.

De vrouwen der Laplanders houden zich voornaamelyk beezig met het vervaardigen van kleederen voor het geheele huisgezin.

Kookten doen zy niet; dit verrichten de mannen zelve. Daarentegen moeten de vrouwen huiden bereiden, en den draad van tin trekken, om de gordels, kleederen en het tuig aan de sleeden daarmede optesieren.

Omtrent het huwelyk doen de Laplanders even gelyk by ons de Koningen en Vorsten. Niet de jonge lieden zelve, maar hunne ouders neemen een besluit, wanneer en met wien zy huuwen zullen; en zy zien hierby niet daarop, of de twee lieden voor elkanderen geschikt zyn en elkander onderling kunnen beminnen, maar alleenlyk op 't geen elk medebrenge. Wanneer de ouders eene schoondochter hebben uitgezocht, gaan zy met hunnen zoon, hy moge willen of niet, naar de ouders van het meisje, en voorzien zich altoorens van brandewyn. Deze wordt eerst aangeboden, en neemt men deezen drank aan, dan is 't een goed teeken. Vervolgens begint men te handelen. De vader van den Jongman verklaart zich, wat hy aan de ouders van de bruid en aan de naaste bloedvrienden van de zelve aan geld en goederen ten geschenke zal geeven, en de ouders van de bruid bepaalen aan hunne zyde

het uitzet, het welk zy hunne dochter ten huwelyk zullen medegeeven, en de bloedvrienden van de bruid geeven insgelyks te kennen, welke tegengeschenken men van hen heeft te verwachten. Wordt men dit alles van wederzyden eens, dan heeft het huwelyk zynen voortgang; zo niet, dan moeten de ouders van de bruid den brandewyn betaalen, welken men voor hen heeft meêgebracht. Elke gast brengt eenig gerecht, door hem-zelfen toebereid, mede ter bruiloft. Alle deeze gerechten worden onder elkanderen gemengd, en van dit mengelmoes eet elk naar zyn welbehaagen.

De kinderen der Laplanders worden vroegtydig gehard tegen alle onaangenaamheden. Zo lang als zy nog jong zyn, hangt men ze in eene kleine machiene, welke naar eene wieg gelykt, onder het dak in den rook. Aan deeze machiene zyn twee touwtjes vast gebonden, waarmede men ze somtyds heen en weêr beweegt. Voor 't overige geeft men aan deeze menschen den lof, dat zy 'er zich met alle zorgvuldigheid aan laten geleege leggen, om hunne kinderen aantezetten tot allen arbeid by hen gewoon. Maar naar

alle vermoeden zyn de ryken onder hen, gelyk by ons, ook hiervan uitgezonderd: want anderszins zou deeze geheele Natie reeds voorlang een van de werkzaamsten moeten geworden zyn. Zo alles bedervende is de rykdom!

De meeste Laplanders staan onder de Zweedsche, anderen onder de Deensche, en ook anderen onder de Russische opperheerschappy. De geenen, die onze Hollanders aan de westkust van de witte zee vonden, waren Russische Laplanders, en wel van die geenen, die door armoede voor de aldaar verstrooid woonende Russen louter slaavendiensten verrichten, omslechts hun leven te onderhouden.

Doch genoeg van hen!

Na dat onze hollandsche Vrienden hier eenen maalyd, bestaande in visschen en een soep van meel gekookt, welke hen heerlyk smaakten, verteerd hadden, gingen zy verder landwaards in, om lepelblad te verzaamelen. De geheele landstreek was woest en onbebouwd; nothans zagen zy van verre twee menschen op eene hoogte, waaruit zy opmaakten, dat hier, behalven de dertien

Russen, die hen heden hadden vergast, nog meer menschen weezen moesten. By deeze opmerking lieten zy het berusten, en gingen weder naar hun boot.

De twee mannen op de hoogte sloegen denzelfden weg in, en het duurde niet lang, of zy waren insgelyks by de boot. Maar wie is in staat, om de blydschap te beschryven, welke zich eensklaps over het geheel gezelschap uitbreidde, toen men zag, dat deeze twee mannen geen anderen – dan twee van hunne vrienden uit de sloep waren? Dit was een gejuich, handedrukken, en verwelkomen! Doch dit moogt gy u-zelfen voorstellen. Ik voor my, zal 'er alleenlyk nog byvoegen, dat de sloep met de overige reisgenooten ook niet lang uitbleef, en dat men deezen blyden dag van wederzien met eenen plegtigen maalyd vierde, welke, schoon dezelve slechts bestond uit visschen en brood, hen allen veel heerlyker smaakte, dan ons de uitgezochtste lekkernyën.

Wanneer zy des anderen daags wederom onder zeil gingen, ontmoetten zy visschers, maar wierden door den wind wederhouden, om iets van hen te koopen. Deeze braave

menschen hunne verlegenheid merkende, wierpen hen zonder geld een stokvisch toe. Ziet eens jonge lieden! zo zyn 'er, God zy geloofd! onder alle luchtstreeken en in alle standen menschen, welken de pligten der menschelykheid heilig zyn, en welke zy gaarne en zonder eigenbelang vervullen! Zodanige voorbeelden moet men zich herinneren, zo dikwerf men liefdelooze en onrechtvaardige daaden van slechte menschen ziet, opdat men niet in de verzoeking geraake mooge, uit hoofde van eenige zodanige slechte menschen, het geheele menschdom voor kwaad en liefdeloos uittekryten.

Zy voeren verder, en ontmoetten tegens den avond andere visschers, van welke zy in 't Russisch wierden gevraagd: waar hun *Crabbel*, dat is hun schip was? Men antwoordde met twee Russische woorden, welke men reeds had geleerd: *Crabbel propal* – het schip is verlooren! Waarop de Russen wederom antwoordden: *Cool brabante Crabbel*, waaruit men begreep, dat zy wilden zeggen: dat 'er te *Kola* Brabantsche of Hollandsche scheepen waren; een naricht het welk by hen groote vreugde verwekte.

Zo veel te meer poogden zy, om hunne vaart met alle krachten te verhaasten. Maar een hevige wind, welke den volgenden dag waaide, noodzaakte hen aan land te gaan. Hier vonden zy een klein huisgezin van Laplanders in eene kleine hut, van welke zy de bevestiging ontvingen van het naricht, dat 'er te *Kola* drie Hollandsche schepen lagen, waarvan twee zeilree waren. Uit vrees, dat zy mogelyk te laat zouden komen, haalden zy eenen Laplander over, om één van de matroozen over land naar *Kola* te brengen. Dit geschiedde; en op den derden dag zag men den Laplander, hoewel zonder den matroos, terug komen. Dewyl men deswegen zeer ongerust was, gaf de Laplander eenen brief over aan Kapitein HEEMSKERK, welken men begeerig opende, en van den volgenden inhoud vond:

‘Dat men zich tot verbaazens toe verwonderde, dat hy en zyn volk, die men reeds lang voor verlooren had gerekend, nog in 't leven waren. Dat men zeer verblyd was over deeze onverwachte tyding; en dat men zich haasten zou, om

hen met alle ververschingen, zo schielyk als mogelyk was, te gemoet te komen.’

De brief was ondergeteekend door JAN CORNELIS RYP.

Nu gaf men zich eerst over aan de vreugde over den aangenaamen inhoud van deezen brief; maar vervolgens was de vraag, wie deeze JAN CORNELIS RYP wel weezen mogt? Immers, riepen eenigen uit, de Stuurman niet van het andere schip, het welk met ons uit Holland zeilde, en by Spitsbergen van ons scheidde? Onmogelyk! zeiden anderen; hoe zou die nog in het leven kunnen zyn, daar wy, die op verre na zo hoog ten noorden niet opzeilden als hy, den dood met zo veel moeite ontkomen zyn? Ondertusschen was de naam dezelfde. Gelukkig herinnerde zich de Kapitein, dat hy nog eenen brief bezat, welken CORNELIS eertyds aan hem had geschreeven. De brief kwam te voorschyn, beiden wierden met elkanderen vergeleeken, en het bleek – dat ze beiden van dezelfde hand geschreeven waren. Eene nieuwe reden tot blydschap, welke hen alle doorgestaane ongemakken deed vergeeten. Naauwlyks konden zy den tyd

afwachten, dat zy dien man en zyne reisgenooten wederom van aangezicht tot aangezicht zouden zien.

Deeze met een reikhalzend verlangen gewenschte tyd kwam eindelyk ook. Men ontdekte een kleine schuit, en nader gekomen zynde, ontdekte men in dezelve onder een vrolyk gejuich den Stuurman CORNELIS met den afgezonden matroos. Men beschouwde elkanderen van wederzyden als dooden, die weder opgestaan waren; maar zo veel te hartelyker was ook hunne vreugde over dit onverwachte wederzien.

CORNELIS had een ton met Rostokker bier, ook wyn, brandewyn, beschuit, vleesch, spek, zalm, suiker en andere ververschingen medegebragt, welke onze Vrienden nu reeds in langen tyd niet geproefd hadden. Men deed dus eens wederom eenen koningklyken maaltyd, ging vervolgens verkwikt en gesterkt weder onder zeil, en kwam twee dagen daarna gelukkiglyk by het schip van CORNELIS, het welk een halve myl beneeden *Kola* op een rivier, welke den zelfden naam had, voor anker lag. En hier was nu wederom een nieuw feest, wanneer de weder-

zydsche schepelingen elkander weder zagen, herkenden, en beurtelings hunne doorgestaane avontuuren verhaalden.

Misschien wenschen myne Leezers hier te vemeemen, welke lotgevallen CORNELIS met zyne manschap middelerwyl heeft gehad; maar het doet my leed, dat ik aan deezen wensch niet kan voldoen, om dat ik 'er niets van opgeteekend vind.

Na dat men zich wederzyds lang genoeg verheugd, en elkander zyne wonderbaare lotgevallen verhaald had, roeide men gesamentlyk naar *Kola* toe, en ontving van den Russische Stadhouder de vergunning, de twee vaartuigen daar op de beurs te brengen, alwaar zy, als een gedenkteeken van hunne langdurige en wonderbaare reis, zouden blyven staan. Nu zal intusschen de tand des tyds daaraan sterk geknaagd hebben: maar naar alle vermoeden ziet men 'er de overblyfselen nog van tot op deezen dag.

Den 15^{den} September gingen zy by CORNELIS RYP aan boord, om de terugreis naar Holland aanteneemen. Men lichtte onmiddelyk daarna het anker; en zy kwamen, zonder dat 'er verder iets merkwaardigs met

hen voorviel, den eersten November 1597 te *Amsterdam*, in dezelfde kleeding, en met dezelfde mutsen van witte vossevelen, welke zy op *Nova Zembla* hadden gedraagen. Hunne vertooning verwekte verwondering, en het verhaal van hunne lotgevallen eene algemeene verbaasdheid.

II. Merkwaardige gevallen van vier Russische matroozen op Spitsbergen. Een byvoegsel tot het voorgaande verhaal.

Indien myne Jonge Leezers in het voorstaande verhaal vermaak hebben geschept: dan durf ik ook hopen, dat hen de toegift van eene kleine geschiedenis, van soortgelyken inhoud, insgelyks niet onaangenaam zyn zal. Zy is de volgende:

In *Metzen*, eene Russische stad aan de witte zee, rustte een koopman in het jaar 1743 een schip uit, om hetzelfde naar *Spitsbergen* op de walvisch- of robbevangst te zenden. De wind was voor dit schip by aanhoudendheid zo gunstig, dat het reeds op den agtsten dag na deszelfs vertrek, omtrent Spitsbergen aankwam. Het oogmerk van den Schipper was, om onder dit land heen te zeilen, en vervolgens aan de westkust van hetzelfde te gaan liggen, werwaards ook de schepen van andere Natiën tot hetzelfde einde pleegen te steevenen. Maar eensklaps draaide de wind, en men kon niet beletten, dat het schip aan de oost-kust geworpen wierd.

Dit toeval was zeer onaangenaam; want men wist nu reeds uit meenigvuldige onder-

vindingen, dat 'er aan deeze zyde van het land gemeenlyk meerder ys was, dan aan de andere zyde. In dit gevoelen wierd men ook welhaast nog meer bevestigd; want het duurde niet lang, of zy vonden zich van alle kanten omringd met zwaare ysbanken, tusschen welke het schip zo vast bleef zitten, alsof het 'er in gemetseld was.

Myne jonge Leezers weeten nu reeds uit het vorig verhaal, wat dit vastzitten tusschen het ys te zeggen is. Dus ben ik ontheven van de moeite, om 'er wederom eene beschryving van te geeven.

Men zag weldra, dat het schip in de gevaarlykste omstandigheden was, en dat 'er weinig of in 't geheel geen hoop over bleef, om hetzelfde te kunnen redden. Dus was alleenlyk de vraag, wat de schepelingen doen moesten, om, ware 't mogelyk, hun leven te behouden?

Het land, 't welk men in 't gezicht had, was niet eigenlyk het groote eiland *Spits-bergen* zelf, maar een kleiner eiland, het welk aan de oost-kust van hetzelfde lag, en *Oost-Spits-bergen* genaamd wordt. Op HOMAN's kaart van Rusland kunt gy dit eilandje duide-

lyk zien liggen by het eigenlyke *Spits-bergen*. Het is het kleinste van de twee grooter eilanden.

Terwyl men nu over de groote vraag: wat 'er moest gedaan worden? raadpleegde, schoot het den Stuurman in de gedachten, dat eenige jaaren geleeden zekere menschen uit dezelfde stad *Metzen*, van waar zy zelven kwamen, het besluit genomen hadden, om op dit eiland te overwinteren; dat zy ten dien einde eene genoegzaame meenigte van hout, om 'er een hut van te bouwen, medegenomen, en hun voorneemen indedaad uitgevoerd hadden. Men twyfelde niet, of dien hut stond 'er nog, en men besloot, om dezelve te zoeken, en in bezit te neemen.

Hiertoe riep de Stuurman – zyn naam was ALEXEY HIMKOF – drie matroozen op, om hem te verzellen, terwyl hyzelf wilde aan land gaan, om dit voorneemen ter uitvoer te brengen. De naamen van de drie matroozen waren: J. VAN HIMKOF, STEPAN SCHARAPOF en FOEDOR WERIGUIN. Myne Leezers verwonderen zich misschien, dat ik deeze ge-

ringe menschen by hunnen naam noem: maar geduld! Ik hoop nog te beleeven, dat men voor deeze thans nog niet vermaarde naamen den hoed afneemen, en in deeze slechte matroozen helden eerbiedigen zal, die meerder achting verdienen, dan meenigëen, die veldslagen won. De stryd met wederwaardigheden is toch ook een stryd; en de overwinning, welke men door geduld en standvastigheid over dezelve behaalt, verdient haaren lauwerkrans even zo goed, en dikwerf nog meer, dan eene andere, welke door menschen-bloed gekocht wordt. Verder dan!

Zy verlieten nu het schip, en namen de volgende zaaken mede: een snaphaan, een hoorn met twaalf schooten buskruid en even zo veel kogels, een groote byl, een kleinen ketel, een zak met twintig pond meel, een vuurslag, een stuk lont, een mes, een blaas met rooktabak en – vier houten tabakspypen. Ook dit verhaal ik niet zonder reden zo breedvoerig: het gevolg zal my rechtvaardigen; zo niet, dan moogt gy gerust zeggen, dat ik u als een oud Moedertje iets verteld heb. Maar leest eerst verder!

Van deeze weinige zaaken voorzien, en

misschien ook nog een stok in de hand hebbende, klommen zy in het schip op het ys. De weg van daar tot aan de kust was misschien een goed uur verre, doch die weg was zeer moeijelyk. Hy ging naamelyk over losse stukken ys, welke nog niet aan elkanderen vast gevroozen waren, maar door de rollende zeegolven heen en weêr geslingerd wierden. Zy moesten dus van het eene stuk op het ander springen, en geduurig zeer omzichtig zyn, dat zy niet te kort sprongen, of afgleeden, anders waren zy weg. Zy stonden inmiddels dit eerste avontuur gelukkig door, en kwamen, zonder eenig ongemak, op het eiland.

Een woest land, vol sneeuw, ys en onvruchtbaare rotsen! Zy sloegen het land in, en hadden nog niet lang voortgestapt, of de gezochte hut wierd gelukkig gevonden. Zy stond byna een kwartier-uurs van de kust; en men ontdekte met veel blydschap, dat de beschadigde plaatsen van dezelve nog konden verbeterd worden. De lengte van de hut bedroeg zes vadem en de breedte en hoogte elk drie. In deeze hut was een kleine voorkamer, dus waren 'er ook twee deuren

aan, de een om deeze voorkamer, de ander om het eigenlyk vertrek te sluiten; eene inrichting, welke zeer veel kon toebrengen, om de warmte in het vertrek te houden, wanneer men in hetzelve geftookt had. Ten dien einde vond men in dit vertrek nog een oven van leem, op de Russische manier gebouwd, dat is, een soort van bakoven, zonder schoorsteen. Zulke ovens zyn in Rusland veel in gebruik, zy dienen den landman tot het stookken, tot het kookken, en ook tevens – tot een slaappleats, dewyl een gedeelte van het huisgezin by dezelve pleegt te slaapen. Om den rook afte leiden, heeft men kleine openingen gemaakt in de wanden van het vertrek, en dezelve voorzien van schuifjes, om ze naar maate dat het noodig is, te openen of toeteschuiven. Deeze gaten vervangen tevens de plaats van de vensters; en zy beletten, dat de rook in zulk een Russisch vertrek niet dieper nederdaalt, dan tot op de hoogte van een zittend mensch.

Onze vier Russen waren zeer blyde, dat zy deeze hut hadden gevonden, en bragten, om dezelve intewyën, den eersten nacht daarin door, zo goed als zy konden. Met

het aanbreeken van den volgenden dag maakten zy zich op, om de aangenaame tyding van de gevondene hut aan het schip te brengen. Zy kwamen aan het strand; maar wie is in staat, om de verbaasdheid van deeze menschen te beschryven, toen zy zagen, dat niet alleen de zee wyd en zyd open, maar ook – het schip verdweenen was! Een zwaare storm, welke den nacht door gewaaid had, was de oorzaak van dien ramp.

Zy stonden eenen tyd lang als geheel bedwelmd, en zagen de één den anderen aan vol van bekommering en schrik. Eindelyk herstelden zy zich door de hoop, dat het schip misschien alleen door den stormwind weggevoerd was, en welhaast zou weder keeren. – Maar hunne hoop was vruchteloos. Het keerde nooit weder; ook heeft men 'er in Rusland nooit iets weder van vernomen; dus was het naar alle gedachten vergaan.

Zodra onze vier Russen hieromtrent de schrikkelyke zekerheid hadden ontvangen, beschouwden zy hunnen staat, die ten eenemaal hulploos was, met ontzetting. Onder zulk een ruuw klimaat, op een woest ei-

land, met zulk een klein gedeelte van meel, en met zo weinige hulpmiddelen ter hunner verdediging tegen wilde dieren, en ter verwerving van eenig menschelyk voedsel, verre van alle menschelyk gezelschap, en byna zonder alle hoop op eenige verlossing te moeten leeven – dit was een denkbeeld, het welk zelfs den onvertsaagdsten man met schrik kon vervullen.

Maar onze Russen waren mannen, die wisten, dat 'er door kermen en klaagen niets wordt uitgevoerd. Zy kwamen dan welhaast van hunne eerste bedwelming tot zich-zelven, en begonnen te overleggen, wat hen te doen stond, om by alle de hulploosheid van hunnen staat hun leven zo lang te behouden, als 't Gode zou behaagen. Het eerste, waaraan zy in deezen opzichte moesten denken, was de verbetering van de beschadigde hut. Als Russen, die gewoon zyn, om, zonder hulp van een timmerman, zelven hunne woningen te bouwen, kon het hen niet moeijelyk vallen, om het beschadigde van de hut te herstellen, zodra zy slechts de noodige houwstoffen, hout en mos hadden, om met het laatste de reeten

toe te stoppen. Maar waar zouden zy dit van daan haalen op een kaal, met sneeuw en rotsen bedekt eiland, waarop men niet eens struik-gewassen, veel minder boomen zag?

Ondertusschen had de Voorzienigheid zo voor het één als voor het ander reeds zorg gedraagen. Onder de sneeuw en tusschen de rotsen vonden zy mos in overvloed, en aan het strand zagen zy hier en elders overblyfsels van verpletterde schepen, en -- tot hunne groote blydschap ook *dryfhout*, het welk gedeeltelyk bestond in groote boomen met wortelen en takken. Van dit dryfhout heb ik reeds in het vorig verhaal gesproken.

Nog deden zy eene andere ontdekking, welke hen niet minder blydschap veroorzaakte. Zy bemerkten naamelyk, dat 'er zeer veel rendieren op dit eiland waren, die hier van het mos leefden. Dewyl nu de honger by hen begon optekomen: gebruikten zy één van de twaalt medegebragte schooten daartoe, om één van deeze dieren te dooden, het welk hen dan voor eenige dagen voedsel verschaft. En nu gingen zy met eenen gesterkten moed en krachten aan het verbeteren

van de hut, het welk zy dan ook binnen eenige dagen gelukkig volbragten.

Vervolgens zorgden zy, den noodigen voorraad van brandhout byeen te brengen, om zich in hunne woning tegen de scherpe koude te beveiligen. Ik kan my hier gerust ontheffen van eene herhaalde beschryving van deeze koude. Gy hebt dezelve reeds in het voorig verhaal genoegzaam leeren kennen.

Ook in deeze beezigheid slaagden zy zeer gelukkig; en dewyl zy van tyd tot tyd wederom een rendier schooten, waren hunne voornaamste behoeften bevreedigd, en hun staat was voor menschen, die door geene verwyfde en wellustige levenswyze verwend waren, nog vry draaglyk. Maar hoe lang kon dit duuren? Kruid en loot begon te ontbreken, en andere wapens hadden zy niet; waarmede zouden zy nu de renderen dooden? Nog meer; hoe zouden zy zich verdedigen tegen de aanvallen van de witte beeren, van welke zy alle oogenblikken moesten vreezen overvallen te werden, dewyl zy de voetstappen van deeze dieren reeds meenigvuldig naby hunne hut ontdekt hadden?

Thans begon hunne ellende eerst eigenlyk; en nu kwam het 'er op aan, om overleg en moed te hebben, om in deeze onbeschryfelyk groote verleegenheid niet moedeloos te worden, maar nieuwe hulpmiddelen ter behoudenis van hun leven uit te vinden. Overlegt het eens, myne jonge Vrienden! wat gy wel, indien gy in de plaats van die ongelukkige mannen waart geweest, zoudt uitgevonden hebben, om zowel den honger, als de vreeselyke beeren van u afteweeren? Ik geef 'er u drie dagen tyd toe; want langer kunnen onze eilanders ook niet wachten, omdat zy den laatsten schoot reeds gedaan hebben, en zy dus nu van het laatste rendier eeten.

Gy denkt misschien: zy hadden een byl; waarmede zy zich des noods zynde tegen de beeren konden verdedigen. Goed; maar deeze byl kon altoos maar door één van hen gebruikt worden, en hoe gelukkig had die moeten houwen, wanneer hy zynen beer telkens met den eersten slag zou dooden. Maar gelukte hem dit niet, dan zou de beer hem immers geen tyd laten, om een tweeden houw te doen, en dan was hy, dan wa-

ren ook zyne ongewaapende lotgenooten verlooren. En wanneer 'er dan eens zelfs twee, drie of meerder beeren op eenmaal kwamen: wat dan te doen?

Maar wy zullen ons eens verbeelden dat het onmogelyke mogelyk was; wy zullen eens stellen, dat de byl alleen voldoende was, om hen tegen alle de aanvallen van de beeren te beveiligen: dan zouden zy wel van deeze zyde beschermd geweest zyn; maar van waar nu de noodzaakelyke levens-middelen? Hoe zouden zy de rendieren magtig worden, die niet, gelyk de beeren, zelven den aanval doen, maar voor de geenen, die hen willen aanvallen, met zulk eene schielykheid vluchten, dat geen mensch in staat is, om ze te achterhaalen? – Misschien zegt gy ook: laten zy spietsen, laten zy boog en pylen maaken, om zich met de eersten tegen de beeren te beschermen, en met de laatsten rendieren te schieten! Dit is ligt gezegd; maar is 't ook zo ligt gedaan? Zouden spietsen en pylen van eenig gebruik zyn, dan moesten zy eene scherpe yzere punt hebben: maar onze arme eilanders hadden geen ander yzer, den alleenlyk hun byl, één mes en een enkel

staal, om vuur te slaan. Dit alles waren noodzaakelyke werktuigen, waarvan het behoud van hun leven afhing; hoe konden zy dan het één en ander opofferen? En al ware 't ook dat zy ander yzer hadden gehad, hoe konden zy het smeeden, dewyl zy noch ambeeld, noch tang, noch hamer hadden?

Gy ziet, dat zy in eene verleegeheid waren, welke volstrekt niet grooter zyn kon; en ik beken gaarne, dat ook ik hier aan mynen lessenaar geen middel weet uitte vinden, om deeze arme menschen te behouden. Maar de mensch is een verwonderenswaardig schepsel, onuitputtelyk in het uitvinden van hulpmiddelen, zodra hy slechts door behoeften, aangezet, en door nood gedrongen wordt. En ziet! dit is alleen de oorzaak, dat wy, die hier tusschen onze vier muuren van geenen nood weeten, ons zo onbekwaam vinden, om iets uittedenken, het welk de arme eilanders bescherming en onderhoud kon toebrengen. Maar men moest ons slechts in hunne geheele drukkende gesteldheid overbrengen: en ik ben verzekerd, dat ook wy ryk zouden zyn in aanslagen, en het ontdekken van hulpmiddelen, welke wy thans

met alle de inspanning van onzen geest niet in staat zyn uit te vinden. Zekerlyk zou 'er ook dit verëischt worden, dat de alles-bestierende Voorzienigheid ons overleg zegende, en omstandigheden beschikte, welke ons ter uitvinding van zodanige middelen konden behulpelyk zyn. Maar dat de mensch slechts het zyne doe, en Gode vertrouwe: dan mag hy met zekerheid hoopen, dat de Goddelyke Voorzienigheid het overige zal doen. Laat ons deeze groote waarheden in de volgende lotgevallen van onze arme Russen regt klaarblykelyk bevestigd zien.

Overtuigd, dat men, zelfs in den hoopeloosten staat, de handen niet in den schoot leggen, en in eene werkelooze wanhoop wegzinken moet, gingen zy langs het strand en zochten – zy wisten niet eigenlyk, wat. Hier vonden zy onder eenige andere overblyfsels van verpletterde schepen, welke de zee wederom had uitgeworpen, een gemeene plank; maar aan deeze plank een grooten en dikken yzeren haak, nevens eenige zwaare spykers: voor ons was deeze ontdekking van geen belang, omdat wy diergelyke dingen, zodra wy ze noodig hebben, alle

dagen kunnen magtig worden; maar voor hen was het een schat, welken zy zekerlyk niet tegen een tonne goude zouden hebben willen verruilen.

Zy vonden nog een tweede kostbaarheid, welke wy zekerlyk niet waardig zouden achten, om ze opteraapen, maar welke voor *hen*, die thans alleen op de wezenlyke, en niet op de gewaande waardy der zaaken zagen, veel dierbaarer was dan de onschatbaare brillant in de Portugeesche kroon. Het was – een vry zwaare en buigzaame wortel van een denne-boom.

Met deeze groote schatten keerden zy nu wederom naar hunne hut. By het wederkeeren vonden zy een dikken, vry harden steen, welke boven plat was, en dien zy ook mede namen. Deeze zou hen voor een ambeeld dienen. De gevondene groote haak was aan het uiterste einde rond en sterk, en verder naar beneden was 'er een gat in, waarschynelyk om denzelven vast te spykeren. Men begon met deezen haak in 't vuur te leggen, om hem gloeyende te maaken, en maakte ondertusschen een tang van de hoornen van rendieren, om denzelven, door en

door gloeiende zynde, daarmede aantevatten. Zodra was dit niet geschied, of men leide dien gloeienden haak op het ambeeld, en dreef den sterksten spyker in de opening van den haak, om deeze opening ruimer te maaken. Men maakte hem andermaal gloeiende, kapte vervolgens met de byl het dun gekromd einde van den haak af, dreef vervolgens eenen stok in de ruimer gemaakte opening van het dikke einde, en toen had men – een *hamer!*

Nu smeedden zy het afgekapte gekromde einde van den haak tot eene regte punt, sleepten en scherpten dezelve vervolgens op steenen, maakten ze vast met riemen van rendier-huiden aan eenen dikken en langen tak van één der boomen, welke de zee had aangespoeld, en daaruit ontstond – een *lans*. Een tweede werktuig van dien aart wierd gesmeed van een der groote spykers.

Nu kwam het 'er op aan, om te onderzoeken, of deeze wapens ook wel de proef zouden doorstaan? En hiertoe deed zich schielyk gelegenheid op. Een groote witte beer, die onze vreemdelingen had ontdekt, naderde tot hunne hut; en zodra men hem

in 't oog had, besloot men om onbeschroomd op hem los te gaan. Zo gezegd, zo gedaan. Twee van de matroozen, die zich met de lansen gewaapend hadden, traden te voorschyn, liepen hem met de spietsen in de wyd opengespalkte kaaken, en hadden, schoon het gedrocht zyn best deed, om zich wederom los te maaken, eindelyk evenwel, hoewel ter naauwer nood, het geluk, om het te dooden. De helden veegden hun zweet af, en men sleepte den buit naar de hut.

Het vleesch van den beer diende hen nu voor eenen tydlang tot voedsel, en zy vonden het zo goed van smaak, als rundvleesch, het zy dan, dat het 'er indedaad eenige gelykheid mede had, of dat de honger hetzelfde kruidde. De groote ruige huid was voor hen nog een middel meer, om zich in hunne hut tegen de koude te beschermen. Nog vonden zy in de deelen van zyn ligchaam iets, het welk voor hen van zeer veel nut scheen te zyn, en waarop zy dus hunne geheele oplettendheid vestigden. Dit waren de peezen of zenuwen van het dier. Zy vonden naamelyk, dewyl zy nu begon-

nen hadden, om met alles, wat hen voorkwam, allerlei proeven te neemen – eene gewoonte, welke ik myne jonge Leezers niet genoeg ter naarvolging kan aanprijzen! – zy vonden, zeg ik, dat deeze peezen, als dik gaaren of bindtouw in verscheiden dunner draaden konden gesplitst worden, eene ontdekking, welke hen nu de grootste vreugde veroorzaakte en in het vervolg van tyd voor hen van zeer veel nut was.

Terwyl zy hunne gedachten verder daarover lieten gaan, bemerkten zy eensklaps, dat zy door de hulp van deeze peezen een werktuig konden maaken, om 'er rendieren door te dooden; en terstond sloeg men handen aan het werk. Zy konden met weinig moeite door hulp van het mes de onlangs gevondene denne-wortel de gedaante van een boog geeven; en de zenuwen waren zeer bekwaam, om de plaats van een goede pees aan dien boog te vervangen. Nu ontbrak 't alleenlyk nog aan pylen; maar ook deeze wierden welhaast en gelukkig gevonden. Van vier spykers smeedde men even zo veel punten voor een pyl, sleep dezelve scherp, en bevestigde ze met bindtouw van de

zenuwen aan denne stokjes, en aan het ander einde bond men veëren van water-hoenders en zee zwaluwen. Boogen en pylen waren gereed.

Ik herhaal het: de mensch is een verbaazend schepsel! Hy weet met alles voordeel te doen; hy weet zich naar alle omstandigheden te schikken, en in alle verlegenheid te helpen, zo hy slechts den dierbaaren, grooten, heiligen schat, welken de Schepper in zyne ziel heeft gelegd – de *Reden*, niet ledig en ongebruikt laat liggen. Draagt 'er roem op, jonge Vrienden! dat gy menschen zyt; maar betoont ook uwe achting jegens de verhevene menschelyke natuur in elk ander mensch, die uw broeder, die een deelneemer is in de verhevene en verwonderenswaardige vermogens, waarmede de algemeene Vader der menschen dit zyn voortreffelykste schepsel op aarden heeft toegerust!

Wie zou gedacht hebben, zo de ondervinding het niet geleerd had, dat een slechte yzere haak, eenige spykers en een denne-wortel, vier mannen eenige jaaren bescherming tegen grimmige dieren, welke tienmaal sterker waren, dan zy, en voedsel in over-

vloed zou hebben kunnen verschaffen? En evenwel was dit zo. Want onze fiere Russen, gewaapend met de twee lansen, vatten het nu tegen elken beer op, en door de hulp van de vervaardigde vier pylen doodden zy in den tyd, dat zy op dit woest eiland doorbragten, niet minder, dan – *tweehonderd en vyftig rendieren*, behalven eene groote meenigte van witte en blaauwe vossen. Leezer! verheft zich uw hart niet by de gedachte, dat deeze matroozen met u van hetzelfde geslacht waren? Niet? – Wel, ga dan heen, en zoek door vleijen en kruipen een van die blinkende teekens van onderscheiding te verkrygen, welke, indien ze niet door uitmuntende verdiensten verworven worden, voor den menschen-kenner een merkteeken meer zyn, dat hy, die zich daarop verhovaardigt, niet verdient een mensch te zyn! –

De grootste behoeften van onze matroozen waren nu gelukkig vervuld. Zy konden zich tegen hunne geduchte vyanden, de beeren, verweeren, en zy konden rendieren en vossen doden, om hunnen honger te stillen. Water schepten zy of uit de fonteinen,

welke hier en daar tusschen de rotsen opwelden, of zy smolten, wanneer de koude al het water in ys had veranderd, de sneeuw, en wierden op deeze wyze van drank voorzien. Nogthans ontbrak hun nog zeer veel, om hun leven in dit barre gewest eenigszins te onderhouden.

Zy hadden wel hout, om hunne hut te verwarmen, maar zy moesten het zuinig gebruiken, omdat men niet met zekerheid kon voorzien, of weldaadige stormen hen telkens op nieuws dryfhout zouden bezorgen. Zy hadden eenen kleinen ketel; maar dewyl die hun eenig huisraad was, het welk zy volstrekt niet missen konden, om water te scheppen en te bewaaren, gelyk ook om sneeuw te smelten: zou het te veel gewaagd geweest zyn, wanneer zy denzelven ook tot kookken hadden willen gebruiken. Zy moesten zich derhalven daarmede vergenoegen, om het vleesch alleen een weinig te roosten, en hetzelfde vervolgens zonder brood en toespys te nuttigen. Maar wanneer men zulke kost dag aan dag, des morgens 's middags en 's avonds geniet, kunt gy ligtelyk nagaan, dat men ten laatsten niet kan nalaaten naar

eene verandering te haaken. Deeze onderzoekende menschen spanden ten dien einde wederom al hun verstand in, om iets uitte vinden, het welk hen voor brood kon dienen: en ook hier bleef hun nadenken geenszins vruchteloos.

Zy maakten hiertoe een begin met een gedeelte van het vleesch, 't welk zy in voorraad hadden, boven aan het bekleedsel van hunne hut in den rook optehangen. Als het genoeg doorgerookt was, hongen zy het buiten aan het dak, echter zo, dat de beeren en de vossen hetzelfde niet konden bereiken. Hier wierd het nu van de lucht en van den wind zodanig uitgedroogd, dat zy hetzelfde by het versche vleesch in plaats van brood konden eeten. Deeze manier van doen verschafte hen een dubbel voordeel; want vooreerst wierd daardoor de walging tegen hunne dagelyksche vleesch-spys verhoed; vervolgens diende zulks ook tot een middel, om het overvloedige vleesch voor het toekomstige te bewaaren.

Maar ziet hier een nieuwe behoefte! De langduurige droevige winter-nacht naderde, welke, gelyk wy uit het vorig verhaal wee-

ten, in dit gewest, byna vier maanden duurt. Wat zouden zy nu doen, wanneer zy geen lamp hadden? En hoe zouden zy 't aanleggen, om eene lamp magtig te worden? Hier zou mogelyk iemand denken: laten zy slechts hun vuur onderhouden; dit zal hun warmte en licht tevens verschaffen! Dit is wel waar; maar hoe! wanneer hun vuur eens ongelukkig uitging, hoe zouden zy dan wederom vuur verkrygen? Hun vuurslag kon hen hiertoe slechts zo lang dienen, als zy lont hadden, en de kleine voorraad, welken zy daarvan hadden medegebragt, liep ten einde. De manier, waarvan de Wilden zich bedienen, om door het wryven van twee stukken hout vuur te maaken, was hen misschien niet bekend. Maar al hadden zy dit ook geweeten, daar worden toch byzondere handgreepen en eene byzondere oefening toe vereischt, welke onze Russen onmogelyk konden hebben. Daar behooren twee verschillende soorten van hout toe, naamelyk week en hard hout: en dat, 't welke deeze menschen hadden, was maar één soort, en wel nat dennen-hout. Dus was een lamp voor hen onontbeerlyk,

om hun vuur te onderhouden, en beveiligd te zyn tegen het gevaar, hetzelfde ooit te verliezen.

Zy spanden ten dien einde nog eens al hun vindings-vermogen in, om ook deeze zo groote en dringende behoefte wegteneemen. Gelukkig hadden zy op zekere plaats van het eiland vette aarde of leem ontdekt. Deeze ter loops gemaakte ontdekking was hen genoeg; en zy begonnen terstond eene proeve te neemen, of die leem zich zou laten vormen tot een vat, het welk hen voor een lamp kon dienen. Zy kneedden dit leem, vormden hetzelfde tot een lamp, en lieten het aan het vuur droogen. Zodra dit gedaan was, leiden zy in dit lampje eene wick, van oude lappen gemaakt, en vulden hetzelfde, in plaats van olie, met rendieren vet. Nu wierd de lamp aangestooken; maar zodra het vet begon te smelten, zagen zy tot hunne grootste bekommering, dat het door de alte losse aarde heen drong en by droppelen neêr viel. Dit was een even zo onverwachte als akelige streep door hunne reekening.

Zy lieten zich echter daardoor niet moe-

deloos maaken. Zy dachten veelmeer op een middel, om de tusschenruimten van het losse leem, waar het vet door heen drong, te stoppen. Ten dien einde maakten zy een nieuwe lamp, lieten dezelve eerst in de lucht wél droogen, maakten ze vervolgens in het vuur gloeiende, en wierpen ze eindelyk in gekookt meel, het welk zy gelukkig nog niet geheel en al gebruikt hadden. Dit in kookend water opgelost meel drong in elke kleine tusschenruimte van het leem en maakte hetzelfde digt. Daarna lieten zy de lamp droogen; en toen zy nu wederom de proef namen, genooten zy de onuitspreekelyke blydschap, om te zien, dat dit middel van eene goede uitwerking was geweest, dat de lamp was digt geworden en 'er het vet niet meer doordrong. Tot meerder vastigheid plakten zy, door de hulp van de pap, van buiten aan de lamp een stuk linnen, het welk een van hen van zyn hembd daartoe overgaf. Maar uit vrees, dat dit voor hunne geheele tegenwoordige welvaart zo ongemeen gewigtig huisraad door eenig toeval kon gebrooken worden, maakten zy zonder uitstel nog twee anderen, om in zulk een geval niet in

verleegenheid te geraaken De benoodigde wieken maakten zy van hunne hembden en van oud takelwerk, het welk zy onder de overblyfselen van schepen aan het strand hadden gevonden.

Tot dus verre hebben wy aan het voorbeeld van deeze braave mannen gezien, wat *oplettendheid*, *nadenken* en een *onvermoeide yver* vermoogen; thans zullen wy gelegenheid hebben, van hen te leeren, hoe gewigtig het in veele voorkomende gevallen voor ons geluk is, wanneer men ook gelet heeft op eigene *ondervindingen* en ook tevens op die van anderen.

Onze goede Russen begonden de scheurbuik te ondervinden. Het is bekend, dat deeze ziekte, waaraan de zeevaarenden zo dikwerf onderhevig zyn, gemeenlyk dies te vreesselyker is, hoe verder men in den kouden aardgordel aan de aspunten nadert. Zy bestaat in eene verrotting in het bloedd, welke zich eerst en voornaamelyk aan het tandvleesch mededeelt, maar zich vervolgens door het geheele ligchaam verspreidt, en hem, die daarvan aangetast is, in eenen hoogen graad ziek en ellendig maakt. Men kon

voor zien, dat onze matroozen binnen eenen korten tyd door dit ongemak zodanig zouden aangetast worden, dat zy zich niet meer van de plaats zouden beweegen, laat staan dan kunnen uitgaan, om rendieren te schieten, beeren te dooden, of hout optehaalen. En was het eerst zo verre met hen gekomen, dan was hun ondergang beslist; dan moesten zy hulploos en ellendig van koude, honger en dorst op de jammerlykste wyze sterven. Een afgrysselyk vooruitzicht!

Wat baatte hen nu de inspanning van hun verstand, hunne oplettendheid op alles, wat hen eenig voordeel kon toebrengen, hun taai geduld, hun vertrouwen op God, hun moed – zo 'er niet by deeze bevallige en onontbeerelyke deugden nog *iets* kwam, zonder het welk wy in veele gevallen niet in staat zouden zyn, om ons uit meenige groote verleegenheid te helpen? Dit is – verzaamelde *kundigheden* en *ondervinding*. Ons eigen verstand kan niet alles uitvinden, onze beste naarstigheit kan niet alles doen, en Gods goedertierene en wyze Voorzienigheid helpt niet door wonderen; zy bezorgt alleenlyk de middelen, om ons te helpen; zy geeft, wanneer wy op

haar vertrouwen, en alles doen, 't welk ons mogelyk is, ons deeze middelen ter regter tyd aan de hand: maar onze zaak is 't, om 'er op te letten, de dingen in de waereld naar derzelver eigenschappen en werkingen te leeren kennen, eigene ondervindingen en die van anderen met oplettendheid te verzaamelen, en in het ons van God verleend geheugen te bewaaren, om ons dezelve ter regter tyd wederom te herinneren. Dan zeegent hy, dien de onvermoeide poogingen van zyne menschen tot hunne volmaaktheid en gelukzaligheid aangenaam zyn, het gebruik van zulke middelen, en – wy worden geholpen.

Gelukkig was het voor de overigen, dat de één van onze vier eilanders zich van zyne jeugd af gewend had, zorgvuldig te letten op zyne eigene ondervindingen en de ondervindingen van anderen, en elke goede kundigheid, welke hy in zynen stand gelegenheid had gehad te verwerven, zyn geheugen diep inteprenten, *zelfs dan ook, wanneer hy niet kon voorafzien, waartoe dezelve hem eerlang van nut zouden kunnen wezen.* Dit was de jongste van hen, J. VAN HIMKOF, naamelyk. Tot een groot geluk voor zich-

zelve en voor zyne lotgenooten, vond hy in zyn geheugen onder meerder nuttige kundigheden, welke hy byeen vergaderd had, ook eenige middelen tegen de scheurbuik aangeteekend, waarvan geloofwaardige menschen hem hadden verzekerd, dat men dezelve zeer heilzaam bevonden had. Hy gaf dan aan zyne makkers den raad, om zyn voorbeeld te volgen, en zich dagelyks, zelfs al was het weder nog zo ruuw, en de koude nog zo fel, veel, zeer veel beweging te verschaffen: want voegde hy 'erby, wie van ons de neiging tot de rust en den slaap den teugel viert, en zelfs maar eenige dagen lui blyft, zal daarna, hoe gaarne hy ook wilde, niet wederom kunnen opstaan en zich bewegen. Vervolgens, zeide hy, moeten wy zo veel lepelblad, als wy by mogelykheid onder de sneeuw en het ys kunnen opkrabben, zoeken byeen te brengen, en vooral, raauw eeten; want raauw moet het, gelyk ik altyd gehoord heb, van de beste uitwerking wezen. Doch, dit moeten wy buitendien wel doen, dewyl wy het toch niet kunnen koken, al wilden wy ook. Verder moeten wy, zo dikwerf als wy een rendier dooden, besluiten,

om het warme bloed van hetzelfde te drinken; want zo doen onze voorige nabuuren, de Samojeeden; en ik heb dikwerf hooren zeggen, dat zy dit niet doen, omdat het goed smaakt, maar omdat zy uit de ondervinding weeten, dat ook dit een middel tegen de scheurbuik is. Eindelyk heb ik ook van dezelfde Samojeeden gehoord, dat zy tot hetzelfde einde de visschen en het vleesch door en door laten vriezen, en dan het een en ander raauw nuttigen. Visch ontdek ik nu juist niet aan onze kust, en al waren 'er ook nog zo veelen, wy zouden ze toch niet kunnen vangen, dewyl wy 'er geen werktuigen toe hebben: maar wy hebben, Godt zy gedankt! vleesch. Hiervan zullen wy van tyd tot tyd iets laten doorvriezen en raauw eeten, hoe zeer onze aan zulke kost niet gewoone natuur zich ook daartegen verzet. By geneesmiddelen moet men niet vraagen hoe dezelve smaken, maar waar zy goed voor zyn? Welaan dan, myne Kameraaden! frisch aan het werk, volgt myn voorbeeld, en laat ons lepelblad gaan zoeken!

Twee van zyne lotgenooten, de Stuurman en de tweede matroos, volgden zynen raad,

en bevonden 'er zich zeer wel by. De derde matroos FOEDOR WERIGUIN, een zwaarlyvig en bygevolg ook traag mensch, kon het onmogelyk van zich verkrygen, om hetzelfde te doen. Hy bleef zo gaarne op zyn week en warm leger in de hut liggen, terwyl dat de overigen in de dikke sneeuw rond liepen; en het bloed van rendieren, benevens het raauwe vleesch stond zyne tedere tong zodanig tegen, dat hy onmogelyk besluiten kon, om 'er deel in te neemen. En wat was het gevolg daarvan? Dit: de drie eersten bleeven gezond en sterk; voornaamtlyk verwierf JOAN HIMKOF, die zich het meest oefende, zulk eene vaardigheid, in het loopen, dat hy daarna altyd tegen het snelste paard kon loopen. FOEDOR WERIGUIN daarentegen, die ondertusschen de rust genoot, wierd van dag tot dag meer van de scheurbuik aangetast; kon na verloop van eenen korten tyd in 't geheel niet meer uitgaan, hy kon zich eindelyk in 't geheel niet meer roeren, niet eens zo veel roeren, dat hy de hand aan den mond kon brengen, zo dat zyne mededoogende makkers zich genoodzaakt vonden, om hem als een eerstgebooren kind het eeten in den mond te

steeken. En in deezen jammerlyken staat bragt hy zes jaaren door, tot dat eindelyk de dood van zyn leven een einde maakte.

Dit is wederom een zeer leerryke trek in onze geschiedenis. Men ziet hieruit, hoe noodzaakelyk het is, *om den raad van ervaaren lieden te volgen*, en men kan tevens daaruit leeren, *hoe allernadeeligst de traagheid en verwyfdheid in elke omstandigheid des levens zyn*. De mensch gelykt naar het water; zolang dit loopt, blyft het versch, maar het heeft naauwelyks eenige dagen stil gedaan, of het is bedorven, en begint te verrotten. Zo is 't ook met den mensch geleege, zodra hy zich aan de traage rust overgeeft. Werkzaamheid, werkzaamheid, myne jonge Vrienden! is het eenige, veilige en algemeene middel, om ons naar ligchaam en ziel gezond en vrolyk te houden. Luiheid en gemak integendeel dompelen ons zekerlyk in ziekten, misnoegen en ellende. Merkt deezen gouden les op!

En indien voornaamelyk de een of de ander van u een zeeman mogt worden, dient hy te weeten – 't geen ik van verscheidene oude en ervaaren zeelieden geleerd heb

–

dat 'er geen beter middel is, om zich op dit element tegen de scheurbuik en andere zeeziekten te beveiligen, dan in eene geduurige werkzaamheid te blyven, en de neiging tot de rust en den slaap, welken men op zee meer, dan op het land, ondervindt, zo weinig als mogelyk in te volgen. Ik hoorde eens van een Kommandeur van een Russisch oorlogschip, het welk reeds een geruimen tyd in zee was, dat hy niet één man aan boord had, die van de scheurbuik gekweld was, en wanneer ik hem verzocht, om my het middel te noemen, waardoor zyne scheepslieden zo gezond waren gebleven; antwoordde hy: 'het vermyden van de traage rust, beweging des ligchaams, en vrolykheid van geest. Ik draag 'er zorg voor, voegde hy 'er by, dat myn volk, zo dikwerf als het geenen arbeid heeft, op het dek moet danssen; en ik heb altyd gevonden, dat dit een goed middel was, om hen gezond te houden.'

Onze helden – maar van nu af spreek ik alleen van de drie fiere mannen; de vierde was voor zich-zelf en voor het gezelschap verlooren, zodra hy zich aan de traag-

heid had overgegeeven; – onze drie helden dan hadden nu reeds meenigen lastigen berg beklommen; maar daar waren nog veele anderen, welke zy nog moesten beklimmen. Hunne hembden waren eensdeels reeds tot wieken gebruikt, anderdeels moesten zy daartoe nog bewaard worden; hunne schoenen en koussen waren versleeten, met hunne overige kleeding stonden zy niet veel beter, en de grootste strengheid van den winter was voor de deur. Dus moesten zy 'er hunne gedachten noodzaakelyk over laten gaan, om in plaats van de versleetene kleederen anderen te maaken. Maar waar zouden zy die van daan haalen?

Wel is waar, zy hadden huden van beeren, rendieren en vosschen: maar deeze waren niet bereid. Hoe zouden zy 't aanleggen, om dezelve week en bruikbaar te maaken? En al konden zy dit, hoe zouden zy, die geen kleërmaakers en schoenmaakers waren, nog meer die geen schaar, noch naalden, noch priem, noch gaaren of pikdraad hadden, hoe zouden zy het aanleggen, om 'er kleederen, schoenen of laarsen van te maaken? Wederom een moeijelyke taak.

Zy begosten daarmede, dat zy op middelen dachten, om de vellen te bereiden. Ten dien einde leiden zy eenigen van dezelve verscheidene dagen lang in het water, om ze regt te laten doorweeken en aan het rotten te brengen. Vervolgens beproefden zy, om het daardoor los geworden hair uittrekken en afteschaaven, en dit gelukte hen. Hierop wreeven zy het kaal gemaakte maar nog natte leêr zolang tusschen hunne handen, tot dat het onder het wryven droog wierd. Nu smeerden zy hetzelfde met vet van rendieren, en wreeven het op nieuws, waardoor het eindelyk zo week en handelbaar wierd, dat het gemakkelyk kon verwerkt worden. Dit zou dienen tot schoenen en laarsen.

Maar nu hadden zy ook ruige pelsen noodig tot kleederen, om zich tegen de zwaare koude te beveiligen. De raauwe huiden konden zy ook hiertoe niet gebruiken; zy moesten dus nog eene andere manier uitvinden, om het leêr te bereiden, waardoor de huiden week wierden gemaakt, zonder het hair te verliezen. Zy overleiden dit, maakten eene proeve, en tot hunne grootste

blydschap gelukte die ook. Zy lieten naamelyk de hiertoe geschikte huiden niet langer dan éenen dag in het water liggen, om ze eerst regt te laten doorweeken, vervolgens behandelden zy dezelve naar de voorige wyze, alleenlyk, dat zy het hair niet uit plukten. Op deeze wyze verschaften zy zich binnen weinige dagen goede stoffaadje tot schoenen, laarsen en kleederen.

Maar nu deed zich de grootste zwaarigheid op. Hoe zouden zy nu priemen en naalden verkrygen? En wanneer zy die hadden, vanwaar zouden zy dan pikdraad en naaigaaren haalen? De laatste zwaarigheid was schielyk weggenomen. Zy wisten immers reeds, dat zy de peezen van de beeren en rendieren in dikke en dunne draaden naar hun welgevallen splitzen en uit elkander trekken konden: maar de naalden, de naalden! Hier lag de allergrootste zwaarigheid, welke indedaad onoverwinnelyk scheen te zyn.

En evenwel wierd dezelve overwonnen. Onze vindingryke en noeste Russen sneedden vooreerst eenen spyker zo dun, dat hy naar draad geleek. Vervolgens maakten zy den draad wederom regt gloeiend, en drie-

ven dan hun mes, het welk zy tot dat einde door slypen zo scherp en puntig hadden gemaakt, in het einde van denzelfen zodanig dat het een langwerpig naalden oog vormde, gelyk men omtrent aan onze stopnaalden ziet. Daarop kaptten zy den wederom gegloeiden draad op de lengte van een stopnaald af, en door wryven en slypen op steenen maakten zy allengs het afgekapte einde zo glad, rond en puntig, dat het volkomen naar een welgewerkte naald geleek. Het eenig gebrek het welk de van hen gemaakte naalden hadden, bestond daarin, dat het oog altyd min of meer scherp bleef, en dus den draad ligt aan stukken sneed. Maar dit ongemak konden zy nu niet weeren.

Nu begosten zy kleederen en schoenen te maaken, dat het een lust was om aan te zien. De één maakte een paar laarsen, de ander een broek, de derde een rok van een geheel nieuwe uitvinding. De twee eersten bedienden zich van hunne oude kleederen tot modellen; de derde werkte naar zyn genie, en vond een kleed uit, het welk niet gepaster voor het koude klimaat van hun eiland had kunnen zyn. Hy liet het naamelyk

niet, als onze rokken, van vooren open, maar naaide het vast toe zo dat men het als een hembd over het hoofd moest werpen, wanneer men het wilde aantrekken. Daarenboven maakte hy 'er een kap aan, welke men over het hoofd trekken en aan den hals toebinden kon, zodanig dat 'er maar eene kleine opening voor het gezicht bleef. Hun mes moest hierby de plaats van een schaar vervangen. Thans maakten zy hunne kleederen van ruige huiden, omdat de tyd van de strengste koude naderde. Tegens den zomer vervaardigden zy anderen van bereid lêer, om zich in hunne kleeding telkensnaar het weder te kunnen schikken.

Op deeze wyze wisten deeze braave mannen, by al het gebrek aan werktuigen en hulpmiddelen, elke drukkende hehoefte door overleg, naarstigheid en noesten yver gelukkig wegteneemen. Hun toestand had nu eenigzins verdraaglyk kunnen schynen, zo niet de gedachte, welke zo dikwerf in haare geheele bitterheid by hen opkwam, dat één hunner zyne lotgenooten overleeven en dan eenzaam en hulploos alleen achterblyven, en eindelyk ellendig zoude moeten sterven, hen

van tyd tot tyd wederom zwaarmoedig had gemaakt. De arme Stuurman had nog ééne reden meer tot bekommering. Hy had by zyn vertrek uit Rusland eene Vrouw en drie kinderen achter gelaaten, die hem altyd voor de oogen zweefden. Zo dikwyls als hy in de hut van den moeijelyken arbeid, welken hy des daags had verricht, uitrustte, was zyne ziel in Rusland, midden in den kleinen kring van zyne beminden, en omhelsde hy in gedachten met een onuitspreekelyk verlangen nu de getrouwe gade, en dan dit, dan wederom een ander van zyne geliefde kinderen. O hoe dikwerf stonden zyne oogen nog vol van traanen, wanneer de oogen zyner lotgenooten reeds lang door de zoete sluimering gesloten waren! Maar het kwam 'er zodra niet weder op aan, om opteryzen en te werken, of hy was even zo goed gereed als een ander, bande alle zorglyke gedachten uit zyne ziel, en werkte wederom met alle krachten zo yverig en wakker, alsof 'er geen vrouw of kinderen ooit voor hem in de waereld waren geweest.

En merkt hier op, kinderen! wanneer

wy onze gewaarwordingen dus naar de omstandigheden weeten te beperken, en, zodra onze beroeps-beezigheden ons tot werkzaamheid oproepen, dezelve als mannen te onderdrukken: dan zyn ze goed, dan worden zy niet slap, maar verbeteren onze ziel, en in dit geval behoeft zelfs de bedaardste man zich niet te schaamen over eene traan, welke eenig menschelyk gevoel hem somtyds in het oog lokt. Maar wanneer wy ons van een anderszins nog zo goed en edel gevoel zodanig laten overweldigen, dat wy daardoor onbekwaam worden tot onze beroeps-beezigheden, en in eene zuchtende of kermende werkeloosheid wegzinken: dan kunnen wy anders wel goede menschen zyn, maar mannen zyn wy niet. Zwakke, gevoelige, verwyfde zielen zyn wy in mans-kleederen; en is het niet schande, om de monteering van het sterker geslacht te draagen, en zich zodanig aan te stellen, alsof men mede tot de zwakkere sekse behoorde?

Doch laat ons tot onze eilanders wederkeeren! Dewyl nu hunne dringendste behoeften bevreedigd zyn, hebben wy tyd,

om het een en ander te hooren van de eigenaardige byzonderheden van het eiland, waarop zy leefden.

Alles, wat ik in de voorige geschiedenis van *Spits-bergen* over 't algemeen heb verhaald, geldt ook van dit kleiner eiland, het welk een gedeelte daarvan uitmaakt. De lengte van dit eiland bedraagt zes-en veertig uren, en de breedte byna even zo veel; maar het wordt, gelyk geheel *Spits-bergen*, niet van menschen, maar alleen van witte beeren, van rendieren, en van witte en blaauwe vossen bewoond. Het geheele eiland is vol bergen en spitse rotsen van eene verbaazende hoogte, welke jaar in jaar uit met sneeuw en ys bedekt zyn. Behalven het heilzaame lepel-blad, 't welk hier en daar, en het mosch, 't welk overal in overvloed voorhanden is, vonden zy op het geheele eiland geen gewas. Tusschen de rotsen welt overal fontein-water op, en loopt met kleine beeken in zee; rivieren van eenig belang vonden zy 'er niet. De lange winter-nacht duurt hier byna vier maanden; en even zo lang ook de langste dag. De maan loopt in de afwezigheid der zon, dat is, in den

langen winter-nacht, omtrent twee maanden onophoudelyk aan den gezichteinder rond, zonder onder te gaan, even gelyk de zon doet ten tyde van den langen dag. Het blinkende noorder-licht is eene groote weldaad voor deeze noordelyke gewesten, in den tyd dat zy het licht der zon moeten missen.

De koude is hier, gelyk wy reeds weten, vreesselyk; evenwel wordt dezelve, gelyk onze matroozen hebben opgemerkt, in het midden van de maand November door een aanhoudende regen minder, 't welk tot het begin van de maand January toe, en dus omtrent zeven weeken duurt. In deezen geheelen tyd reegent het byna onophoudelyk, en dan is het wêer vry zacht, en byna zodanig, als wanneer het by ons in den winter regenachtig is. Van onweder hoort men hier zelden iets. Niet meer dan eenmaal in de zes jaaren, hoorden onze matroozen van verre een doffen donder. De sneeuw groeit in den winter tot eene verbaazende hoogte. Men kan 'er zich een denkbeeld van vormen, wanneer men hoort, dat de hut, welke drie vademmen hoog was, in den winter gemeenlyk geheel onder de sneeuw stond, zodanig,

dat zy geen anderen uitgang hadden, dan eene opening, welke boven aan het dek van de hut gemaakt was.

Nog hebben onze Russen, als iets zonderlings opgemerkt, dat zy, geduurende hun geheel verblyf op dit eiland, nooit eenig ongedierte by zich bespeurd hebben, schoon het hen onmogelyk was om hun ligchaam en kleederen zindelyk te houden, en schoon zy zowel voor als ook na dien tyd met kleine schepselen van dien aart vry gemeenzaam leefden. Reizigers, die de linie passeerden, meenen hetzelfde waargenomen te hebben; en men verzekerd dat matroozen, die vol ongedierte waren, schielyk daarvan bevryd wierden, zodra hun schip den evenaar door was, maar daarmede ook wederom bezocht wierden, zodra zy op hunne terugreis wederom aan deeze zyde van dien kring gekomen waren. Ik laat de waarheid en algemeenheid van deeze waarneeming daar. Indien dezelve echter gegrond was, zou het wel een onderzoek verdienen, vanwaar het toch ontstaan mogt, dat eene vaart buiten den evenaar met die buiten den noorder pool-

kring, in dit opzicht, dezelfde uitwerking voortbragt?

Dit zy genoeg van de hoedanigheid van het land, het welk onze matroozen thans bewoonden.

Myne lieve jonge Leezers zullen my nu waarschynelyk niet vergen, dat ik hen van het armoedige en zeer eenvormige leven, het welk deeze menschen hier leidden, een volledig dagverhaal zal leveren. Dit zou meer gevergd zyn, dan ik doen kon, omdat de arme menschen, die de benoodigde stoffen om te schryven niet hadden, en met het bekrompen onderhoud van hun leven werks genoeg hadden, het niet in de gedachten konden krygen, om de geschiedenis van elken dag op het papier te willen brengen. Wy moeten ons dus vergenoegen met het naricht, dat zy zes jaaren lang op deeze bedroefde wyze leefden, dewyl 'er geduurende dien geheelen tyd geen schip in deeze gewesten kwam opdaagen. Zes jaaren; men bedenke eens, wat dit in heeft!

De ongelukkige WERIGUIN had in deezen geheelen langen tyd voor zyne traagheid, waaraan hy zich in den beginne had overge-

geeven, zonder ophouden en wel op eene zeer smartelyke wyze moeten lyden. Zonder zich te kunnen bewegen, zonder te kunnen opstaan of het minste doen, moest hy altyd ter neder liggen onder de grootste smarten, en van zyne getrouwe kameraaden zich het eeten in den mond laten steeken en bedienen. Eindelyk kwam de weldaadige lang gewenschte dood, drukte hem de oogen zachtjes toe, en verlostte hem van zyn lyden. Zyne vrienden begroeven zyn ligchaam in de sneeuw. Met eene zorgvuldigheid, welke hen en het menschmod tot eer verstrekt, hadden zy hem tot aan zyn einde opgepast. Zelf ellendig zyn, met gebrek, nood en de grootste moeijelykheden worstelen, en dan evenwel nog met zeer veel ongemak eenen zieken broeder koesteren, en wel zes jaaren lang koesteren; Kinderen! dit wil veel zeggen. Hiertoe wordt een graad van deugd vereischt, waarvoor ligt weinige ryke en in overvloed leevende menschen vatbaar zouden zyn. Maar zo is 't gesteld; wederwaardigheden verwekken en versterken elke deugd, en eigene rampen maaken ons mededoogende en gereed om an-

deren te helpen. O laat ons God danken, zelfs wanneer hy ons ongemakken oplegt; want zy zyn een balsem voor onze zieke zielen, en de oorzaak dat zy van veele zwakheden geneezen wordt!

Men zou denken, dat de drie gezonden blyde waren geweest, dat zy eindelyk eens van den zieken, die hen zo zeer tot eenen last was, ontslaagen waren; maar neen! Zy zouden zyn treurig leven gaarne hebben willen verlengen; zy zouden den last, welken hy hen veroorzaakte, gaarne nog zes jaaren hebben willen draagen. Want hy was by al zyn onvermogen, om iets voor hen te doen, toch altyd nog een mensch meer voor hen tot gezelschap; en wanneer men, als zy, op een woest eiland leeft, en zich van de geheele bewoonde waereld door ontzagchelyke zeeën ziet afgesneeden: ô dan reikhalst men naar het vermaak van 't gezelschap, en alleen de tegenwoordigheid van een menschelyk wezen is een onwaardeerbaar goed voor ons. Zo heeft de algemeene Vader der menschen alle zyne kinderen, door een ingeschaapen drift tot gezelligheid, weeten te vereenigen. Hiertoe kwam by onze eilanders

nog de telkens op nieuws opwellende gedachte, dat de één vóór, de ander na, sterven zou, en dat het schromelyk lot, om alleen over te blyven, eindelyk toch één van hen gewisselyk moest treffen. Dat men zich in de plaats van deeze arme menschen stelle, en dan gevoele, hoe grievende deeze gedachten zyn moest!

Doch, het is tyd, om naar het einde van deeze aanmerkelyke geschiedenis te spoeden.

Eens, toen zy, om dryfhout te zoeken, naar het strand waren gegaan, en met reikhalzende oogen over de zee uitzagen naar de zyde, waar Rusland voor hen lag: ontdekten zy geheel onverwachts – en ô, wie zou hun hunne overmaatige vreugde kunnen schetsen! – een schip, het welk op eenen vry verren afstand van het eiland op de golven dreef. Een oogenblik waren zy buiten zich-zelfen van verrukking. Maar zy trachtten schielyk weder tot bedaaren te komen, dewyl de gedachte in hunne ziel opkwam, dat het schip, wanneer zy hier werkloos bleeven staan, en zich aan hunne overmaatige blydschap wilden overlaaten, mogelyk

wel wegzeilen, en voor altoos uit hunne oogen verdwynen kon. Spoedig liepen zy naar de hut, haalden vuur en hout, stookten hier op den eenen, en daar op eenen anderen heuvel een sterk brandend vuur, zo dat de vlam en de rook in de lucht opsteegen. Een van hen liep om een rendier-huid te haalen, bond dezelve gelyk een vaandel aan een langen staak en liep daarmede aan het strand, om door de beweging van die lederen vlag de menschen op het schip te kennen te geeven dat hier menschen waren, die om verlossing smeekten. Gelukkig ontdekte men op het schip zowel het vuur als de vlag, en de Schipper, denkende aan den heiligen pligt der menschlievendheid, steevende naar de kust. Nu ging het schip niet verre van het strand voor anker liggen; en vervolgens zond men een boot met manschap af, om te zien, hoe 't met de drie menschen aan het land geleegeen was.

Stelt u, indien gy kunt, de verrukking van onze arme eilanders, en de verwondering van de menschen in het schip voor, toen zy drie geheel in leêr en pelsen gekleed-

de menschelyke gedaantens voor zich zagen, en hunne verbaasdheid, wanneer zy, die zelve Russen waren, in de Russische taal van hen wierden aangesprooken, en vervolgens hoorden, dat deeze arme schepsels hier op dit onbewoonbaar ys- en sneeuw-land meer dan zes jaaren geleefd en zich tot dus verre onderhouden hadden!

Het schip, van *Archangel* komende, had naar *West-Spits-bergen* op de walvisch-vangst moeten zeilen; maar tot veel verdriet van den Schipper, hoewel tot geluk voor onze matroozen, wierd hetzelfde door tegenwinden naar *Oost-Spits-bergen* gevoerd. Zo verstrekt dikwerf een kleine wederwaardigheid, welke den éénen treft, één of meer anderen tot geluk en zegen!

Men wierd 't welhaast eens, dat onze drie ROBINSONS met al hun have en goed aan boord genomen, en zo naar Rusland gebragt worden zouden. De Schipper begeerde daarvoor tagchtig roebels, welke men hem gaarne beloofde. – Jonge Leezer! wees niet te voorbaarig in uw oordeel. Ik lees het uit uw gezicht, dat gy op den Schipper

boos wordt, en gereed zyt hem voor een onmensch, voor een barbaar uit te schelden, vermits hy in staat was, zich zulk eenen liefde-dienst zo duur te laten betalen. Maar hoor eerst, wat onze mannen daarvoor aan boord mogten brengen.

Zy waren naamelyk in den tyd, dat zy op dit eiland waren geweest, ryk geworden. Hunne vergaderde schatten, welke vry veel plaats besloegen, bestonden in de volgende zaaken: twee duizend ponden rendier-vet, meer dan tweehonderd rendier-huiden, tien beeren-huiden en eene groote menigte van blaauwe en witte vossen-huiden. Wanneer men nu nog hierby reekent alle hunne zomer- en winter-kleederen, hunne spietsen, boogen, pylen, hunne lampen, hunne byl, welke byna tot aan de steel toe versleeten was, hun mes, het welk ook zeer versleeten was, hun gaaren van peezen gemaakt, hunne priemen en naai-naalden, welke zy bewaarden in eenen door hen-zelfen maakten, zeer konstig gewerkten koker van been: dan zal men 't zo zeer onredelyk niet meer vinden, dat de Schipper zich aan vracht voor

alle deeze zaaken, welke in Rusland meer dan tweeduizend roebels waardig waren, van zulke ryke menschen tagchtig roebels deed betaalen, te meer dewyl hy de drie persoonen nog in alles moest vry houden. Dus verdient hy ook niet, hierom voor een onmensch gescholden te worden; en dit was wederom een voorbeeld, hoe ligtelyk men kan mistasten in het beoordeelen van zynen evenmensch, vooral wanneer men zo voorbaarig is, gelyk jonge lieden dikwyls pleegen te zyn.

Alle deeze genoemde zaaken waren nu aan boord gebragt; de Schipper ligtte de ankers, en onze matroozen namen met vreugde afscheid van het land, waarin zy geduurende zes jaaren en drie maanden zulk een armoedig en hoopeloos leven hadden geleid. Na eene vaart van vyf weeken kwamen zy eindelyk gelukkig te *Archangel* aan.

By hunne landing gebeurde 'er nog een geval, het welk zeer droevig had kunnen afloopen. De vrouw van den Stuurman ALEXEY HIMKOF, die haaren man, dien zy teeder beminde, reeds lang als dood had

beweend, stond toevallig op de brug van *Archangel*, toen het schip by dezelve voor anker ging liggen. Zy zag haaren man op het dek, herkende hem, deed een sterken schreeuw en sprong de brug af, om terstond in zyne armen te vliegen. Maar zy deed den sprong te kort, viel in het water, en ter naauwer nood gelukte het de matroozen, om 'er haar wederom uittehaalen, voor dat zy nog verdronken was. Arme HIMKOF! welk een bitter lot zou het voor u geweest zyn, wanneer gy na zo veele moeijelykheden doorgestaan te hebben, juist daartoe had moeten wederkeeren, om uwe lieve vrouw, nog eer gy haar had kunnen omhelzen, voor uwe oogen te zien verdrinken!

Hieruit ziet men, tot welke onbezonnen daaden ons de hartstogten kunnen verleiden, wanneer wy ons aan dezelve geheel en al overgeeven.

Nu stapten onze helden aan land, en wel in hunne Spitsbergse kleeding. Het saamengevloaide volk ontving hen met verbaasdheid en gejuich; en mannen van kunde deden

nu den een, dan den anderen van hen by zich komen, vroegen hen tot herhaalde reizen naar elke byzondere omstandigheid van hunne wonderbaare geschiedenis, lieten zich de medegebragte zaaken vertoonen, en overtuigden zich daardoor volkomen van de waarheid van alles wat ik u deswegen heb verhaald.

III. Reistogt van Vasco de Gama, naar Oostindië. De eerste, welke door de Portugeezen langs Africa volbragt wierd.

Inleiding.

In de vyftiende eeuw hadden de *Venetiäanen* byna den geheelen handel naar Indië aan zich getrokken, en zich daardoor by uitstek verrykt. Zy voeren derwaards door de *middellandsche zee* naar *Alexandrië* in Egipten, van daar naar *Suez* op de aardëngte, welke Asie met Afrika verëenigt, vanwaar zy door de *roode* en *arabische zee* naar *Kalicuta* of een andere haven aan de kust van het eerste Oostindisch schier-eiland steevenden. Ik verzoek myne jonge Leezers, om de genoemde zeeën en plaatsen op de landkaart te zoeken.

Andere Europeesche Natiën beschouwden met wangunst de onmeetelyke rykdommen, welke Venetiën door dien handel toevloeden. Gaarne zouden zy een gedeelte van dezelve afgeleid hebben; maar daartoe was geen ander middel, dan dit: om naamelyk eenen nieuwen weg naar Indië door de zee

te vinden. De Portugeezen, in dien tyd een onderneemend volk, waren de eersten, die op het denkbeeld kwamen, om dit middel te beproeven, en de nieuwe weg, welken zy wilden uitvinden zoude rondom Afrika gaan door die zeeën, waardoor men, gelyk myne jonge Leezers weeten, thans indedaad gewoon is naar Oostindië te zeilen. De vraag was nu nog, of zulk eene vaart ook wel doenlyk was?

Men had wel een oud naricht, dat reeds in aloude tyden zeker Koning van Egipte, NECHO genaamd, door Fenicische schepen geheel Afrika had laten omzeilen: men was echter niet vast verzeekerd, of dit naricht wel gegrond was. Veelen ontkenden ronduit de mogelykheid van zulk eene onderneeming, en wel uit zodanige gronden, welke thans een kind kan wederleggen. Zy verbeeldden zich naamelyk, dat Afrika naar het zuiden toe geen einde had, maar zich uitstrekke tot aan het zuider-aspunt, en dat het uit dien hoofde onmogelyk was om het rond te zeilen. Daarenboven hielden zy 't, insgelyks ten onrechte, voor eene besliste zaak, dat dat gedeelte van onzen aardbol,

het welk men gemeenlyk den *warmen aardgordel* noemt, van de zon zodanig gebrand wierd, dat geen mensch in staat was, om het 'er uittehouden. Ja, zy vreesden zelfs, dat de gloed der zon in die warme gewesten zo groot mogt weezen, dat zy de schepen aansteeken, en met man en muis tot asch zou verbranden.

Lagcht niet, myne jonge Vrienden! over de groote onkunde, welke men hierby te kennen gaf. Men kende in dien tyd van onze aarde en van haare natuurlyke gesteldheid nog zo weinig, dat wy allen, wanneer wy in denzelfden tyd hadden geleefd, zekerlyk niet veel verstandiger zouden geoordeeld hebben. Thans, na dat 'er reeds zo veel duizend reizen naar alle hemelstreeken gedaan, en zo veele van dezelve beschreeven zyn, is 't geen groote konst meer, om het belagchelyke van die vrees te begrypen. Dit kan nu elk kind doen; maar in dien tyd was 't geheel anders.

Evenwel waagden het de Portugeezen, om, in weerwil van deeze afschrikkende redenen, op deeze gewigtige ontdekking uitteloopen. Hunne eerste poogingen bereikten

wel nog niet het bedoelde oogmerk; maar zy bereikten toch iets, het welk hen naar genoegen beloonde. Zy ontdekten naamelyk van tyd tot tyd de eilanden *Porto Santo* en *Madera*, de *Azorische eilanden*, het *groene Voorgebergte*, en eindelyk zelfs de *Kaap de goede hoop*, als de laatste zuiderhoek van Afrika. Hy, die deeze laatste ontdekking voltooide, en de genoemde Kaap werkelyk omzeilde, was BARTHOLOMEUS DEÄZ.

De mogelykheid, om Afrika heen naar Indië te zeilen, scheen nu voldongen te zyn: nogthans waren 'er menschen, die dezelve altyd nog in twyfel trokken, en de hoop, om dit oogmerk eindelyk te bereiken, altyd nog voor een ydele harssenschim hielden. Dat men de linie kon passeeren, zonder van de zon verbrand te worden, en dat Afrika zich niet in 't oneindige uitstrekke, maar ergens eindigde, en dat men 'er om heen kon zeilen, konden zy nu zekerlyk niet meer ontkennen. Maar by ongeluk had DIÄZ by de Kaap de goede hoop een' zwaaren storm doorgestaan, en deeze Kaap uit dien hoofde den bynaam *Tormentoso*, dat is, de stormachtige gegeeven, Dit was nu voor deeze

kleinhartige menschen genoeg, om hieruit het besluit optemaaken, dat het in dit gewest altyd stormde, en dat het dus onmogelyk was, om daar verder door te dringen. Welke voorbaarige besluiten kunnen lafhartigheit en vrees niet voortbrengen!

Inmiddels behoorde de Koning EMANUEL van Portugal niet tot het getal van die lafhartige twyfelaars; hy was zodra niet aan de regeering gekomen, of hy dacht 'er met ernst op, om het plan van zyne Voorvaderen, om Oostindië ter zee te ontdekken, volkomen ter uitvoer te brengen. Hy deed zonder uitstel eene vloot uitrusten, en verkoor tot aanvoerder van dezelve eenen man, die de bekwaamheit en den moed, welke tot zulk eene groote onderneeming vereischt wierd, in eenen hoogen graad bezat. Zyn naam was VASCO DE GAMA, en hier is de geschiedenis van zyne merkwaardige reis, waarop hy deeze ontdekking gedaan heeft!

1. Reis van Belem naar de Kaap de goede hoop, en van daar naar Mosambik aan de Oost-kust van Afrika.

De vloot, over welke VASCO DE GAMA by deeze onderneeming het bevel zou voeren, bestond uit drie vry kleine schepen, welke tesaamen niet meer dan honderd-en zestig man aan boord hadden. De naamen van die schepen waren *St. Gabriël*, *St. Raphaël* en *Berrio*. De twee laatsten wierden gecommandeerd door de scheeps-kapiteins PAUL DE GAMA, broeder van VASCO, en NIKOLAAS NUNEZ. Van den *St. Gabriël* liet VASCO zyne eigene vlagge waajen. Daarenboven wierd dit klein esquader nog verzeld van een proviantschip, waarover GONZALEZ NUNEZ het bevel voerde.

Het was den agtsten July in 't jaar 1497, en dus vyf jaaren na de door KOLUMBUS gedaane ontdekking van Amerika, toen VASCO DE GAMA by *Belem*, een vlek

onder *Lissabon* aan den *Taag* liggende, de ankers ligtte en onder zeil ging. Dewyl meerder schepen, welke allen naar eene plaats moeten, nooit verzeekerd zyn dat zy altyd by elkander blyven, vermits stormen en andere gewoone toevallen dikwerf veroorzaaken, dat zy van elkanderen afraaken, bepaalt de aanvoerder altyd zekere plaats of zeker gewest, alwaar zy elkander in zodanige gevallen willen inwachten, om wederom byeen te komen. De GAMA bepaalde by zyn vertrek tot de naaste vergaderplaats het *groene Voorgebergte* aan de West-kust van Afrika.

Deeze omzichtigheid kwam hen zeer we| te pas. Want toen zy by de *Kanarische eilanden* gekomen waren, overviel hen een zwaare storm, waarin de Admiraal zelf verre van de overige schepen af raakte. Maar dewyl nu ieder wist, werwaards hy zich moest begeeven, om wederom by de overige schepen te komen, waren zy agt dagen daarna op de vastgestelde vergaderplaats allen wederom vereenigd. Zy steevenden vervolgens naar *St. Jago*, een van de eilanden van het *groene Voorgebergte*, eensdeels om de schade, welke de schepen in den storm hadden geleeden,

te herstellen, anderdeels om water en andere ververschingen inteneemen.

Het eiland *St. Jago*, 't welk thans nog de Portugeezen behoort, en het grootste is van die eilanden van het groene Vorgebergte, verdient wel, dat myne jonge Leezers hetzelve op de kaart opzoeken, omdat het sedert eenen korten tyd door twee gewigtige gebeurtenissen zeer merkwaardig is geworden. Naamelyk tien jaaren geleeden wierden de inwooners van dit eiland met zulk eenen schrikkelyken hongers-nood bezocht, dat 'er zestienduizend van hen van honger stierven; en in den laatsten zee-oorlog viel 'er op eene reede van dit eiland eenen slag voor tusschen eene engelsche en fransche vloot, welke beiden naar Oostindië bestemd waren.

Den derden Augustus ligtte men wederom de ankers, en bleef langs de Afrikaansche kust zuidwaards opzeilen. Dewyl men in dien tyd in 't geheel nog geene ondervinding had van de in dit gewest gewoone windstreeken, was de scheepvaart aldaar nog gepaard met veele bezwaaren en wederwaardigheden, welke men hedendaagsch voor 't grootste

gedeelte weet te ontwyken. Zy bragten dus, worstelende met tegenwinden en stormen, drie geheele maanden door, eer dat zy van de eilanden van het groene Voorgebergte tot in dat gewest van de Ethiöpische zee kwamen, waarin het eiland *St. Helena* ligt, het welk myne jonge Leezers insgelyks op de kaart van Afrika vinden zullen. Thans kan men deeze reis in den tyd van eenige weeken volbrengen.

Het was op den vierden November, toen dit in dien tyd nog onbekende eiland hen in 't gezicht kwam, en zy aan hetzelfde den naam gaven, welken het nog draagt, schoon het nu niet meer aan de eerste ontdekkers, de Portugeezen behoort, maar de Engelschen hetzelfde in bezit hebben. Het eiland zelf is van geen groot belang; maar het is evenwel voor deszelfs bezitters zeer veel waardig, omdat de naar Oostindië vaarende of van daar wederkeerende Engelschen zich hier van versch water kunnen voorzien.

Ook kwam deeze ontdekking onze reizigers, die reeds sedert eenigen tyd groot gebrek hadden aan drinkbaar water, zeer goed te pas. Zy vonden ook inwooners op dit

eiland, en wel zwarten, klein van persoon en van eene zeer onaangename gedaante. Deeze gingen, naar de gewoonte der Wilden in warme landen, voor 't grootste gedeelte ongekleeed, behalven dat zy een dierenhuid, gelyk een' mantel, om de schouders hadden hangen. Hunne wapenen bestonden in boog en pylen en in houten stokken, welke in het vuur gehard en aan de einden met punten van hoorens voorzien waren. Voor het overige leefden zy van wortelen, zeedieren, voornaamelyk van walvischen – welke in dit gewest in meenigte gevonden worden – zeevogels en wilde geiten. Men vond ook honden by hen, welke naar die in Portugal geleeken.

De aanvoerder der vloot ging zelf aan land, eensdeels om de gesteldheid van hetzelfde te leeren kennen, anderdeels om op de levenswyze en zeden der inboorelingen te merken. In het wandelen ontmoette hy eenen van hen, die honig zocht – want hier zyn, gelyk in geheel Afrika, zeer veele byën, welke kostelyken honig vergaderen. Hy wilde met hem spreken, maar men verstond van wederzyden geen woord van 't

geen de één tegen den anderen zeide. Hy nam hem vervolgens mede aan boord; maar ook hier kon men niets van hem ontdekken. Men hield hem den geheelen nacht op het schip, en zette hem des anderen morgens wél gekleed aan land. De goede behandeling, welke hy had ondervonden, en de hem geschonken kleederen spoorden veele anderen aan, om zich insgelyks naar de schepen te begeeven. De Admiraal toonde hen allerlei speceryen, goud en paarlen, om te zien, hoe zy zich daarby zouden houden: maar hy vond, dat deeze dingen hen geheel onbekend waren, en dat zy 'er weinig acht op sloegen. Hy gaf hen dan kleine schelletjes, tinnen ringen en koperen penningen, waarover zy zeer veel blydschap betoonden.

Hoe vriendelyk inmiddels de toon was, waarop men van wederzyden scheen gestemd te zyn, bleek het echter welhaast, dat deeze zwarte heeren niet zeer te vertrouwen waren. Want toen een kleine troep Portugeezen het waagde, om wat dieper landwaards in te gaan, en de inboorlingen in hunne woningen te bezoeken, meenden zy te ontdekken, dat zy eenigen toestel maakten tot vyandelyk-

heden. Zy oordeelden het dus raadzaam, naar hun schepen weder te keeren. De Wilden liepen hen na; en het zou waarschynelyk tot daadelykheden gekomen zyn, zo de Admiraal het gevaar, 't welk zyn volk dreigde, van het schip niet had gezien, en met de booten tot hulp was toegeschooten. Zodra de zwarten dit zagen, liepen zy met een groot geschreeuw weder terug.

Maar deeze schynbaare vlucht was indedaad niets anders, dan eene krygslust, welke ten doel had, om de Portugeezen te beweegen, om hen te vervolgen, ten einde zy dezelve daarna konden overvallen. Want toen zy zagen, dat 'er niet één was, die hen volgen wilde, keerden zy terstond weder om, en vielen den Admiraal en zyn volk met pylon en andere wapenen verwoed aan, waardoor men genoodzaakt wierd, om naar de schepen terug te gaan. Vier Portugeezen wierden gekwest, en de Admiraal zelf ontving eene wond aan het been.

Nadat men hier twaalf dagen had vertoefd, zeilde men met eenen zuidwesten wind verder, en reeds twee dagen daarna had men het genoeg, de Kaap de goede hoop te

ontdekken. Maar een tegenwind, welke 'er thans waaide, belette hen, het land te naderen, en noodzaakte hen, om de ruime zee wederom te zoeken. Niet dan twee dagen daarna, den 20sten November naamelyk, was het hen mogelyk, de Kaap om te zeilen. Dit geschiedde onder het blaazen van trompetten en veele andere vreugde-bedryven. Aan de kust van de Kaap zag men, hoewel slechts van verre, eene meenigte van groot en klein vee, het welk zeer goed scheen te weezen, en menschen, welke naar die van *St. Helena* geleeken. Doch het is der moeite niet waardig, om myne Leezers de weinige bekrompen opmerkingen te verhaalen, welke de Portugeezen hier in het voorby-zeilen konden maaken; dewyl wy in het vervolg van tyd dikwerf naar deeze Kaap wederkeeren, en van menschen, die zich daar langer hebben opgehouden, een breedvoeriger en tevens bepaalder naricht ontvangen zullen.

Thans voeren zy langs de oost-kust van Afrika noord-oostelyk op. Nadat zy omtrent zestig mylen gezeild hadden, gingen zy in 't gezicht van het land naast een eiland

voor anker liggen, en hadden gelegenheid, om het volgende optemerken. De inboorlingen geleken naar die van *St. Helena* en van de Kaap. De landstreek scheen ryk te zyn aan olifanten en ossen. Van de laatsten bedient men zich hier tot het ryden, wanneer men hen een kussen van stro en eenen houten zadel op den rug gelegd, en een houtje door de neus getrokken heeft. Op een rots, niet verre van de kust, zag men eenige duizend *zeeleeuwen*; een dier, hetwelk in het toekomende misschien dikwerf zal genoemd worden, waarvan ik dus mynen weetgraagen Leezeren ter loops eene korte beschryving geeven moet. Het gelykt naar den zeehond, is echter grooter dan deeze, dewyl het gemeenlyk van zes tot tien ellen lang wordt. Het leeft in het water en op het land, eet vischen en gras, en verkrygt daarvan, gelyk de zeehond, dik spek, waaruit men traan kan kookken. Het ligt gaarne op eilanden en zandbanken te slaapen, echter is het, gelyk men zegt, altyd zo voorzichtig, om een wacht te stellen, welke by een naderend gevaar door zeker gebrom allarm maakt. De beweging van den

zeeleeuw, zowel in het water als ook op het land, geschiedt zo langzaam, dat men hem gemakkelyk achterhaalen kan. Hy-zelf valt niemand vyandig aan; maar wanneer hy gewond word, of men hem zyne jongen rooft, byt hy verwoed om zich. Jegens zyne jongen schynt hy zeer teder te zyn. Eer zy zwemmen kunnen, laat hy ze op zich ryden; maar hy werpt ze, zegt men, dikwerf met opzet af, opdat zy zich in het zwemmen moogen oefenen.

Zo veel van den zeeleeuw; thans zullen wy wederkeeren tot onze Portugeezen.

Weinige dagen na hunne komst verscheenen 'er omtrent negentig inboorlingen, eenigen aan den oever, anderen op de bergen. De Admiraal zond hierop eenig volk naar land, doch het moest zich eerst wél waapenen, opdat 't hen niet ging, als op *St. Helena*. Terwyl men het land naderde, liet hy schelletjes op het land werpen, welke de zwarten opraapten, en vervolgens zo naby kwamen, dat zy meer diergelyken uit zyne hand ontvingen. Hy waagde zich vervolgens met zyn volk aan land, en ruilde van de zwarten ivoore armringen voor eenige

roode nacht-mutsen. Deeze eerste byëenkomst eindigde, gelyk zy begonnen was, in eenen volmaakten vrede.

Eenige dagen daarna kwamen 'er by de tweehonderd opdaagen, die twaalf ossen en vier schaapen mede bragten, en toen de Portugeezen by hen aan land gingen, begonnen zy op fluiten te blaazen, en deeze muzyk met eenige stemmen te paaren. Om aan deeze beleefdheid te beantwoorden, deed de Admiraal zyne trompetters insgelyks blaazen, en zyn volk moest daarby danssen. Hierin verlustigden de zwarten zich zeer; en zo verliep ook deeze dag onder vermaak en wederzydsche vreugde-bedryven.

Doch deeze vriendelyke ontmoeting duurde niet altyd; want wanneer 'er eenige dagen daarna eene nog grooter' meenigte verscheen, en de Portugeezen eenen os van hen kogten, ontdekte men, dat eenige jonge zwarten zich met de wapens der ouden achter een bosch schuil hielden. De Admiraal, die voor eenen listigen overval vreesde, belastte hierop zyn volk, om zich naar eene veilige plaats te begeeven. Dit geschiedde; de Portugeezen gingen in hunne booten, en

voeren langs den oever naar een vrye plaats, waar men verre genoeg kon rond zien. Hierop braken de zwarten ook op en gingen tegenover de booten insgelyks derwaards. Hier rotten zy byeen, en scheenen toestel tot een gevecht te maaken. Maar de Admiraal, die hier menschelyk dacht, wilde gaarne vermyden, om een bloedbad onder hen aanterechten, en ging dus in de booten naar de schepen terug. Ten einde echter de baldaadige zwarten eenigen eerbied inteboezemen, liet hy een paar kanon-schooten doen, waardoor zy dan ook zodanig verschrikten, dat zy in de grootste wanorde wegliepen en hunne wapens van zich wierpen.

Hierop zond DE GAMA eenige lieden aan land, die een kruis nevens eene zuil met het wapen van zyne Portugeesche Majesteit oprichten, en door deeze handelwyze, gelyk men zegt, bezit neemen moesten van het land, schoon hetzelve reeds zyne bezitters had, dien het regtmatig toekwam. Maar de verstandige en magtige Europeaanen hebben eens voor al gelieven vast te stellen, dat hunne eenvoudiger en zwakker broederen in afgeleegene waereld-deelen, geheel en

al geen eigendom aan het land kunnen hebben; dat men hen dus gerust dat geene kan ontnemen, het welk sedert eeuwen herwaards het hunne was; en dat 'er, om deeze daad goed te maaken, niets meer vereischt wordt, dan dat men de eerste Europeaan is, die zulk een land ontdekt, en onder eenige plegtigheden verklaart, dat men 'er bezit van heeft genomen. Ik wensch dat myne jonge Leezers over dit zonderling gevoelen een oogenblik denken, en zich-zelfen de vraag doen moogen: of zulk een gedrag ook rechtvaardig en billyk genoemd mag worden?

De zwarten wisten misschien niet, wat het kruis en de zuil zouden beteekenen: het moest hen echter bedenkelyk voorkomen; om iets diergelyks daar te laten planten van vreemde menschen, die zy niet verzocht hadden. Dus vielen zy 'er, zodra de Portugeezen wederom aan boord waren, op aan, en rukten het kruis en de zuil omver.

Men zeilde verder, en naderde van tyd tot tyd wederom de kust, om het land te bezien. De Admiraal had by zyn vertrek uit Portugal verscheidene kwaaddoeners medegenomen, om ze by voorkomende gelegenhe-

den te gebruiken tot zulke beezigheden, waar aan het grootste levensgevaar verknocht was. Van deezē liet hy nu twee aan de kust uitzetten, met last, om daar te blyven, en het land en de inwooners van hetzelfde nader te leeren kennen. Hy beloofde hen hierby, dat hy hen by zyne terugkomst, indien zy dan nog leeven mogten, weder aan boord zou neemen en naar Portugal brengen, wanneer men hen vervolgens van alle andere straf zou vryspreeken.

Wat denken myne Leezers van deeze kastyding? Ik voor my wenschte wel, dat men 'er op toeleggen mogt, om elke andere straffe op eene soortgelyke wyze zodanig interichten, dat de misdadiger niet voor de maatschappy verlooren, maar veelmeer genoodzaakt worden mogt, om voor dezelve van nut te zyn. Doch wy keeren weder tot onze reizigers.

Op den 11den january van 't jaar 1498 gingen zy wederom niet verre van de kust voor anker liggen, en de Admiraal zond eenigen van zyne schepelingen aan land, om de gesteldheid en de inwooners van hetzelfde te bespieden. Deezē wierden zowel van de inboorlingen, als ook van derzelve opper-

hoofd met de grootste vriendelykheid ontvangen. Hierom zond de Admiraal aan den laatsten uit dankbaarheid een rood wambuis, benevens een paar koussen en een muts van dezelfde kleur, gelyk ook een koperen armring; al het welk met zeer veel genoegen wierd aangenomen. De dankbaare zwarte Koning verzocht hierop den Admiraal en zyn volk, om in zyne stad te komen, met de verzeekering, dat alles, wat zyn land voortbragt, tot hun dienst was.

De Admiraal nam deeze uitnoodiging wel niet voor zich-zelfen, maar nogthans voor eenigen van zyn volk aan. Deeze volgden nu den koning, wiens onderdaanen hem in zyn nieuwe kleeding overal met veel verwondering beschouwden, en van blydschap in de handen klaptten. Nadat zy in de stad waren gekomen – indien men eenige byeen staande ellendige hutten met dien naam benoemen wil – ging zyne zwarte Majesteit eerst daarin rond, opdat de inwooners hem in zyn nieuw pronkgewaad zien, en 'er zich over verwonderen zouden. Toen verwoegde men zich in zyn huis, alwaar een hoen met gekookte gierst ter middags-maaltyd op ge-

draagen wierd. Men spysde voor de oogen van veele aanschouwers die zich nu over hunnen fraai uitgedoschten Koning, dan over de blanke vreemdelingen verwonderden. De Portugeezen bleeven daar tot op den volgenden dag.

Naar het schip wederkeerende, wierden zy verzeld van eenige zwarten, door welke de Koning aan den Admiraal hoenders ten geschenke zond. Deeze noemde uit dankbaarheid de landstreek, waar men hem zo vriendelyk had ontvangen, *het land der goede menschen*. Het is een gedeelte van de afrikaansche kust, tegen over de zuiderhoek van het groote eiland *Madagaskar*.

Men vond by deeze menschen veel meerder vrouwen dan mannen. Mogelyk hadden zy met nabuurige volken bloedige oorlogen gevoerd, waardoor een gedeelte van de strydbaaere mannen vernield was. Hunne wapenen bestonden in lange boogen, benevens pylen en werp-schichten met yzeren punten. Zy hadden ook dolken met tinnen gevesten en scheden van yvoor, waaruit bleek dat 'er behalven het koper ook veel tin in dit land zyn moest. Zout bereidden ze uit zee-

water, het welk zy in uitgeholde pompoenen in groeven droegen, om het daar te laten uitdampen, wanneer dan het zout, 't welk 'er in was, achter blyft. Het is bekend, dat men in meerder landen, gelyk by voorbeeld in Portugal, op dezelfde wyze zout uit het zeewater haalt. Europisch linnen behaagde hen zo wél dat zy voor één hembd gaarne een groote meenigte koper gaven. Voor het overige waren zy – waarover men zich by zulke onbeschaafde menschen moet verwonderen – zo ongemeen vriendelyk en dienstvaardig, dat zy voor de Portugeezen het noodig water om te drinken een half uur verre uit eene rivier haalden.

Van hier voer men in het kanaal tusschen Afrika en Madagaskar heen, en kwam, na verloop van agt dagen, aan den mond van een stroom, welken men op de kaarten van Afrika onder den naam *Cuäma* vindt. Deezen stroom voer men een eindwegs met de booten op, en vond het land overal laag en met zwaare boomen begroeid. Zy ontmoetten verscheidene inboorlingen in schuiten, welke voorzien waren van zeilen uit palm-bladen gemaakt; en de Portugeezen wierden daar-

door niet weinig bemoedigd, dat zy nu reeds menschen voor zich zagen, die het gebruik van de zeilen kenden, gelyk hen tot hier toe nog niet was, voorgekomen. Veelen van deeze inboorlingen kwamen ook by de schepen, gingen zonder vrees aan boord, en toonden zich zo vertrouwelyk, alsof de Portugeezen oude bekenden van hen waren geweest. Zy waren welgemaakt van ligchaam, maar zwart, en gingen byna geheel naakt. Een soort van schort, welken zy voor hadden, was hunne geheele kleeding.

Men behandelde deeze menschen zeer vriendelyk, gaf hen schelletjes en andere soortgelyke aardigheden. Dit moedigde hen aan, om in gezelschap van veele anderen weder te komen, en aan de Portugeezen leeftocht te brengen. Daar waren ook eenige vrouwen by. Deeze onderscheiden zich van de mannen door drie gaten in de lippen, waarin zy even zo veele stukken tin, als eenen by hen gewoonen opschik, hadden hangen. Het wederzydsche gedrag was zo vriendelyk, dat eenige Portugeezen geen zwaarigheid maakten, om hen naar hunne woningen te verzellen.

Op den derden dag van hun verblyf hier ter plaatse, kwamen 'er twee aanzienlyken in hunne booten den Admiraal bezoeken. Deeze waren niet beter gekleed dan de overigen; alleenlyk was dit het onderscheid, dat hunne schorten breeder waren. Ook droeg de één op zyn hoofd eenen met zyde doorwerkten zakdoek, en de ander eene kap van groene zyden stoffe.

DE GAMA ontving ze zeer vriendelyk, verzocht hen ten eeten, en gaf hen kleederen en andere zaaken: maar men kon zien, dat zy 'er vry onverschillig by waren. Zy gaven door teekenen te vestaan, dat zy uit een ver afgeleegen land waren, en dat zy reeds elders even zulke groote schepen hadden gezien, als die waren, waarop zy zich nu bevonden. Hieruit maakte de Admiraal op, dat hy nu welhaast komen zou by menschen, die handel dreeven naar Oostindië, en noemde om die rede den stroom, aan wiens mond hy ten anker lag: *Rio de buenas Sinays*, dat is, de *stroom van goede verwachting*.

De schepen, welke nu reeds lang in zee waren geweest, hadden eene groote verbete-

ring nodig. Men keerde dezelve tot dat einde op zy, 't welk in de schippers-taal *kielhaalen* wordt genoemd, om ze te *kalefateren*, dat is, de reeten met hennep toe te stoppen, en vervolgens met gesmolten pik en teer te besmeeren. Ondertusschen wierden verscheidene van het scheepsvolk ziek, omdat of de lucht, of de spyzen, welke zy hier genooten, ongezond waren. Hunne handen en voeten begonnen te zwellen; het tandvleesch liep op, en geraakte zodanig aan het verrotten, dat het eenen ondraaglyken stank veroorzaakte, en dat zy niets konden gebruiken, het welk gekaauid moest worden. Men wist geen ander middel, om deeze verrotting te keer te gaan, als dezelve uittesnyden; en veele stierven 'er aan. Men ziet, dat deeze ziekte niets anders was dan scheurbuik.

Na de voltooide herstelling van de schepen, zeilde men den 24sten January verder. Agt dagen daarna waren zy in het gezicht van eenige eilanden, welke niet verre van de kust lagen; van één deezer eilanden kwamen zeven of agt booten met menschen af, naderden de Portugeesche schepen, en be-

geerden aan boord te komen. Men nam ze gaarne aan, en zy betoonden zich ongemeen vertrouwelyk. Het waren menschen van eene vry goede gestalte, eenigzins zwart, en gekleed in gestreepte boomwollen stoffe. Op het hoofd droegen zy tulbanden van linnen, met zyde en goud doorgewerkt. Ook droegen zy zwaarden en dolken, en bragten muzyk-indrumenten mede, welke zy *Sagbuts* noemden. Zy spraken de Arabische taal. Zy aten en dronken 't geen men hen opdischte, en wanneer één der schepelingen, die hunne taal verstond, hen vroeg: hoe het eiland, daar zy van daar waren gekomen, genoemd wierd, antwoordden zy: *Mosambik*. Zy voegden 'er by, dat 'er op dit eiland een stad was, welke bewoond wierd van kooplieden, die naar Indië met speceryën, edele gesteenten en andere zaaken handelden. Zy boden zich aan, om de schepen in de haven te brengen; en deeze aanbieding wierd met genoeg aangenomen.

2. Verblyf te Mosambik. Reis van daar tot naar Calicuta, op de Malasaarsche kust in Oostindië

De stad *Mosambik*, by welke onze reizigers nu het anker lieten vallen, ligt op een eiland aan de oost-kust van Afrika, en wel onder den vyftienden graad zuider breedte, dat is, vyftien maal vyftien mylen aan de andere zyde van den evenaar of dien kring, welken men, in eenen evengelyken afstand van beide de aspunten, in zyne gedachten rondom den aardbol trekt. Men vond dat hetzelfde voor het grootste gedeelte bewoond wierd van Arabieren, die het Mohamedaansche geloof waren, toegedaan, en zowel naar *de roode zee* als ook naar Indië handel dreeven. Deeze uit Arabië en het noordse gedeelte van Afrika door geheel Indië verspreide Mohamedaanen, die oorspronkelyk *Mauren* of *Saraceenen* wierden genoemd is men daar gewoon den naam van *Mooren* te geeven, eenen naam, dien men by ons de

eigenlyke zwarten of negers geeft. De menschen van deeze Natie, welke men hier vond, bedienden zich in dien tyd tot hunnen handel van vry groote schepen, welke echter geen verdek hadden, en zonder spykers gebouwd waren, terwyl men het houtwerk slechts met touwen van de schors van ookernooten gemaakt, aaneen bond. De zeilen bestonden uit matten van palmladen. Voor het overige vond men, dat zy reeds kompas en zeekaarten kenden, en zich van beiden op hunne reizen wisten te bedienen.

De eigenlyke inboorlingen van dit gewest zyn zwarten. Hun land is laag en ongezond. Alle de huizen, welke men toen hier vond, waren hutten van horden; maar de woning van den SCHEIKH, dat is, van het opperhoofd of den Vorst der hier woonende Arabieren, gelyk ook de *Moschée* of de Mohamedaansche tempel, hadden muuren van leem.

Zodanig vond men het hier in dien tyd. Thans, nu *Mosambik* een Portugeesche volkplanting is, ziet het daar geheel anders uit. Want men ziet hier nu eene groote, fraaie en welbevestigde stad, met eene door

een fort beschermde goede haven, welke voor de Portugeezen van even zo veel belang is, als de *Kaap de goede hoop* voor de Hollanders. Want hier kunnen de Portugeesche oostindische schepen niet alleen alle de noodwendigheden ter voortzetting van hunne reis bekomen, maar zy vinden daar ook de noodige bouwstoffen ter verbetering van hunne schepen, en in de haven kunnen zy altyd de bekwaame tyden ter scheepvaart afwachten. Ook vindt men thans in deeze stad een hospitaal of huis, waarin de zieken opgepast worden, en hetwelk men zegt, dat met opzicht tot deszelfs goede inrichting weinigen zyns gelyken heeft.

De SCHEIKH –andere spreken dit woord ook SCHACH of SCHAH uit – meende, dat de daar gekomene Portugeezen Mooren of Turken waren, van een andere plaats; hy zond hen derhalven geschenken, en toonde eene begeerte, om by hen aan boord te komen. DE GAMA zond hem tot dankbaarheid roode hoeden, korte rokken, koraalen, metaalen bekkens, kleine schellen en andere diergelyke dingen; en liet hem daarby zeggen, dat zyn bezoek aange-

naam zyn zou. Maar de moorsche Prins beschouwde dit geschenk met verachting, en vroeg: waartoe deeze beuzelingen dienen zouden, en waarom de Admiraal hem geen scharlaken zond? DE GAMA zag hieruit, dat hy nu niet meer met Wilden te doen had, en ontschuldigde zich daarmede, dat hy geen scharlaken aan boord had.

Om zich inmiddels tot het aangediende bezoek voortebereiden, deed hy alle de zieken aan een zy brengen, en allen, die gezond waren, van de andere scheepen op het zyne komen. Deeze liet hy tevens zich in 't geheim waapenen, ingevalle, 't welk mogelyk was, de SCHEIKH of zyn volk hen op eene listige wyze mogten aanvallen.

De SCHEIKH verscheen. Hy, zowel als zyn gevolg, waren zeer wel uitgedoscht, en droegen kleederen van zyde. Hy-zelf was lang en schraal, had een soort van hembd aan, het welk hem tot op de hielen hing, en over hetzelfde droeg hy een overkleed van fluweel. Zyn hoofd was bedekt met een zyden kap van veelerhande kleuren, welke met goud bezet was. In den gordel droeg hy een zwaard en dolken, en aan zyn voeten

zyde schoenen. Zyn volk had trompetten van yvoor en andere instrumenten mede gebragt, waarop zy by hunne komst eenen geruimen tyd speelden; wanneer vervolgens de Admiraal den SCHEIKH in zyn kajuit leidde.

De SCHEIKH zo wel als ook zy, die hem verzelden, aten zeer smaakelyk van alles, wat hen wierd voorgediend. Hy vroeg den Admiraal: of zy geene Turken waren, gelyk hunne blanke kleur waarschynelyk te kennen gaf; en begeerde hunne boogen en wetboeken te zien. DE GAMA antwoordde: dat zy niet uit Turkijen zelve, maar uit een groot Koningryk waren, het welk aan Turkijen grensde; dat zy hunne wetboeken niet by zich hadden. Maar hy toonde hem eenige schietboogen en andere wapenen, over welker uitwerking de moorsche Vorst zich geliefde te verwonderen.

DE GAMA ontdekte by deeze byeenkomst, dat zy van daar tot naar *Calicuta* nog negenhonderd mylen hadden, en dat hy noodzaakelyk een *Loots* * van daar

* Een man, die de scheepvaart in zeer gewest kundig is, weet waar gevaarlyke plaatzen zyn, en de schepen tusschen dezelve heen leidt.

moest mede neemen, zo hy geen gevaar wilde loopen, op zandbanken te geranken. Hy verzocht den SCHEIKH, om hem in plaats van één, liever twee Lootsen overtelaaten, ingevalle 'er ook één van hen ziek mogt worden of wel sterven, en zyn verzoek wierd hem toegestaan.

Maar onāangezien alle deeze schynbaare vriendschap, ontdekte de GAMA welhaast dat hy groote reden had, om tegen deeze menschen op zyne hoede te weezen. Want door één van de twee Lootsen, die de SCHEIKH hem toezond, wierd hy onder de hand gewaarschuwwd, dat die trouwlooze man eenen toeleg had gemaakt, om de Portugeesche scheepen te bemagtigen, en den Admiraal met zyn volk aan kant te helpen, dewyl men nu wist, dat zy geene Turken, maar Christenen waren. Ziet hier, myne jonge vrienden! waartoe bygeloof, en een valsche godsdienst-yver de menschen kunnen verleiden! Zulke en nog veele erger voorbeelden van ontmenschtheid jegens menschen van

een anderen godsdienst, of jegens zodanigen die in zaaken, welke den godsdienst betreffen, schynen te dwaalen, levert ons de geschiedenis van de meeste Natiën, voornaamelyk die der Christenen op. Dit is een schandvlek in de geschiedenis van het Christelyk geloof, welke elk verlicht en waar Christen door eene onbepaalde zachtmoedige verdraagzaamheid jegens elk, die in zaaken aangaande het geloof anders denkt dan hy, zo veel als mogelyk is, wederom moet trachten uittedelgen. –

DE GAMA oordeelde het, nadat hy dit bericht had ontvangen, raadzaam, om naar een klein eiland te rug te zeilen, het welk omtrent één myl van *Mosambik* af lag. Maar dewyl de ééne Loots nog aan land was, en de schepen al het water, 't welk zy noodig hadden, nog niet aan boord hadden, zag hy zich genoodzaakt, om zelf in de booten wederom naar *Mosambik* te rug te keeren. De wyze, waarmede hy daar nu wierd ontvangen, scheen het bericht van de verraderlyke bedoelingen der Mooren te bevestigen. Hierom geloofde hy het recht te hebben, om hen voortekomen, en deed op de meenigte

van dezelve, die aan den oever vergaderd was, vuur geeven, bemagtigde eenigen van hen, waaronder gelukkig een Loots was, met geweld; vernielde, terwyl alles de vlucht had genomen, hunne stad, en ligtte de ankers, om zyne reis te vervolgen.

Het merkwaardigste, 't welk zy op deeze nieuwe vaart ontmoetten, bestond daarin, dat de twee aan boord genomene Lootsen een en andermaal op eene arglistige wyze beproefden, om de schepen verkeerd te sturen; nu eens om ze te laten verbryzelen, dan om ze op zodanige plaatsen te brengen, alwaar de Mooren dezelve konden bemagtigen. Maar de waakzaamheid van den Admiraal wist dit oogmerk te verydelen, en de verraaders wierden met stokslagen gekastyd.

Den 7den April kwam men by een eiland, het welk naby de kust ligt, en *Mombassa* (*Mombaza*) genoemd wordt, en het welk myne Leezers op de gewoone kaarten van Afrika onder den vierden graad noorder breedte zullen vinden. Dit eiland wordt gevormd door eenen stroom, die zich hier door twee monden in de zee ontlast.

De lucht in dit gewest is ongemeen gezond. Want men was hier zodra niet ten anker gekomen, of allen, die te *Mosambik* ziek geworden en nog niet gestorven waren geneesden schielyk weder. Het eiland is zeer aangenaam, vol plantagien, welke bestaan uit granaat appelen, vygen en oranje-boomen. Behalven het heerlykste water vond men hier ook leeftocht in meenigte, voornaamelyk ryst, gierst, pluimgedierte en zeer vette schapen. De inwooners der stad, die op eene zeer rotsachtige hoogte lag, waren insgelyks Mohamedaanen of zogenaamde Mooren, eenigen blank, anderen bruin. Hunne huizen waren voor het grootste gedeelte van steenen opgehaald. Zy zelve, en vooral hunne vrouwen, waren prachtig gekleed, terwyl zy met zyden kleederen, bezet met goud en juweelen pronkten. Hieruit merkten de Portugeezen, dat zy de Indiaansche bronnen van rykdom al meer en meer naderden.

Het eiland had eene voortreffelyke haven; maar DE GAMA oordeelde, uit voorzichtigheid de schepen zo lang buiten dezelve voor anker te moeten leggen, tot dat hy eerst van

zeden en gezindheden der inwooners van dit land de noodige ontdekkingen had gemaakt; en het bleek welhaast dat deeze omzichtigheid niet overtollig was geweest. Want by nacht kwam 'er eene schuit met omtrent honderd man, die met zwaarden en schilden gewaapend waren, en begeerden aan boord te komen. DE GAMA stond dit aan niet meer dan vier van hen toe, en ook deeze moesten eerst hunne wapenen nêrleggen. Men ontving ze vervolgens zeer beleefd, en zy gaven den Admiraal bericht, dat hun SCHEIKH of Vorst hem den volgenden dag insgelyks dacht te bezoeken. Zy voegden 'er by, dat 'er verscheidene Christenen onder hen waren, en dat de schepen hier een geheele laading van specerijen konden aan boord neemen. Dit bericht kwam overeen met het gezegde van de Lootsen; dus had men reden, om het te gelooven.

Des anderen daags verscheenen 'er gezanten van den SCHEIKH, die den Admiraal wegens zyne komst begroeten, en hem eenige geschenken van vruchten overhandigen moesten. Deeze herhaalden het naricht, dat 'er verscheidene Christenen op het eiland leefden,

veinsden ook zelven zodanigen te zyn, en noodigden hierop den Admiraal uit, om in de haven te komen, alwaar men niet alleen alle zyne behoeften bevreedigen, maar hem ook gelegenheid verschaffen zou, om zyne schepen met speceryën en andere kostelyke waaren te bevrachten.

DE GAMA, die nog geen reden tot wantrouwen had, overlaadde deeze afgezonden met beleefdheden, zond ze terug met dankzeggingen en tegengeschenken, en deed tevens eenigen van zyn volk aan land gaan, om alles zelf in oogenschyn te neemen. Deeze keerden terug met bevestigingen van de ontvangen berichten; en dus maakte men terstond toestel, om de haven inteloopen. Maar dewyl één van de schepen nog voor de invaart aan den grond stiet, en men zich dus genoodzaakt zag, om de ankers wederom uittewerpen; geloofden de aan boord zynde Mooren, dat men het voorneemen, om zich van de haven te bedienen, wederom had opgegeeven, en verlieten terstond het schip, om wederom aan land te gaan. In hetzelfde oogenblik zag men de twee van *Mosambik* medegebragte Lootsen in zee springen en de

Mooren nazwemmen. Deezen namen ze in hunne booten, en voeren vervolgens met hen aan land, schoon men hen op alle mogelyke wyze zocht te beweegen, om ze weder te geeven.

Dit verwekte achterdocht. Daar waren nog twee andere Mooren aan boord, die men insgelyks van *Mosambik* had medegenomen. Van deezen hoopte men eenige oplossing te ontvangen. Men drong hen dan sterk, dat z y bekennen zouden, wat hen van het voornemen deezer Mooren was bekend geworden; en dewyl zy vrywillig niets wilden bekennen, onderwierp men hen aan eene vreesselyke foltering, om hen te doen klappen. Men liet hen naamelyk gesmolten en kookend-heet spek op het vleesch druipen. Onder de hen daardoor veroorzaakte pyn beleeden zy eindelyk: ‘dat de Mooren in die plaats het oogmerk hadden, om dat geene te wreken, het welk de Portugeezen hunne geloofsgenooten te *Mosambik* hadden aangedaan; dat men tot dat einde de ondergang der schepen met de twee Lootsen had afgesproken, en dat die alleen daarom gevluht waren, dewyl zy ge-

vreesd hadden, dat hun toelig reeds ontdekt was.'

Deeze onaangename tyding was de oorzaak dat men het voorneemen, de haven inteloopen, opgaf, en op de plaats, waar men was, voor anker bleef liggen. In den nacht bemerkte de wacht, dat het ankertouw bewogen wierd, en geloofde in den beginne, dat deeze beweging wierd veroorzaakt door een *Scomber** welke in deeze wateren menigvuldig gevonden worden. Maar by meerder oplettendheid ontdekte men eenige Mooren, die in het zwemmen het anker-

* De *Scomber* of *Makreel* houdt zich, en wel in verschillende byzondere soorten, op in veele zeeën. Die geenen, welke in de oost-zee gevangen worden, zyn niet groot, maar zeer aangenaam van smaak. In andere zeeën, zegt men, dat 'er van die soort van visschen zyn, welke wel eenige honderd ponden weegen. Deezen zegt men dat even zo gulzig zyn, als de haaivisch, en ook, als deeze, zwemmende menschen aanvallen. Men verhaalt, dat zy, om kleiner visschen te vangen, in eene groote schielykheid in eenen kring rond zwemmen, waardoor een draaikolk ontstaat, welke de kleine visschen in meenigte byeen dryft.

touw zochten te kappen, in de hoop, dat het schip dan op het strand zou loopen. Anderen hadden hetzelfde by de overige schepen zoeken te bewerken: maar zodra zy zagen, dat zy ontdekt waren, namen zy spoedig de vlucht.

DE GAMA vond niet geraaden, zich langer optehouden by menschen, die zo vyandig gezind waren, en zeilde verder. Na eene vaart van byna zeven mylen ontdekte men twee kleine moorsche schepen, welke poogden te ontkomen. Maar men maakte 'er jagt op, en één van dezelve, het welk zeventien Mooren en eene meenigte goud en zilver aan boord had, wierd werklyk achterhaald, en voor *goede prijs*, dat is, voor eenen rechtmaatigen buit verklaard, omdat men geloofde, gegronde redenen te hebben, de Mooren als eene vyandige Natie te behandelen. Nog op denzelfden dag kwam de vloot voor *Melinda* aan.

Deeze plaats, welke agttien mylen ten noorden van *Mombassa* en onder den derden graad zuider-breedte op de afrikaansche kust ligt, was insgelyks eene volkplanting van mohamedaansche kooplieden. De stad ligt op

eene steenachtige hoogte, en is omringd met bosschen van palm- oranje- en andere vruchtboomen. Men vond, dat het een groote stad was, met breede straten en steenen huizen, welke eenige verdiepingen hoog, en boven plat waren. De Portugeezen dagten hier eene Europese plaats te zien.

De hier woonende Mooren scheenen menschen te zyn, die door den koophandel ryk waren geworden. Eenigen van hen waren in zyde, andere, in boomwollen stoffe gekleed, en op het hoofd droegen zy een soort van tulband, met zyde en goud doorweeven. Hunne sabels en dolken waren zeer fraai gemaakt.

Als iets, het welk deeze menschen byzonder eigen was, ontdekte men, dat zy allen links waren. Voor het overige vond men, dat zy goede ruiters en voortreffelyke boogschutters waren, en 'er zich onophoudelyk in oefenden. Hun Vorst die ook een Mohamedaan was, wierd met meerder luister bediend, dan de opperhoofden van die plaatsen, waar men tevooren geweest was.

DE GAMA en zyne schepelingen waren zeer verblyd eene stad te zien, welke zo

zeer naar eene Portugeesche stad geleek, en wierpen een myl van daar de ankers uit. Men wachtte dat 'er menschen van het land aan boord zouden komen; maar vruchteloos. Daar liet zich niemand zien. Men had naamelyk hier reeds tyding van het wegneemen van het schip met de zeventien Mooren ontvangen, en vreesde dus, dat de Portugeezen zich ook hier als vyanden zouden gedraagen.

DE GAMA liet hierop eenen van de gevangene Mooren, een oud man, die beloofd had, hem hier eenen Loots te zullen bezorgen, op een tegenover de stad liggende zand-bank uitzetten, in de verwachting, dat zyne landlieden hem van daar zouden afhaalen Dit geschiedde. De oude man wierd voor den Koning der stad gebragt, wien hy te kennen gaf, dat de Admiraal gekomen was, om een vriendschaps-verbond met hem te sluiten. Deeze betoonde daarover zyn genoegen, en zond den Admiraal een geschenk, bestaande in drie schaapen, eenig zuiker-riet en vruchten; waarop een tegen-geschenk volgde van eenen hoed, twee koraal-takken, drie metaalen bekkens, twee gordels en verscheidene schel-

letjes. De Portugeesche schepen naderden nu de stad, en gingen voor anker liggen naast vier vaartuigen, welke door Indiaansche Christenen geleid wierden.

Deeze zogenaamde Christenen waren menschen, die uit Indië hier gekomen waren, om handel te dryven. Zy waren bruinachtig van kleur, maar voor het overige welgemaakt; droegen lange rokken van witte boomwollen stoffe, lange baarden en tulbanden. Om ze te toetzen, of zy indedaad Christenen waren, bragt men een schildery te voorschyn, welke de maagd Maria en de Apostelen voorstelde; en dewyl zy daarvoor knielden, om deeze beelden hunnen eerbied te betoonen: waren zy in de oogen van de Portugeezen volmaakte Christenen. Want de eerbied voor de heiligen was in dien tyd het wezenlykste stuk van den Godsdienst, gelyk het by veele slechtonderweezene Rooms-Katholyken nog is. Of iemand eene goede kennis heeft van God en zyne pligten, en of hy tracht zyn geheel leven naar de voorschriften van Jesus Christus te reegelen, daarnaar wierd in dien tyd niet gevraagd, wanneer men slechts het beeld der moedermaagd en andere afbeeldseen

van zogenaamde heiligen eenen afgodischen eerbied betoonden. Dit was eene deerlyke onkunde en een beklagenswaardig bygeloof. God zy dank, dat in onze dagen een groot gedeelte der Christenen redelyker denkbeelden heeft, waarvan te hoopen is, dat zy zich steeds meer en meer zullen verspreiden!

Des anderen daags ging de Koning van *Melinda* in een groote schuit van land; en de Admiraal, die verwittigd was, dat het bezoek hem zou gelden, voer hem in een met vlaggen opgetooide boot te gemoet. De Koning droeg een kleed van karmozyn damast, met groene zyde gevoerd, en zyn hoofd was met eenen ryken sluijer omwonden. Hy zat op eenen prachtigen stoel, met zyden kussens belegd; en naast hem stond een oud man, die een kostelyk zwaard in eene zilvere scheede droeg. Naast hem lag zyn karmozyn-roode hoed op een zyden kussen. Zyn gevolg bestond uit omtrent twintig ryk-gekleede Mooren, die muzyk maakten, en zich onder anderen daartoe bedienden van een lange yvooren fluit, waarop het gat om te blaazen in 't midden was.

Na eenige wederzydsche pligtpleegingen moest de Admiraal in 's Konings boot overstappen, alwaar hy gelyk een Prins geëerd wierd. De Koning beschouwde hem en zyn volk, met de grootste oplettendheid, en vraagde naar het land, vanwaar hy kwam, naar den naam van zynen Koning, en naar de bedoeling van zyne reis. Toen de Admiraal hem deeze vraagen had beantwoord, door hulp van een man, die de Arabische taal verstond, beloofde de Koning hem eenen Loots naar *Calicuta* en verzocht hem aan land te komen, om zich in zyn paleis te laten vergasten. Het eerste wierd met dank aangenomen, maar het laatste met beleefdheid van de hand gewezen; waarop deeze byeenkomst daarmede eindigde, dat DE GAMA den Koning die Mooren schonk, die hy als gevangenen had medegebragt; een geschenk, waarvan deeze mohamedaansche Vorst, ter eere van zyn hart, verzeekerde, dat het hem aangenaamer was, dan of de Admiraal hem eene stad als *Melinda* ten geschenk had gegeven.

De Koning voer vervolgens onder de schepen, welke hy met verwondering be-

schouwde. Zyn genoegen vermeerderde, toen men tot zyn vermaak de kanonnen afschoot, en hy betuigden dat de Portugeezen hem boven alle menschen, die hy ooit had gezien, by uitstek behaagden. Wanneer hy nu eindelyk wederom aan land wilde gaan, moest de Admiraal hem twee van zyne schepelingen medegeeven; in wier plaats hy hem zynen eigenen zoon en eenen KADI, dat is een Magistraats-persoon, tot een onderpand achter liet.

Den volgenden dag begaf de Admiraal zich in een gewaapende boot naar den oever, om 's Konings ruiters te zien, die wapen-oefeningen moesten doen; en het duurde niet lang, of de Koning liet zich ook op eenen draagstoel brengen, om zich andermaal met hem te onderhouden, en hem nog eens te verzoeken, om met hem naar zyne woning te gaan, dewyl zyn vader, een oud lam man, eene groote begeerte had, om hem te leeren kennen. Hy bood zelfs aan, om zelf met zyne kinderen zo lang aan boord van het schip te blyven, tot dat de Admiraal was wedergekeerd. Maar de Admiraal vond het zeer raadzaam, om ook deeze dringende uit-

noodiging wederom van de hand te wyzen; en wel onder het voorwendsel, dat hy daartoe van zynen Koning geenen last had.

Daar verliepen wederom twee dagen, zonder dat de Koning wederom iets van zich liet hooren; en de GAMA begon reeds te vreeze dat hy hem door het weigerend antwoord misschien mogt beleedigd hebben, toen 'er een persoon van aanzien verscheen, en hem uit naam van den Koning wederom betuigingen van vriendschap bragt. De Admiraal gaf zyne vrees aan dien man te kennen, welke voornaamlyk daarop gegrond was, dat de beloofde Loots hem nog niet was gezonden. De hoveling keerde vervolgens weder naar land, en korten tyd daarna had men het genoeg, den Loots te zien aankomen. Dus scheen het gedrag van den Koning indedaad oprecht te zyn.

3. Reis van Melinda naar Calicuta in Indië. De eerste auditie by den Koning van Calicuta.

De hoop, om het groot oogmerk van deezen togt te bereiken, was nu niet meer onzeker. Het grootste en hagchelykste gedeelte van de reis naar Indië was nu reeds gelukkig volbragt, en 't geen 'er nog van overschoot liep door wateren, welke van handeldryvende Mooren en Indiäanen reeds dikwerf waren doorkruisd. Dus konden zy met recht hoopen, dat men ook deeze laatste vaart voorspoedig zou volbrengen.

Den 22sten April verliet de vloot haare anker-plaats voor *Melinda*, met het voorneemen, om de kust van Afrika, langs welke men tot dus verre gezeild had, te verlaaten, en onder de leiding van den medegenomen Loots de zee dwars over te steeken. Tot het doel van de reis had men, gelyk ons reeds bekend is, de Indiaansche handel-plaats *Calicuta* bepaald, welke, gelyk myne jonge

Leezers weeten, of met weinig moeite op de kaart kunnen vinden, op het eerste Oostindische schier-eiland, en wel op de west-kust van hetzelfde ligt.

Den 28sten zagen zy voor de eerste maal wederom het noorder-aspunt of de noordelyke poolstar, welke zy in langen tyd niet gezien hadden. Zy merkten daarby, dat zy andermaal den evenaar hadden doorsneeden, en nu wederom op het noorder-halfgrond der aarde waren gekomen.

Deeze laatste reis was ongemeen voorspoedig. Zy doorkruisten den grooten zeeboezem tusschen Afrika en het genoemde schier-eiland, welke dwars over op zeven-honderd mylen wordt gerekend, in den tyd van drie-entwintig dagen, en wel zonder storm en onweder. De 17den Mey ontdekte men land, 't welk eene hooge kust had, en waarvan zy omtrent agt mylen af waren. De Loots stuurde vervolgens zuid-oostwaards, en besloot uit de hoedanigheid van het weder, dat zy naby de Indiäansche kust waren. Den 20sten ontdekte hy de hooge heuvels, welke tegenöver *Calcuta* liggen, liep met blydschap naar den Admiraal en

eischte eene belooning, omdat hy hem thans werklyk naar het van hem en zyn volk zo zeer gewenschte land had gebragt. DE GAMA voldeed aan zyn verzoek met het uiterste genoegen; hy deed tevens eenen plegtigen maaltyd aanrechten voor alle de schepelingen, en de schepen gingen, onder een algemeen vreugde-geroep, op eenen afstand van twee mylen onder *Calicuta* voor anker liggen.

Dus had men nu gelukkig uitgevoerd, het welk sedert veele jaaren zo yverig gewenscht, zo dikwerf vruchteloos beproefd, en door zo veelen als eene onbezonnen onderneeming met bitterheid gelaakt was. Deeze gebeurtenis had de gewigtigste gevolgen voor geheel Europa. Portugal nam daardoor toe in magt en rykdom; het verkreeg aanzienelyke bezittingen in de Indië, en ontving daar de overmagt over de Mohamedaanen, die in dien tyd, voornaamelyk in dit waerelddeel, tot een vermogen waren geraakt voor alle overige Natiën ten uitersten gevaarlyk, en mogelyk van daar van tyd tot tyd geheel Europa zouden overstromd en onder het juk gebragt hebben, zo de Portugeezen niet

de gewichtigste bron van hunne rykdommen van daar afgeleid, en hunne geduchte magt door gelukkige oorloogen in de Indië gefnuikt hadden. –

Zodra men de ankers had uitgeworpen, kwamen 'er eenige Indiäansche visschers by de schepen. Zy waren bruin van kleur, en gingen naakt, alleenlyk droegen zy om het onderlyf een stuk linnen. DE GAMA ontving hen zeer vriendelyk, en kocht visschen van hen. Hy belastte vervolgens eenen van de kwaaddoeners, die hy aan boord had, om met deeze menschen aan land te gaan, om bericht te ontvangen van de hoedanigheid dier plaats, en om te beproeven, hoe men daar zou aangenomen worden.

Dees was naauwlyks aan land gestapt, of hy wierd omringd van een groote meenigte volks, dat hem met verbaazing beschouwde en honderd vraagen deed, welke hy niet verstond, en dus ook niet kon beantwoorden. Men bragt hem vervolgens in een huis, waarvan twee Mooren de bezitters waren, waarvan de een BONTAYBO heette en spaansch sprak. Deeze BONTAYBO, die eertyds te *Tunis* geweest was, en daar met Europëaanen

verkeerd had, erkende hem voor een Portugees, en sprak hem aan met deeze beschaafde uitdrukking: ‘Dat u de duivel haale, hoe zyt gy hier gekomen?’ Hy stond verbaasd, toen hy hoorde, dat men de geheele reis ter zee had gedaan; en begeerde nu te weeten waarom men dan eigenlyk hier was gekomen? De Portugees antwoordde: ‘Om Christenen en specerijen te zoeken.’ ‘Maar’ vroeg BONTAYBO vervolgens, ‘waarom zenden dan de Koningen van Frankryk en Spanje en de Doge van Venetiën niet tot hetzelfde einde vlooten uit?’ ‘Omdat, antwoordde de ander, de Koning van Portugal hen zulks niet zou toelaaten.’ ‘Daar doet hy wél aan!’ zeide de Moor, en ging met den Portugees, om den Admiraal op het schip te bezoeken.

Naby het schip gekomen zynde, riep hy den Admiraal in 't spaansch luid toe: ‘goed geluk! goed geluk! veel robynen! veele smaragden! Gy hebt reden, God te danken, dat hy u hier gebragt heeft, alwaar alle soorten van speceryën en edele gesteenten met alle de rykdommen der waereld zyn!’ De Admiraal en zyn volk

waren zodanig aangedaan, in eenen zo verren afstand van huis iemand te vinden, die hunne taal sprak, dat de traanen hen in de oogen schooten. DE GAMA omhelsde BONTAYBO, zette zich met hem neder, en vroeg hem: of hy een Christen was?

Mogelyk zullen myne jonge Leezers zich verwonderen, dat DE GAMA eenen man, dien hy nooit had gezien, terstond by het eerste woord, het welk hy met hem wisselde, eene geloofs-belydenis afvorderde; een eisch, welke in onze dagen, vooral wanneer dezelve in Europa gedaan wierd, zekerlyk vreemd zou voorkomen. Maar in een geheel vreemd land, en onder menschen, wier gezindheid, godsdienst en zeden men nog niet kent, moet het immers wel ten uitersten aangenaam zyn, een mensch te vinden, die in de zachtmoedige leer van Jesus onderweezen is, en van wien men dus kan verwachten, dat hy, volgens de eischen van deeze leer, zachtmoedig, rechtvaardig, goedaartig en menschlievend zyn zal. Hierby kwam nu dit ook nog, dat men in dien tyd gemeenlyk het vooroordeel koesterde, alsof de algemeene Vader der menschen al-

leenlyk de geenen onder zyne kinderen, die Christenen waren, kon lief hebben, alle overigen daarentegen noodzaakelyk haaten en tot eiudellooze rampen veroordeelen moest. Ook geloofde men in dien tyd even zo verkeerd, dat het onmogelyk was een regt goed mensch te zyn, zo men niet een Christen was; gelyk men dan ook van zulk een mensch noch liefde en rechtvaardigheid verwachtte, noch oordeelde van zynen kant aan hem liefde en rechtvaardigheid verschuldigd te zyn. Hierom was het in dien tyd voor iedereen van zeer veel belang, om te weeten, of hy, van wien hy vriendschap en diensten verwachtte, een Christen was of niet; en dit was de reden, waarom ook die de eerste vraag van DE GAMA aan BONTAYBO was.

BONTAYBO bekende vrymoedig, dat hy een Mohamedaan was. Hy verhaalde, dat hy zich eertyds te *Tunis*, vervolgens te *Cairo* in *Egipten* had opgehouden, en van daar eindelyk over de roode zee naar Indië gekomen was. Hy eindigde met de verzekering, dat hy altyd een groot vriend van de Christenen was geweest, en zich

ook als zodanig een jegens de Portugeezen gedraagen zou.

DE GAMA dankte hem met de verzekering, dat hy hem voor zyne goede diensten rykelyk zou beloonen. Hy vernam hierop, dat de opperheer van *Calicuta*, dien men SAMORIN noemde, thans zyn verblyf had te *Panane*, eene plaats vyf mylen van daar geleegen; en BONTAYBO gaf hem den raad, dat hy iemand derwaards zenden en zyne komst moest laten melden. De Admiraal volgde dien raad; en zodra de SAMORIN had vernomen, dat 'er een gezant van eenen Koning uit een afgeleegen land was aangekomen, liet hy hem verwelkomen, en zond hem eenen loots, die de schepen naar de haven *Padarane* brengen zou, omdat men by *Calicuta* zelve geene haven, maar slechts eene open reê had. Hy liet hierby zeggen, dat hy zelf te *Calicuta* zou komen om den Admiraal te ontvangen.

Eenigen van de schepelingen, en onder deeze voornaamelyk de broeder van den Admiraal, waren van gevoelen, dat hy 'er zelf niet heen gaan, maar eenen anderen in zy-

ne plaats zenden moest, omdat men nog niet weeten kon, wat de SAMORIN somtyds bedoelen kon, en dewyl van het leven van den Admiraal het leven van allen, en tevens de verdere gelukkige voortgang van hunne reis afhing. Maar DE GAMA verklaarde, het mogt hem gaan zo het wilde, hy moest er zelf heen gaan, dewyl hy liever sterven, dan wederkeeren wilde, zonder te *Calicuta* geweest te zyn. Hy belastte inmiddels, dat, ingevalle hem eenig ongeluk mogt overkomen, de schepen terstond terug zeilen en het bericht van de gelukkige ontdekking van Indië naar het vaderland brengen zouden.

Hy ging hierop daadlyk aan land, en wel in een boot met kanon beplant, met waaijende vlaggen en onder het blaazen van trompetten. Aan den oever wachtte de *Cutwal*, dat is, de Staatsdienaar van den SAMORIN hem op, met tweehonderd NAYREN of edelen des lands, nevens eene groote meenigte volks. De eerste ontving hem by het landen met veel beleefdheid, en verzocht hem om zich te plaatsen op eenen voor hem geschikten draagstoel. Hy zelf zette zich op

eenen anderen; waarop zy van menschen opgenomen en zeer schielyk weggedraagen wierden. De overige volgden te voet.

Men kwam by eene *Pagode*, dat is, by eenen Indiaanschen tempel, die van eenen grooten omtrek was. Hy was gebouwd van gehouwen steenen en met pannen gedekt. Boven den ingang hingen zeven klokken; en voor denzelfden stond een zuil van metaal, zo hoog als een mastboom. By de intrede wierden zy ontvangen van mannen, die van den gordel af na boven toe naakt gingen, en benedenwaards tot aan de knie met boomwollen stoffe bedekt waren. Onder de schouders droegen zy iets van dezelfde stoffe, het welk vast gehegt was door eenen draad, welke over de linker schouder en onder den rechter-arm heen liep. Dit waren de Priesters van den tempel. Zystonden by den ingang, en besprengden de aankomende met eene spons in water gedoopt, en gaven vervolgens aan elk een klein gedeelte van hout-poeyer, om hetzelve op het hoofd en de armen te strooijen.

De Admiraal en die hem verzelden wierden daardoor verleid te gelooven, dat dit

gebouw eene christelyke kerk was, omdat het besprengen met het zogenaamde *wywater*, dat is, geheiligd water, en het bestrooyen met asch, mede behoort tot de godsdienstige gebruiken van de Roomsch-katholyke kerk. Dus trad men 'er in, en ontdekte aan de muuren van den tempel verscheidene geschilderde beelden van eene afgryselyke gedaante, welke waarschynelyk Indiaansche afgoden vertoonden. Eenigen hadden lange tanden, welke hen, gelyk de slag-tanden van een wild varken den mond uitstaken; anderen waren met vier armen, maar allen met vreeselyke aangezichten voorgesteld. Op het gezicht van deeze akelige gedaanten, begonnen de Portugeezen te twyfelen, of zy wel in eene christelyke kerk waren: maar wanneer men hen hierop een ander beeld toonde, het welk boven in den muur van den tempel in een donkeren hoek stond, en daarby het woord *Mari* uitsprak: vielen zy 'er voor neder op de knie, omdat zy het hielden voor een afbeeldsel van de maagd Mariä, die, gelyk myne jonge Leezers zullen weeten, in de Roomsch-katholyke kerk, als de Moeder Gods geëerbiedigd, en van

Roomsch-katholyken, die slecht onderweezen zyn, dikwerf meer en vuuriger wordt aangebeeden, dan het oneindige Opperweezen zelf. Een van hen vond 'er nog eenige zwaarigheid in, en zeide, terwyl hy nederknielde: Indien dit de duivel mogt weezen, dan bid ik God aan; het welk den Admiraal deed meesmuilen. De Indiaanen vielen driemaal met uitgestrekte armen zo lang als zy waren voor dit beeld neder, en verrichtten vervolgens hun gebed staande.

Nu ging men naar de stad. De meenigte van het saamengeloopen volk nam verbaazend toe, en het gedrang wierd zo sterk, dat de *Cutwal* met de vreemdelingen in een huis moest treden. Hier vergaderden verscheidene NAYREN of voornaame lieden, door den Koning afgezonden, om den Admiraal te ontvangen, en aan het hof te brengen. Thans begon de geheele trein derwaards te gaan. Op een sein door den broeder van den *Cutwal* gegeven, week de ontallyke meenigte van aanschouwers eerbiediglyk terug, en drieduizend gewaapende mannen verzelden den trein, DE GAMA was by uitstek voldaan, dat hy zo deftig

wierd ontvangen, en zeide schertsende tegen zyne reisgenooten; in Portugal zal men niet droomen, dat wy hier zo veel eer genieten!

Eindelyk kwam men by het paleis van den Koning, dat wel voor het grootste gedeelte slechts van leem gebouwd, maar zeer ruim was en eene zeer goede vertooning maakte. Aangenaame tuinen, met fonteinen versierd, omringden denzelfden; en men moest, voor dat men by de woning zelve kwam, eer vyf groote hoven met poorten gaan, waarby tien poortiers werks genoeg hadden, om het volk met stokken tegen te houden, opdat de Portugeezen plaats genoeg hadden tot hunne pligtige intrede.

Aan de deur van het paleis wierd DE GAMA van de voornaamsten onder de priesteren des lands, die men BRAMINEN noemt, met een omhelzing ontvangen en vervolgens binnen geleid. Het volk, welk by deeze gelegenheid den Koning, die zich zeer zelden laat zien, hoopte in 't oog te krygen, drong hiertoe met zulk een geweld, dat 'er verscheidene dood gedrukt wierden. Eenigen van de Portugeezen zouden geen beter lot gehad hebben, zo niet de drempelwachters on-

barmhartig hadden geslagen, om hen plaats te maaken. In het binnenst gedeelte van het paleis zag men, als in eenen schouwburg, rondom zitplaatzen, welke trapswyze gebouwd waren; de vloer was belegd met groen fluweel, en de muuren behangen met zyde stoffen van allerlei kleuren. De Koning, een reeds vry bejaard en rustig man, was, gelyk de overige Indiaanen, bruin van kleur, maar grootsch in zyne houding, en lag achterover leunende op kussens van witte zyde met goud gestikt. Boven hem was een kostbaar verheemelte, en zyne kleeding bestond uit een kort zyden kamizool, bezet met takken en roozen van geslaagen goud. De knopen waren groote paarlen en de knoopsgaten van gouddraad. Midden om het lyf droeg hy een witte zyden stoffe, welke nêrhing tot op de knie; op het hoofd een muts, bezet met paarlen en diamanten, en zowel in de ooren als ook aan de vingeren en teenen eene meenigte juweelen ringen. Zyne armen en voeten waren bloot en met gouden linten versierd.

Naast den SAMORIN zag men op een verheven gouden stel een gouden bekken,

waaruit één der bedienden hem van tyd tot tyd *betel* en *areka* toereikte, waarop zyn Majesteit, volgens de Indiaansche gewoonte, geliefde te kaauwen. Maar myne jonge Leezers weeten misschien nog niet, wat *betel* en *areka* is, dus zal ik 'er wel eerst eene beschryving van dienen te geeven. *Betel* is eene Indiaansche plant, welke voornaamelyk geschat wordt om haare blaaden, die een rood sap hebben van een' bitteren smaak. Het gebruik van deeze bladen is door geheel Indië even zo algemeen of nog algemeener, dan by ons het gebruik van de tabak. Men neemt dezelve of alleen of gemengd met de noot van *areka*, een ander Indiaansch gewas zo groot als een hazelnoot, ook wel met kalk of gebrande oester-schulpen, en allerlei kruiden in den mond, om 'er geduurig op te kaauwen. Het speeksel wordt 'er geheel rood van geverwd, en de adem welriekende gemaakt; maar de tanden lyden 'er zodanig by, dat zy ten laatste zo zwart als een kool en zo bros worden, alsof zy tot koolen gebrand waren. Elk heeft hier een doosje met *betel* by zich, juist gelyk men by ons de snuif-tabak in doozen by zich draagt; en

het is eene ingevoerde welleevendheid onder persoonen van beide seksen, om elkander in byeenkomsten dezelve aantebieden, gelyk men het voor een schimp reekent, wanneer men daarmede niet vereerd wordt, of ook weigert, om 'er van te neemen. In den beginne zal men 'er een soort van bedwelming of dronkenschap by ondervinden, maar 'er zich eindelyk zodanig aan kunnen gewennen, gelyk men zich by ons aan de bedwelvende uitwerkingen van den tabak gewent, zo dat men 'er niets meer van bespeurt. – Een tweede gouden vat stond naast den Koning, om het overblyfsel van de uitgekauwde *betel* daarin te werpen, en een derde vat met water, om 'er telkens den mond mede uittespoelen.

Men ontdekte by alle de geenen, die 'er tegenwoordig waren, dat zy de linker hand voor den mond hielden, en dit geschiedde om te verhoeden, dat hun adem niet met den adem des Konings mogt vermengd worden. Ik kan my hierby niet onthouden te wenschen, dat de beschaafde Europeäanen de Indiaanen mogten naarbootzen in de zorg, om niemand door eenen kwaalyk riekenden

mond lastig te vallen. Wat kan walgelyker zyn, dan te spreken met menschen, die eenen stinkenden adem hebben, en wat gebeurt evenwel in onze beschaafde gezelschappen meer, dan dit? Ik heb mannen gekend, die ik om hunne verdiensten en hun karakter hoogachtte en bemindde, waarvan ik my echter by elke byeenkomst zo schielyk als 't mogelyk was, moest ontdoen, omdat ik van hunnen stinkenden adem tot flauw-woorden toe wierd aangetast. Wacht u, myne jonge Vrienden! voor dit gebrek, hetwelk gy ligtelyk kunt myden door het geduurige zuiveren van den mond en door u te gewennen aan eenvoudige en konstlooze kost – en laat ik wederkeeren tot onze geschiedenis.

DE GAMA boog zich, toen hy voor den SAMORIN trad, driemaal met opgeheven handen, omdat men hem had gezegd, dat de gewoonte des lands zulks vereischte. Zyne Indiaansche Majesteit wierp hierby een gunstig oog op hem, maar beantwoordde zyne buiging zo weinig, dat de beweging van het hoofd naauwlyks kon bemerkt worden. Daarop moest de Admiraal zich naast hem plaatzen.

Middelerwyl waren ook de overigen binnen getreden, en betoonden op dezelfde wyze hunnen eerbied; en nadat ook die zich over den SAMORIN hadden moeten plaatsen, wierd 'er water gebragt, om naar de gewoonte des lands de handen daarin te verkoelen. Vervolgens wierden 'er vygen en ander fruit toegediend, en de SAMORIN vermaakte zich zeer in de vreemdelingen te zien eeten. Wanneer zy 'er water by verzochten, wierd hun een gouden vat met een tuit gegeven; en dewyl men hen had te kennen gegeven, dat de Indiaanen het voor onbetaamelyk hielden, om by het drinken het vat met de lippen aanteraaken: wilden zy ook deeze gewoonte opvolgen, hielden hetzelve in eenigen afstand van den mond, en lieten het water 'er in loopen. Maar omdat zy aan deeze manier van drinken niet gewoon waren, stortten zy het water over de kleederen, of het water geraakte hen in de luchtpyp, en deed hen vry sterk hoesten, het welk voor de hooge vergadering een heerlyk schouwspel was.

DE GAMA verzocht vervolgens eene geheime audiëntie; en de SAMORIN begaf

zich met hem en eenen tolk in een ander vertrek. Hier wierd hy gevraagd: uit wat land hy kwam? en wat het oogmerk van zyne reis was? Hy antwoordde: dat de Koning van Portugal, de magtigste en rykste Monarch van het Westen, hem had gezonden met het inzicht, om met den Koning van *Calicuta*, het Hoofd der Indiaansche Vorsten, een verbond van vriendschap en handel te sluiten. Hy voegde 'er by: dat hy brieven had van zynen Monarch, welke hy des anderen daags zou overgeeven, en dat hy hoopte dat de SAMORIN aan den Koning van Portugal, zynen vriend en broeder insgelyks eenen afgezant zou zenden, om den band van wederzydsche vriendschap vast te strengelen.

De SAMORIN antwoordde hem: dat hy welkom was; en dewyl de Koning van Portugal geneegen was, zyn vriend en broeder te zyn, wilde hy het ook weezen, en eenen gezant naar Portugal zenden.

Hierop wierd de Admiraal door den *Cutwal* en eenen Faktoor van den SAMORIN naar de voor hem geschikte wooning geleid.

4. Onaangename ontmoetingen te Calecuta. Terugreis naar Portugal.

Den volgenden morgen liet DE GAMA den *Cutwal* en den Faktoer verzoeken by hem te komen, om de geschenken te zien, welke hy voor den SAMORIN hadgeschikt. Deeze bestonden in vier stukken scharlaaken, zes hoeden, vier koraal-struiken, een stuk koper, een kist zuiker, twee vaten oly, twee vaten honig en eenige andere zaaken van even zo weinig belang. De *Cutwal* en de Faktoer begonnen spytig te lagchen, toen zy deeze dingen zagen, en zeide den Admiraal ronduit, dat dit geen geschenk was voor eenen koning. De armste koopman, die de haven van dit land inliep, gaf zelfs betere zaaken. Wanneer hy den SAMORIN een geschenk wilde aanbieden, moest dit in goud bestaan; dat 'er geen ander geschenk zou aangenomen worden.

DE GAMA was verleegen, en zeide met eenige drift: dat hy geen koopman, maar

een gezant was, en dat het geschenk van hem kwam, en niet van zynen Koning, die niet eens wist, dat 'er een Vorst, als de SAMORIN, in de waereld was, anderszins zou hy, zo hy een geschenk had willen maaken, zekerlyk goud, zilver en andere kostbaarheden gezonden hebben. DE GAMA vergat, toen hy dit zeide, zyne verzeekering, welke hy gisteren had gedaan, dat zyn Heer hem uitdrukkelyk had gezonden, om met den SAMORIN een verband van vriendschap te sluiten : eene gewoone uitwerking van de drift, welke gemeenlyk veroorzaakt, dat men zonder overleg spreekt.

Men antwoordde hem: dat dit wel kon plaats hebben; maar dat de gewoonte des lands het zo met zich bragt, dat elke vreemdeling, die den Koning begeerde te spreken, hem een aan zynen rang gepast geschenk geeven moest; en wanneer de Admiraal hierop zeide, dat hy zyn geschenk, zo men hetzelve langer mogt versmaaden, wederom aan boord zou laten brengen, verzeekerde men hem, dat hy 'er zeer wel aan zou doen. Hy verklaarde vervolgens met nog meerder drifts, dan te vooren, dat hy-

zelf by den SAMORIN gaan, en van het geheele geval kennis geeven zou. De *Cutwal* en de Faktoor namen hierin genoegen; verzochten hem echter, om zo lang te wachten, tot dat zy weder kwamen dewyl zy nog zekere bezigheid hadden te verrichten.

En deeze bezigheid was geen andere, dan den Admiraal by den SAMORIN zwart te maaken, waartoe zy, gelyk DE GAMA daarna ontdekte, van de zogenaamde Mooren waren omgekocht. Deeze waren naamelyk op de gedachten gevallen, dat de komst der Portugeezen op deeze kust voor hunnen eigen handel in 't vervolg van tyd zeer nadeelige gevolgen zou kunnen hebben, en zy hadden dus den toeleg gemaakt, om het eensdeels door omkoopingen, anderdeels door hen verdacht te maaken, zo verre te brengen, dat men den Admiraal met al zyn volk van kant zou helpen, om te verhoeden, dat 'er niet een van hen naar Portugal wederkeeren, en van de gemaakte ontdekking bericht brengen kon.

Tot dat einde wierd aan den SAMORIN voorgesteld, dat DE GAMA geen gezant, maar een zeeroover was, tegen wien men op

zyne hoede zyn moest; en om dit gezegde waarschynelyk te maaken, verhaalden zy hem de geweldenaaryën, welke hy op de Afrikaansche kust had gepleegd, waarvan hunne kooplieden hen kennis hadden gegeeven. Als een tweede bewys voor de waarheid deezer kwaadsprekendheid, deden zy verslag van het slecht geschenk, het welk hy hem had willen doen, en vroegen: of het wel waarschynelyk was, dat de ééne Koning den anderen zulke armhartige dingen zou aanbieden?

Door deeze en andere soortgelyke voorwendselen bereikten zy hun oogmerk. De SAMORIN wierd toornig; en de *Cutwal* liet den Admiraal wachten tot den volgenden middag, eer hy weder by hem kwam. De Admiraal wilde hierover zyn misnoegen te kennen geeven, maar men sloeg 'er geen acht op. Inmiddels voldeed men aan zynen wensch, om by den SAMORIN gebragt te worden.

Maar de SAMORIN liet hem, nadat hy aangediend was, drie geheele uren wachten, en vroeg hem, toen hy eindelyk binnen gelaaten wierd, met een vry onvriende-

lyk gelaat: waarom hy gisteren niet was gekomen? De Admiraal wilde zich verschoonen; maar de Koning viel hem in het woord, en begeerde te weeten, waarom hy, indien hy van zulk een groot en magtig Koning als een gezant gezonden was, geen geschenken had medegebragt? Op het antwoord, dat dezelve in 't vervolg van tyd zouden medegebragt worden, hernam de SAMORIN: dat hy dan nu voor ditmaal het gouden Maria beeld begeerde, 't welk men hem had gezegd, dat de Admiraal by zich had. De Admiraal, die door het bygeloof van zynen tyd wederhouden wierd, om zich van dit gewaand heiligdom te ontdoen, antwoordde met eenige verleegenheid: dat het beeld, waarvan hy sprak, niet van goud, maar slechts van hout en verguld was, maar dat hy aan hetzelfde zyne behoudenis op de zee had te danken, en het uit dien hoofde niet geeven kon. Hierop bragt hy zyne geloofs-brieven te voorschyn, waarvan de een in de Portugeesche, de ander in de Arabische taal geschreeven was, en begeerde, dat, dewyl men de overige Mooren niet kon vertrouwen, zyn vriend BON-

TAYBO dezelfen zou vertolken. Nu wierd den SAMORIN het volgende voorgelezen: ‘dat de Koning van Portugal had vernomen, dat de Koning van *Calicuta* de magtigste onder de Indiaansche Vorsten, een Christen was; dat hy uit dien hoofde wenschte, een verbond van vriendschap en koophandel met hem te sluiten, om Portugeesche waaren of ook goud en zilver tegens Indiaansche speceryën te verruilen. Dat de Admiraal, zyn gezant, breedvoeriger naricht daarvan zou geeven.’

Zyne Indiaansche Majesteit schepte in den inhoud van dien brief groot genoeg, dewyl hy zich uit den koophandel met de Portugeezen voordelen beloofde. Zyn gelaat klaarde op het oogenblik op; hy onderzocht, wat het voor waaren zyn zouden, welke men dacht derwaards te brengen; en dewyl DE GAMA te kennen gaf, dat hy van alle deeze waaren eenigen voor eene proef had medegebragt, moedigde hy hem aan, om dezelfen aan land te brengen, en zo voordeelig te verkoopen, als hy kon.

De Mooren zagen zich hierdoor onverwachts te leur gesteld. Zy zetten dus den

Cutwal door voorstellingen en omkoopingen aan dat hy den Admiraal onder eenig voorwendsel zou gevangen neemen. De *Cutwal* voldeed aan hunne begeerte, en volgde den Admiraal, die reeds naar de haven *Padarane* op weg was, spoedig. Toen hy hem achterhaald had, berispte hy hem over den grooten haast, welken hy in zyn vertrek maakte, 't welk schynen kon alsof hy wilde ontluchten; en wanneer de Admiraal by zyne komst te *Padarane*, terstond een schuit begeerde, om nog denzelfden avond aan boord te gaan, raadde hy hem zulks af onder het voorwendsel, dat de schepen verre van land waren, en dat hy ze in de duisternis van den nacht niet ligtelyk vinden zou.

DE GAMA, die thans zeer wel merkte, wat men met hem voorhad, stond 'er nu te sterker op, dat men hem een schuit zou bezorgen, en dreigde, dat hy 'er by den SAMORIN over zoude klaagen, zo men hem de minste hinderpaalen in den weg mogt leggen. Vervolgens veinsde men, alsof men aan zyn verlangen wilde voldoen, en zond volk uit om een schuit, maar dit was vruchteloos. De *Cutwal* had reeds vooraf alle

schippers laten aanzeggen, dat zy zich met hunne schuiten of booten zouden verwyderen. Dus keerden de gezondenen onverrichter zaak weerom, en DE GAMA moest tegen wil en dank aan land blyven.

Den volgenden morgen ligtte de *Cutwal* het momäangezicht ten eenemaal af, en belastte den Admiraal met eene gebiedende stem: dat hy zyne schepen nader aan land zoude laten komen, vermits men hem anderszins niet zou toelaaten aan boord te gaan. Deeze eisch had niets anders ten doel, dan de overige Portugeezen en de schepen even zo, als den persoon van den Admiraal, te bemagtigen.

DE GAMA, dien dit oogmerk niet kon verborgen blyven, toonde over de wyze, waarmede men hem hier behandelde, zyn groot misnoegen, en herhaalde de bedreiging, dat hy naar den SAMORIN gaan, en klaagen zou. Men liet zulks zo het scheen in zyne keuze; maar toen hy wilde heen gaan, vond hy de deur van zyn vertrek gesloten, en men had 'er eene wacht met ontblootte zwaarden voor geplaatst.

De omstandigheden, waarin DE GAMA

en zyne reisgenooten waren, was indedaad thans niet zeer gemakkelyk: maar hy had vast beslooten, om liever alles, zelfs zyn leven te waagen, dan te voldoen aan de begeerte van den *Cutwal* dewyl zyn eigen behoud voor hem niet van zo veel belang was, als het behoud van de schepen. Hy bleef dus onverzettelyk, en by de bedreigingen van den *Cutwal* onverschrokken en standvastig. Dit was de reden, dat deeze zynen eisch eenigzins verzachtte, en begeerde alleenlyk, dat het scheeps-gereedschap, gelyk zeilen, touwwerk, roer enz. – aan land zouden gebragt worden. Maar ook dit wierd hem standvastig geweigerd, dewyl het ligtelyk te begrypen was, dat de schepen zelve in zyne magt zouden zyn, zodra men het tot de sloopvaart vereischte gereedschap aan hem had overgegeeven.

Zulk een standvastig besluit had de *Cutwal* nu niet verwachr. Hierom verminderde hy andermaal zynen eisch, en begeerde thans niets anders, dan dat de Admiraal de waaren, welke hy aan boord had, aan land zou laten brengen, om handel daarmede te dryven. Hy voegde 'er by,

dat men hem, zodra dit geschiedde, niet meer zou wederhouden, om naar zyne schepen wedertekeeren. DE GAMA bewilligde in deeze begeerte, omdat hy daardoor gelegenheid ontving, zynen broeder van 't geen 'er gebeurd was, te verwittigen, en hem zynen wil bekend te maaken. Deeze bestond daarin, dat hy een gedeelte van de lading aan land zou zenden; en, dat, indien de *Cutwal* hem nog langer mogt gevangen houden, zyn ernstige wil was, dat de schepen buiten hem naar Portugal zouden terug keeren, om verslag te doen van de gelukkige ontdekking, en den Koning te beweegen, eene sterkere vloot herwaards te zenden, en van deeze gewigtige ontdekking gebruik te maaken. Men ziet, dat de man zich-zelfen hierby uit het oog verloor, dewyl de eer, welke hy, en het voordeel, het welk zyn vaderland uit de door hem volbragte ontdekking van eenen nieuwen weg naar Oostindië kon verwachten, voor hem van meerder belang waren, dan zyne eigene vryheid, ja dan zyn eigen leven. Ziet hier, myne jonge Leezers! eenen trek, waaraan men een wezenlyk groot man kennen kan.

PAUL DE GAMA, des Admiraals broeder, deed terstond 't geen hem belast, was, en zond eenige goederen aan land, maar schreef zynen broeder tevens daarby, dat hy zonder hem niet wederkeeren, maar veelmeer gewaapenderhand verschynen zou, om hem te bevryden. Maar deeze geweldige bevryding was niet noodig, want zodra de goederen aan land waren, vervulde de *Cutwal* zyne belofte, en DE GAMA ging aan boord. De Mooren hadden naamelyk hun plan veranderd. Dewyl het hen niet zo zeer te doen was om den persoon van den Admiraal, als wel veelmeer om zyne schepen wegteneemen, en zy wel zagen, dat zy door list hun oogmerk niet zouden bereiken, hadden zy beslooten, de Portugeezen zeker te maaken, en hen, was 't mogelyk, zo lang optehouden, tot dat 'er eene vloot, welke van *Mekka* verwacht wierd, terug zoude komen, welke zich dan met eenige andere vaartuigen, die de SAMORIN in 't geheim deed uitrusten, vereenigen en de Portugeesche schepen bemagtigen zoude.

Tot dat einde zochten zy den verkoop van de aan land gebragte waaren, zo veel

mogelyk was, te vertraagen. Hierom liet DE GAMA dezelve naar CALICUTA brengen, omdat hy geloofde, dat het te *Padarene* ontbrak aan koopers; maar ook hier was de verkoop zeer gering. Inmiddels naderde de tyd, welke tot het vertrek bepaald was. Hy zond uit dien hoofde twee van zyne schepelingen, DIÄZ en BRAGA naar den SAMORIN, die, met het bericht van de voorstaande terugreis, een geschenk aan hem overgeeven, en hem tevens verzoeken moesten, om eenen gezant aan den Koning van Portugal mede te zenden. Maar deeze afgezondenen wierden niet zeer wel ontvangen. De SAMORIN, dien men middelerwyl nog meer had overreed, dat de Portugeezen zeeroovers waren, vroeg hen met een donker gelaat: wat zy begeerden? En wanneer zy hem vervolgens het geschenk, 't welk bestond in gordels, zyden stoffen en andere zaaken, wilden overreiken, keerde hy het gezicht daarvan weg, en gaf last, om hetzelfde aan één van zyne bedienden overtegeeven. Hy voegde 'er even zo gemelyk by: dat de Admiraal reizen kon zo schielyk als hy wilde, maar dat hy alvorens

naar de wetten des lands zekere som moest betaalen voor het gebruik van de haven. Hiermede hadden de afgezonden hun afscheid.

Zy gingen weder naar de schepen terug. Maar voor dat zy nog den oever konden bereiken, bemagtigde men onverwachts hunne personen, en bragt dezelve in eene zekere plaats.

De Admiraal, die door zynen vriend BONTAYBO van dit voorval bericht ontving, wederhield zyn misnoegen, in de hoop, dat het hem mogelyk zou gelukken, om eenige voornaame Indiaanen magtig te worden, en dat hy voor de vrygeving van dezelve, zyn eigen volk uit de gevangenis wederom vry koopen kon. Het geluk bcgunstigde zyn plan. Zes voornaame hovelingen, die uit het vriendelyk onthaal, welke eenige geringe Indiaanen op de schepen gevonden hadden, opmaakten, dat de Admiraal nog geen kennis moest hebben van de gevangenneeming zyner afgezonden, waagden het, om, verzeld van vyftien gemeene Indiaanen, hem een bezoek te geeven, en men ontving ze, als gasten, die

buitengewoon welkom waren. Maar naauwelyks waren zy aan boord of men nam ze gevangen; en de admiraal schreef aan den SAMORIN: dat hy deeze Indiaanen niet wederom op vrye voeten zou stellen, voor dat men hem zyn eigen volk wederom zou toegezonden hebben.

Drie dagen waren 'er reeds verlopen, zonder dat hy antwoord had ontvangen. Eindelyk verscheen 'er een schuit met naricht, dat zyn volk in het paleis van den Koning was, en den volgenden dag tot hem zou wederkeeren. Maar DE GAMA antwoordde met een toornig gelaat: dat hy begeerde, dat zyne afgezonden en zonder uitstel moesten wederom terug gegeven worden, en dat hy, indien zulks niet geschiedde, de Indiaanen, die hy in zyne magt had, de hoofden zoude voor de voeten laten leggen.

Den anderen dag verscheenen 'er zeven kleine vaartuigen, in één van welke men met veel genoeg DIÄZ en BRAGA ontdekte. Maar de Indiaanen, die hen bragten, dorsten niet tot aan de schepen komen. Men moest hen een boot te gemoet zenden, aan welken de twee afgezonden overgele-

verd wierden, en de Indiaanen roeiden vervolgens zeer bedeesd wederom terug.

DIÄZ bragt uit naam van den SAMORIN voor den Koning van Portugal een beschreeven palmblad mede, van den volgenden inhoud: 'VASCO DE GAMA, een edelman van uw huis, kwam in myn land, en ik verheugde my in zyne komst. In myn land is overvloed van kaneel, kruidnagelen, peper en edele gesteenten. De dingen, welke ik uit uw land begeer, zyn zilver, goud, koraalen en scharlaken.'

De Admiraal liet vervolgens de zes NAYREN, of voornaame Indiaanen, los; de overige gevangenen behield hy tot een onderpand voor de waaren, welke nog aan land waren. Middelerwyl kwam ook de vriend BONTAYBO aan boord, en verzocht, dat men hem mede mogt neemen naar Portugal, omdat hy by zyne landslieden, de Mooren, wegens de aan de Portugeezen betoonde vriendschap zo gehaat was geworden, dat zy hem, zo hy daar bleef, waarschynelyk het leven zouden beneemen, gelyk zy hem thans reeds van alle zyne goederen beroofd hadden. DE GAMA ont-

ving hem met blydschap, en gaf hem de verzeekering, dat men hem in Portugal het verlies van zyne goederen rykelyk vergoeden, en voor de aan de Portugeezen beweezene diensten op eene betaamelyke wyze beloonen zou.

Nadat men nu eenige dagen vruchteloos had verwacht, dat de aan het land terug gebleevene waaren zouden wederom gebragt worden, gaf de Admiraal sein tot het vertrek, en men ligtte de ankers.

Hunne terugreis was wel langzaam, maar evenwel vry voorspoedig, en 'er gebeurden op dezelve juist geene gevallen, welke verdienen hier verhaald te worden. Dus vergenoeg' ik my, om 'er alleenlyk nog bytevoegen: dat VASCO DE GAMA in de maand September van het jaar 1499, na eene afwezigheid van twee jaaren en twee maanden, terzelfder plaatse wederom ten anker ging liggen, vanwaar hy afgevaaren was; en dat hy van honderd-en zestig koppen, die hy had medegenomen, niet meer dan in de vyftig wederom mede terug bragt. De overigen waren door ziekten vernield. Onder deezen was ook zyn eigen broeder PAUL DE

GAMA, die kort voor het einde van de reis op *Tercera*, een van de *Azorische eilanden*, aan eene uitteering overleed.

De gelukkige terugkomst van den Admiraal en het naricht van de door hem volbragte groote ontdekking, veroorzaakte aan het hof en door het geheele land eene uitsteekende vreugde. De Koning zond hem verscheidene lieden van rang te gemoet, die hem met de uitsteekendste eerbewyzingen ontvangen, en hem, onder een onbeschryfelyk gedrang van aanschouwers, naar het hof leiden moesten. Hier wierd hy voor de diensten, welke hy aan het koningryk had beweezen op de plegtigste wyze bedankt, en men stond hem, behalven den eertytel van DON eene jaarwedde van drieduizend dukaaten toe, het welk in dien tyd eene aanzienelyke som was. Elk zynere overgebleeven schepelingen wierd naar evenredigheid beloond. De Koning zelf vermeerderde wegens deeze gewigtige ontdekking zyne tytels, en noemde zich HEERE VAN DE VERÖVERING EN SCHEEPVAART VAN ETHIOPIË, ARABIË, PERZIË EN INDIË.

Door het geheele Koningryk wierden

dank- en vreugde-feesten aangesteld; en de Geschiedenis schreef den naam VASCO DE GAMA, naast dien van KOLUMBUS, op de lyst van de merkwaardigste mannen deezer eeuw.